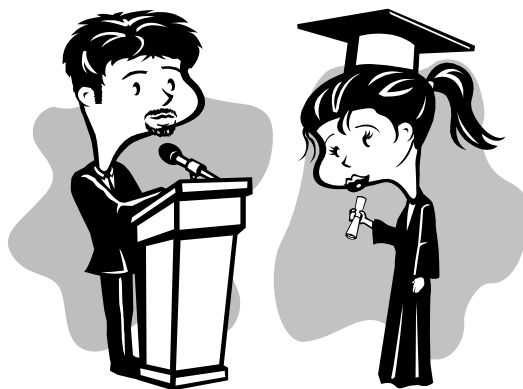

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління**

СТАНОВЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Матеріали

XII Конференції студентів та молодих учених за міжнародною участю
(м. Дніпро, 11 червня 2021 р.)

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

СТАНОВЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Матеріали
XII Конференції студентів та молодих учених за міжнародною участю
(м. Дніпро, 11 червня 2021 р.)

Дніпро
ДРІДУ НАДУ
2021

ББК 67.401.(4Укр)
С 76

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Дніпропетровського регіонального
інституту державного управління
Національної академії державного
управління при Президенті України
(Протокол № 05/245 від 17 червня 2021 р.)*

Редакційна колегія:

О. Б. Кіреєва (голов. ред.), канд. наук з держ. упр., доцент;
Т. В. Маматова, д-р держ. упр., професор; **Е. О. Сергієнко**, канд. наук
з держ. упр., доцент.

С 76 Становлення публічного адміністрування в Україні :
матеріали XII Конф. студентів та молодих учених за міжнар. участю /
за заг. ред. О. Б. Кіреєвої. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2021. – 223 с.

Уміщені матеріали доповідей учасників XII Всеукраїнської міжвузівської конференції студентів та молодих вчених «Становлення публічного адміністрування в Україні», присвячених питанням актуального стану та перспектив розвитку публічного адміністрування в Україні та закордонному досвіду в цій сфері.

Рекомендовано для фахівців державного управління, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, викладачів, слухачів, студентів вищих навчальних закладів.

ББК
67.401.(4Укр)
С 76

© ДРІДУ НАДУ, 2021

ЗМІСТ

Turabayev A. Analysis of the dependence of china's economy on natural gas consumption.....	7
Баран М. Правова компетентність посадових осіб місцевого самоврядування як запорука підтримки децентралізації.....	11
Бондаренко В. Помилки і проблеми у сфері проведення етнічної політики країнами колишнього СРСР та породжені ними конфлікти.....	16
Бородіна О. Зарубіжний досвід інституційних реформ антикризового публічного управління територіями.....	22
Ворона П. Побудова державності – Україна-Ізраїль: спроба компаративного зрізу.....	26
Воронцовская Л. Теоретико-методологические подходы к регулированию миграционных процессов.....	36
Вошко І. Форсайт в публічному управлінні медичною політикою держави.....	40
Гак Т. Організаційно-правові засади функціонування інституту судового захисту виборчих прав в Україні.....	43
Гладков К. Менеджмент знань як необхідна складова у діяльності органів публічної влади.....	48
Грабовський Н. Публічна політика щодо реформування медичної сфери в Україні: дискусійний аспект.....	52
Гринчук С. Реформування сфери охорони здоров'я населення в Україні.....	55
Гринь А. Міжнародний досвід як основа побудови національної моделі соціальної відповідальності бізнесу...	59
Гриценко Я. Міжнародні стандарти організації надання офтальмологічної допомоги населенню в Україні.....	63
Есина Е., Исаев А. Направления развития государственной молодежной политики в современных условиях.....	71
Єршоміна О. Проблеми сучасного механізму фінансування культурної сфери в Україні.....	75

Иванчин К. Отдельные вопросы применения конституционно-правовой ответственности органов публичной власти в зарубежных странах.....	79
Иванчук О. Фінансування сфери охорони здоров'я та роль добровільного медичного страхування громадян у цьому процесі.....	82
Карловская Н. Методика анализа дебиторской задолженности.....	85
Корчак І. Суспільна довіра як ціннісна детермінанта в системі публічного управління.....	89
Котелевець В., Кравцова Т. Удосконалення державної політики України у сфері безпечності харчових продуктів	91
Кривенкова Р. Публічне адміністрування у сфері формування та розвитку туристичного потенціалу України	101
Куц Б. Соціокультурні аспекти публічного управління.....	105
Кучеров С., Радиш Я. Здоров'я громадян України – важлива складова національної безпеки.....	109
Лебедева Н. Соціокультурний аспект державного управління туризмом.....	113
Ломакіна Т. Використання комунікативних інструментів при формуванні комунікативної стратегії громади.....	117
Лукашова Е. Сучасні проблеми кадрового забезпечення публічного адміністрування.....	121
Макарова А., Исаев А. Меры по противодействию коррупции органами публичной власти: существенные характеристики.....	125
Макарова А., Исаев А. Региональные практики оценки регулирующего воздействия как инструмента публичного управления.....	130
Макарова А., Куправа Д. Полномочия органов местного самоуправления в сфере регулирования межнациональных отношений.....	134
Максимова А. Політичні аспекти публічного адміністрування розвитку демократичного транзиту (на прикладі правоохоронної діяльності).....	138

Мала С. Формування державно-громадського партнерства як соціокультурна детермінанта розвитку публічного адміністрування у сфері освіти.....	141
Манцуров С. Предпринимательство в Свердловской области – опыт управления в период пандемии коронавирусной инфекции Covid-19.....	146
Мацукевич Н. Управление инвестиционной активностью на региональном уровне: функции и содержание.....	150
Миков Д. Європейський досвід з розвитку внутрішнього аудиту: централізована і децентралізовані моделі.....	154
Михальська Л. Управління організаційними змінами як основний механізм створення ефективної системи охорони здоров'я.....	156
Морозова Н. Swot-аналіз чинної системи комунікації державної служби статистики України: покращення комунікативно-інформаційної складової служби.....	161
Мочков О. Генеза системи територіальної оборони в СРСР: досвід масової організації громадської участі.....	164
Мустафасва У. Зарубіжний досвід децентралізації місцевого самоврядування.....	170
Немыткина А., Заболотская Е. Социально-культурная сфера и ее публичное администрирование.....	175
Овчарук Е. Розвиток державно-приватного партнерства в умовах модернізації публічного адміністрування в Україні	178
Осипова Е., Исаев А. Аутсорсинг как механизм оптимизации деятельности органов публичной власти.....	183
Пархоменко-Куцевіл О. Системи публічного управління в умовах пандемії Covid-19: теоретичні засади.....	187
Печенкін І. Вдосконалення правового регулювання механізмів оскарження сервісної діяльності органів публічної влади.....	190
Поважук О. Адміністративно-територіальний устрій: зарубіжний досвід.....	193
Поддубенко О. Соціокультурний аспект публічного адміністрування розвитку державної установи: на основі менеджмент-орієнтованих підходів.....	197

Соколов М., Зинченко А. Государственная политика в области занятости населения: проблемы реализации и тенденции развития.....	200
Ткачук Д. Особливості проблематики проведення етнополітики в Угорщині в сучасних умовах загальнодержавних процесів глобалізації та євроінтеграції	204
Філарет Капеланство як один з ключових напрямів державно-релігійної співпраці у сфері управління громадським здоров'ям.....	208
Шимко О. Взаємовідносини громадянського суспільства і держави.....	212
Ярошенко М. Основні напрями підвищення ефективності сервісно-орієнтованої екологічної політики.....	215
Яруліна Н. Управління знаннями в контексті професіоналізації службовців органів публічної влади.....	218

TURABAYEV ALISHER

*International Trade, School of Economics and Management,
Zhejiang Sci-Tech University*

ANALYSIS OF THE DEPENDENCE OF CHINA'S ECONOMY ON NATURAL GAS CONSUMPTION

China has played an increasingly prominent role in recent years as one of the largest net importers of natural gas. And at the same time, the flow of imported natural gas in volumes is much higher than the amount of raw materials produced. So, according to the average annual growth rate of LNG (liquefied natural gas) imports in 2008-2019, China was ahead of its main competitors, and as a result, it took the second place in the world after Japan in terms of the volume of imports of this type of gas.

China began importing LNG in 2006, when the country did not yet have natural gas pipeline routes. Until 2012, the volumes of imported LNG were the first in the structure of supplied gas. A slight decrease in LNG imports occurred in 2015, but in 2016 there was again a significant increase – 32.9 %. In 2019, an increase was 15.4 %, which became the largest in the dynamics for analyzed the period. The exporting region for China is the Asia-Pacific region, which in total accounted for 60.9 billion cubic metres in 2019, among which the first in terms of export volume both in 2018 and in 2019 was Australia.

At the end of 2009, China began importing natural gas via pipeline from Central Asia. In July 2013, the China-Myanmar gas pipeline was launched. Thus, two major main routes were created for the import of raw materials – the north-west and south-west. The volumes of imported fuel are increasing every year. Data on imports of pipeline gas in dynamics for the period 2011-2019 shows that the most significant increase in the volume of natural gas imported through the pipeline was observed in 2012 – 49.6 %. In 2018, the growth rate was 21.6 %, then in 2019 it decreased by 0.4 %. The main China's trade partners are traditionally the countries of the former USSR, among which Turkmenistan is the leader in the export of raw materials to China. Since China's pipeline network is still local in nature, the list of its trading partners in this area is limited to

a few countries. Nevertheless, in terms of imports, as noted above, pipeline gas ranks first in the overall structure of imported gas.

At the end of 2016, the State Council of the People's Republic of China published the Energy Development Plan for the Thirteenth Five-Year Plan. In accordance with the Plan, China should increase the length of the oil and gas pipeline from 73 thousand km to 112 thousand km, lay 600 thousand km of power lines with a voltage of 220 kV and above, increase the volume of electricity transit from west to east to 140 million kW, increase consumption alternative energy sources and natural gas. In December 2016, the State Committee for Development and Reform of the PRC developed and published the Gas Industry Development Plan during the Thirteenth FiveYear industry in China, which draws attention to such problems of the modern gas industry in China as a slight increase in consumption, insufficient funding for geological exploration in the country, imbalance in the structure of the operating mechanism, difficulty in solving the problems of construction and maintenance of infrastructure facilities, etc.

Thus, China is actively developing in all three areas of natural gas production: production, import via pipeline and import of LNG. This is confirmed by the increasing volume of raw materials from year to year, clearly presented above. With regard to such a limiting factor as the lack of an extensive system of gas pipeline routes, China is striving to initiate and implement new internal and external projects for the construction of a system that will ensure natural gas supply.

Prospects for cooperation with China in the field of natural gas supplies can be investigated based on the country's statistics on GDP and volumes of natural gas consumption. The author used data for 1996-2019. To study the data and determine the degree of dependence of economic growth on the consumption of natural gas in China, the author used the IBM SPSS Statistics (statistical system), the analysis results of which are presented below. The value of natural gas consumption in China was taken as an independent variable, and the value of the country's GDP was taken as a dependent variable. Prospects for cooperation with China in the field of natural gas supplies can be investigated based on the country's statistics on GDP and volumes of natural gas consumption. The

author used 1996-2019 annual indicators of GDP and consumption of natural gas in China for the specified period.

Based on the data obtained as a result of correlation analysis, it can be concluded that there is a positive correlation between GDP and natural gas consumption in China, and the Pearson correlation coefficient is 0.97, which can be described as a very strong one (Table 1).

Table 1

Statistics on GDP and natural gas consumption in China, 1996-2019

		GDP of China	Natural gas consumption in China
Pearson correlation	China GDP	1,000	0,997
	Gas consumption in China	0,997	1,000
N	China GDP	23	23
	Gas consumption in China	23	23

Further on a regression analysis was conducted (Table 2).

Table 2

Regression results between GDP and independent variable (gas consumption)

Multiple R	R-squared	Adjusted R-squared	Standard error	Durbin-Watson test
0,997	0,994	0,994	26599	0,640

Based on natural regression coefficients, standardized coefficients were calculated (the results a presented in Table 3).

Table 3

Coefficients

	Natural regression coefficients		Standardized coefficients	t
	B	Standard error	Beta	
(Constant)	35017	8865		3,858
Gas consumption in China	4421,1	72,27	0,997	60,879

As a result of regression analysis, the coefficient of multiple correlation is equal to 0.97 (Multiple R in regression statistics), and shows the strong connection of the factor and the result. The value of the coefficient of determination (R-squared) is equal to 0.994. This means that the independent variable «natural gas consumption in China» explains 99.4 % of the variation in the dependent variable «GDP of China».

The following regression equation was obtained:

$$y_{China\ GDP} = 35017 + 4421.1x_{gas\ consumption} \quad (1)$$

The equation shows a very strong positive correlation between economic growth and natural gas consumption in China. Nevertheless, such a complex indicator as the demand for a particular type of energy resources cannot be fully described using a model based on linear regression from certain macroeconomic indicators. This is due to the very low information content of such models and the extreme complexity and versatility of the phenomenon under study. It is quite obvious that, for example, the GDP indicator only partially affects the demand for energy resources, along with such indicators as the price of this type of resource and the number of energy consumers expressed in terms of the population of China. Therefore, more advanced research should be conducted.

References:

1. British Petroleum Energy outlook 2035. – Access mode : <http://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/energy-economics/energy-outlook-2015/bp-energy-outlook-2035-booklet.pdf>.
2. China Energy Big Data Report / Energy Comprehensive Chapter. New energy. – Access mode : <https://newenergy.in-en.com/html/newenergy-2384933.shtml>.
3. Forecast of energy development in the world and Russia until 2040. – Access mode : <http://www.eriras.ru/files/prezentatsia-prognoz-razvitiya-energetiki-mira-i-rossii-do-2040.pdf>.
4. Global Energy Statistical Yearbook 2020 / Natural Gas Production. China. – Access mode : <https://yearbook.enerdata.net/natural-gas/world-natural-gas-production-statistics.html>.

БАРАН МАРІЯ

к. держ. упр., доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

ПРАВОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ЗАПОРУКА ПІДТРИМКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Реформа децентралізації вважається найбільш успішною у нашій державі з 2014 року, на чому неодноразово наголошують міжнародні експерти, представники органів влади та результати різноманітних соціологічних досліджень [1 – 3].

Однозначно підтримуючи потребу реалізації завдань реформи місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою висловимо небезпідставне припущення, що успіх цієї реформи безпосередньо залежить від компетентності керівника громади та посадових осіб місцевого самоврядування, кількості переданих повноважень та фінансового ресурсу для їх виконання.

Зважаючи на обмежені рамки публікації акцентуємо увагу на одній із складових компетентності – правовій компетентності

посадових осіб місцевого самоврядування та відстоювання права на невтручання в здійснення повноважень, якими ОМС наділені в результаті децентралізації. Тематика публікації спричинена змістом підписаного Президентом Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про культуру» щодо загальних засад надання населенню культурних послуг» № 1432 (далі – Закон № 1432) [4] та відсутністю реакції на його зміст Асоціацій ОМС, самих представників ОМС, які мають право звертатися до суб'єктів законодавчих ініціатив, й інших юридичних чи фізичних осіб, метою діяльності яких є відстоювання інтересів місцевого самоврядування.

У ст. 143 Конституції України закріплено «Територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності; затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролюють їх виконання...» [5]. Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» чітко визначено, що входить до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад та виокремлено власні й делеговані повноваження у сфері соціально-економічного і культурного розвитку, планування та обліку; визначено повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, молодіжної політики, фізкультури і спорту [6]. Як бачимо – розвиток культури в громаді – це повноваження ОМС.

І хоча сфера культури в територіальних громадах фінансується з місцевих бюджетів, в Офісі Президента твердо переконані, що Закон № 1432 [4] «сприятиме культурному розвитку регіонів і зробить культурні заходи більш доступними для громадян», «уточнює основні засади та пріоритети державної культурної політики для спрощення доступу населення до культурних послуг та розкриття економічного потенціалу креативних індустрій», і, що найголовніше «Органи влади та місцевого самоврядування мають враховувати ці засади (уточнено автором: засади державної культурної політики) у своїй діяльності» [7].

Наведу кілька тез Закону № 1432, які особисто в мене викликають бажання подискутувати і спитати «Чому мовчить місцеве самоврядування?».

Законом № 1432 ОМС зобов'язують забезпечити «базовий набір культурних послуг – перелік, зміст та обсяг культурних послуг, які обов'язково мають надаватися жителям територіальної громади для забезпечення доступу до читання та інформації, музейних предметів, кінофільмів, можливостей для творчого самовираження, мистецької освіти» [4].

Законодавець у Законі № 1432 зазначив, що «пріоритети державної політики у сфері культури визначаються: стратегіями, концепціями, програмами у сфері культури, що розробляються і затверджуються згідно із законодавством.... Пріоритети державної політики у сфері культури враховуються місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у програмах соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць» [4]. З однієї сторони – це закономірно, а з іншої – можливо хоча б в контексті децентралізації варто було б пріоритети держави у сфері культури визначати, зважаючи на пріоритети територіальних громад, а не знову нав'язувати виконання згори. Особливо, коли сфера культури фінансується виключно з місцевого бюджету.

Подібну ситуацію ми мали в освіті, коли пріоритетом держави стало впровадження НУШ, а виконання цього пріоритету впало, в тому числі, на бюджети територіальних громад. Хочеться, щоб таке не повторилося у сфері культури.

Закон № 1432 передбачає, залучення ЦОВВ до формування мережі закладів культури – «Виключення закладу з базової мережі закладів культури допускається за умови, що надання населенню культурних послуг забезпечить інший заклад культури чи заклад освіти сфери культури в межах відповідної територіальної громади з дотриманням вимог щодо доступності та якості культурних послуг та за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах культури та мистецтв. Порядок формування базової мережі закладів культури визначає Кабінет Міністрів України. Існуючі заклади культури та заклади освіти сфери

культури автоматично включаються до базової мережі закладів культури» [4]. Зважаючи на цю норму ОМС й надалі стикатимуться з проблемою нестачі фінансування необґрунтовано великої кількості закладів культури в громадах.

Закон акцентує на можливості створення Центру культурних послуг в громадах, але, при цьому, «Методичні рекомендації щодо організації функціонування центру культурних послуг затверджує центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв» [4]. От знову, фінансуватимуть Центри культурних послуг громади, а рекомендуватимуть їм як організувати функціонування центру – ЦОВВ – парадокс децентралізації.

Таких новел Закону № 1432 щодо сприяння розвитку культури в громадах достатньо. Особливо вражаючи, на мою думку, це «культурна субвенція», адже у прикінцевих положеннях зазначено «підготувати пропозиції щодо запровадження культурної субвенції (виділено автором. Зазначу, що терміни «культурна послуга», «культурна субвенція» вважаю некоректними. Аж боюся припустити, якою може бути «некультурна субвенція» чи «некультурна послуга») з державного бюджету для фінансування надання базового набору культурних послуг та внести їх на розгляд Верховної Ради України» [4]. Звучить заманливо, але ОМС повинні пам'ятати про субвенцію на НУШ та % дофінансування з місцевих бюджетів, який, у переважній більшості значно перевищував передбачений Постановою КМУ обсяг співфінансування.

Замість підсумку додаю, що якщо в держави знайдеться фінансування на створення та забезпечення діяльності «бюджетної установи, що належить до сфери управління центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв, зі сприяння розвитку креативних індустрій та виробленню креативного продукту», якщо в ОМС норми Закону №1432 не викликають дискусій, то найближчим часом українські громади повинні чекати розквіту сфери культури.

А поки, вважаємо необхідним ОМС дбати про розвиток правової компетентності та відстоювати основні засади реформування місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1. Децентралізація влади: як зберегти успішність в умовах нових викликів? Аналітична доповідь. – Режим доступу : [https://niss.gov.ua/sites/default/files/2018-12/Dopovid %20 Decentralization.pdf](https://niss.gov.ua/sites/default/files/2018-12/Dopovid%20Decentralization.pdf).

2. Держави-члени Ради Європи цікавляться досвідом України у проведенні децентралізації. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/news/13451>.

3. З 15 % до 80 %: як за роки децентралізації зросла підтримка і довіра до реформи. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/news/12940>.

4. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про культуру» щодо загальних засад надання населенню культурних послуг. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70328.

5. Конституція України : закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. – Режим доступу : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254 %D0 %BA/96- %D0 % B2 %D1 %80?find=1&text#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?find=1&text#Text).

6. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. – Режим доступу : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97- %D0 %B2 %D1 % 80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text).

7. Президент підписав закон про загальні засади надання населенню культурних послуг. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/news/1359>.

БОНДАРЕНКО ВІКТОР

*аспірант кафедри права та європейської інтеграції
Дніпропетровського регіонального інституту державного
управління Національної академії державного управління
при Президентіві України*

ПОМИЛКИ І ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ПРОВЕДЕННЯ ЕТНІЧНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇНАМИ КОЛИШНЬОГО СРСР ТА ПОРОДЖЕНІ НИМИ КОНФЛІКТИ

Після розпаду СРСР виникло 15 незалежних держав. І всі ці держави не хотіли навіть звертати увагу на необхідність проведення виваженої етнонаціональної політики за виключенням Росії, яка традиційно вимушена цим займатись через багатоетнічність. Тому досить закономірним стало те, що майже у всіх етнічно досить неоднорідних країнах й регіонах спалахнули військово-політичні конфлікти з відтінком етнічного чи релігійного непорозуміння й небажання йти на зустріч один одному. А у відносно етнічно однорідних країнах, як країни Балтії, неоднорідність майже повністю пов'язана з радянською політикою колонізації захоплених територій та знаходиться під певним контролем і до останнього часу під значним тиском російської військово-політичної політики, що не давало значного люфту для проведення глибокої й виваженої етнічної політики європейського рівня.

Самими гострими конфліктами колишньої Радянської імперії стали конфлікти на Кавказі. Одним з самих гострих з них стало протистояння між Вірменією і Азербайджаном, і в першу чергу у Нагорному Карабасі. Провокаційна етнічна політика минулого тут призвела до кризи світового масштабу. Тут були грубі порушення елементарних прав людини, прав етносів на автономію (історичну), спроби різних етнічних і політичних угруповань вплинути на події й підняти свої шанси на владу, втручання іноземних сил (явне й скрите), за діяння у конфлікті всіх методів і верств й прошарків суспільства. Цей конфлікт найбільше схожий на Югославську війну. Мало того, в міжнародному праві через цей конфлікт склався тупик, бо сторони спочатку використали переслідування меншин, потім

спробували покінчити з автономізмом взагалі, потім почалось збройне протистояння з масовими насильницькими переселеннями незручних меншин, а потім, в умовах військового паритету, замороження конфлікту в досить болючих і незручних для обох сторін умовах. І все це відбувалось за активного втручання Росії. Це час від часу призводило до чергових загострень, 4-денної війни у квітні 2016 р. та переможної для Азербайджану війни 2020 р. з фактичним визнанням Вірменією поразки й активним втручанням в зупиненні конфлікту сторонніх сил – Росії і Туреччини.

Досить гострі конфлікти через непродуману державну етнічну політику на зорі незалежності склались у Грузії. Невивірена й неефективна етнічна політика грузинської влади після розпаду СРСР, давні протиріччя між грузинами з одного боку й абхазами і осетинами з іншого боку й приход до влади націоналістично налаштованих кругів в Тбілісі, Сухумі й Цхінвалі, активне втручання кримінальних груп у політику створили умови для виникнення гарячого конфлікту. Взагалі то, історично так склалось, що Росія грала у кавказьких конфліктах значну роль. Впливова абхазька діаспора жила в Москві і в Росії, в самій же Абхазії, і так поділеній частинами між абхазами, грузинами та вірменами, були райони, де жили російськомовні етноси й було значне представництво російських військових (у т.ч. колишніх). Що стосується Південної Осетії, то тут значну роль зіграли широкі зв'язки з одноплемінниками – північними осетинами. Владикавказ підтримав осетинів у протистоянні з центром, а Росія була дуже зацікавлена у послабленні центральної влади Тбілісі. Загострення 2008 року переросло у 5-денну війну. Тоді військові дії поширилися далеко за межі Південної Осетії на інші міста Грузії та Абхазію, де з'єднання абхазьких загонів та російських «добровольців» атакували позиції грузинських військ та захопили верхню частину Кодорської ущелини, яка лишалась ще під контролем грузин. Після окупації частини Грузії російськими військами та етнічних чисток грузинських сіл навколо Південної Осетії за участі міжнародних посередників та під тиском, в першу чергу США, було досягнуто припинення вогню. Згідно з досягнутими домовленостями, вивід російських військ з грузинської території

мав закінчитись до 1 жовтня 2008 року. Однак і зараз ще трапляються пересування кордону так званими «російськими миротворцями». Через поразку у війні й нове замороження конфліктів на значно гірших для Грузії умовах прозахідно налаштовані політики на чолі з президентом М. Саакашвілі на чергових виборах програли й перемогли більш проросійські під тиском і за активного втручання Москви.

На теренах європейської частини колишнього СРСР виник і продовжується ще один конфлікт, коріння якого, знову ж, лежить у непродуманій та навіть злочинній етнічній політиці влади СРСР, а згодом і Молдови. У 1992 р. націоналістичні й популістські сили розпалили конфлікт у країні, коли замість професіоналізму визначальним у кадровій політиці стала етнічна приналежність. Також, політичні еліти новоствореної невеличкої держави між Дністром і Прутом не розуміли важливості Придністровського регіону у імперській і геополітичній грі Москви. Фактично, Придністров'я стало першим «пробним шаром» у впровадженні російським істеблїшментом політики створення у країнах колишнього СРСР біля своїх кордонів так званого «поясу нестабільності». Спроби вирішити цей конфлікт не знаходять продовження і навіть посередництво міжнародної дипломатії не дають результату.

Можна радіти лиш тому, що політикам і чиновникам у Кішинеу і Комраті хватило розуму й здорового глузду більш виважено підійти ще до одного конфлікту у країні – Гагаузького, на півдні країни. Знайти механізми і інструменти етнополітики, які дозволили створити автономне утворення Гагауз Єрї зі своїм керівником – башканом, представницьким і законодавчим органом – Халк Топлушу. Це могло б стати першим кроком щодо вирішення проблем самоідентифікації малих народів в Україні і Молдові (болгари, гагаузи) та створення нових центрів влади та співробітництва навколо молдован в Бессарабії, молдован й румунів – на Буковині, угорців на Закарпатті, народів Криму, російських етнічних меншин на сході України, можливо, інших етносів і субетносів нашої країни.

Демократичні рухи Народних фронтів у країнах Балтії, які стали каталізатором для процесу розпаду СРСР, досягли своєї

мети – суверенізації політичного й економічного життя, і насамперед, національного відродження, але мали й деякі негативні наслідки у сфері етнічної політики. На початку 1990-х років у країнах Балтії після відновлення незалежності питання етнополітики не стали об'єктом розгорнутої дискусії через протистояння у культурних, мовних і питаннях «негромадян» з наслідками імперської радянської політики й активним тиском Росії з традиційним використанням економічних важелів у продавлюванні потрібної російській еліті питань. Зміст багатьох важливих рішень в сфері державної етнополітики визначався ситуативним характером взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів.

Більшість місцевих і західних дослідників суспільних процесів у країнах Балтії заперечує наявність тут етнічного протистояння і характеризують існуючі конфлікти як винятково лінгвістичні й культурні з привілейованим становищем титульних груп. Під впливом пропагандистської політики Росії, найбільшу стурбованість європейських й світових спеціалістів у сфері етнополітики викликає ситуація навколо російськомовної меншості, особливо навколо так званих «негромадян». Хоча постійно наголошується, що балтійські держави, з різним ступенем уваги держав до їхніх проблем, на протязі всіх майже 30 років незалежності прикладають багато зусиль задля повної інкорпорації «негромадян» і їх нащадків до суспільства.

Етнічні конфлікти в Центральній Азії стали одними з найперших на теренах ще єдиного СРСР і хоча вони не набули такого рівня напруженості, як на Кавказі, на Дністрі чи на сході і півдні України, проблеми відсутності ефективної етнічної політики цими державами лишаються. Химерна мозаїчна карта розселення народів Центральної Азії при розпаді СРСР повністю відображає ту етнічну політику (краще було б казати «антиетнічну»), яку проводив спочатку російсько-імперський, а згодом і радянсько-імперський режими щодо регіону, який називався Туркестанським краєм чи Середньою Азією. Причому маніпулювання кордонами задля вибудовування потрібного етнічного балансу, як на півночі і сході Казахстану; ліквідація історично створених державностей зі створенням республік, де межі проживання таджиків, узбеків і киргизів з державними не

збігаються; формування начебто більш менш етнічних республік з надмірною звивистістю кордонів зі значною присутністю проблем у вигляді анклавів і ексклавів. Тому зрозуміло, що сьогоднішні проблеми і конфлікти були закладені й підтримувались у холодній фазі ще з радянських часів. Проблеми виживання цих країн і їх суспільств все частіше пов'язані з розподілом водяних джерел. Спірних ділянок між Таджикистаном і Киргизстаном 70, між Киргизстаном і Узбекистаном – 58. У Ферганській долині анклавів 8. 3 з них належить Таджикистану, 2 – Киргизстану і 1 – Узбекистану. За 30 років незалежності свої кордони остаточно затвердили лише Туркменістан і Казахстан. Вкрай вибухонебезпечним регіоном вважають Ферганську долину. У гірському оазисі розміром 300 на 150 км живе 14 млн. осіб – кожен третій житель Таджикистану і Узбекистану плюс половина населення Киргизстану. 3 млн. з них – національні меншини.

Казахстану проблеми анклавів вдалося уникнути. Але не вдалося уникнути етнічних конфліктів. Найзначнішими тут стали конфлікти місцевих і прийшлих (через активну примусову політику переселень і депортацій за часів Сталіна) та між представниками різних жувів і традиційно різних соціальних прошарків. Щоб згладити міжетнічні протистояння, колишній Нурсултан Назарбаєв створив дорадчий орган – Асамблею народів Казахстану, і навіть заснував свято – День подяки. Та такі заходи слабо компенсують наявну корупцію, відсутність рівності перед законом і рівних можливостей впливу на владу, які панують у всіх країнах регіону.

В умовах екологічних, економічних та політичних загроз сталому розвитку країн Центральної Азії, за наявності зовнішніх загроз і втручань (Афганістан з його громадянською війною на протязі вже кількох десятиліть, Іран з його людожерським воєнізованим фанатично-релігійним режимом, Китай з його комуністичними й анти неітайськоетнічними діями, Росія з її все більш необ'єктивними претензіями на світове чи, як мінімум, регіональне панування) колишні радянські країни Центральноазійського регіону мають свої потенційно дуже загрозливі й небезпечні проблеми. Особливо це зрозуміло стає, коли аналізується весь спектр впровадження етнічної політики

урядами цих країн. Етнічних конфліктів стане менше, якщо режими почнуть діалог, знизять корупцію і дадуть громадянам рівний доступ до правосуддя і законотворчості, а найголовніше – будуть впроваджувати ефективну й продуману етнічну політику.

Список використаних джерел:

1. Папко О. Етнічні конфлікти в Центральній Азії: хто винен? / О. Папко. – Режим доступу : <https://naviny.belsat.eu/ua/programs/etnichni-konflikty-v-tsentralnij-aziyi-hto-vynen/>.
2. П'ять днів у серпні 2008 року: хроніка російсько-грузинської війни. – Режим доступу : <https://www.bbc.com/ukrainian/features-45102927>.
3. Соловій Г. Грузино-російська війна на Кавказі: історія, причини і наслідки / Г. Соловій // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. - Вип. 1. - С. 101-105.
4. Цюпин Б. У Росії подвійні стандарти щодо конфлікту на Кавказі. – Режим доступу : https://www.bbc.com/ukrainian/indepth/story/2008/08/080808_eke_ie_om.
5. Юнусов А. Этнический состав Азербайджана (по переписи 1999 года). Демоскоп Weekly. Электронная версия бюллетеня «Население и общество»/ А. Юнусов // Центр демографии и экологии человека Института народнохозяйственного прогнозирования РАН, 2004-2005. – № 183 – 184. – Режим доступу : <http://www.demoscope.ru/weekly/2004/0183/analit05.php>.
6. European Commission Against Racism and Intolerance (ECRI), Second Report on Azerbaijan, CRI(2007)22, May 24, 2007. – Access mode : https://web.archive.org/web/20070606201028/http://www.coe.int/t/e/human_rights/ecri/1-ecri/2-country-by-country_approach/azerbaijan/azerbaijan_cbc_3.asp.
7. Cornell, Svante E. Small Nations and Great Powers: A Study of Ethnopolitical Conflict in the Caucasus. – Richmond, Surrey, GBR : Curzon Press Limited, 2000. – С. 308.

БОРОДІНА ОКСАНА

*к. держ. упр., докторантка Інституту економіки
промисловості НАН України*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ІНСТИТУЦІЙНИХ РЕФОРМ АНТИКРИЗОВОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІЯМИ

Роки незалежності України, не позначилися проведенням структурних соціально-економічних реформ, які б сприяли якісному оновленню та модернізації економічної системи. Мейнстримом соціально-економічного розвитку країни протягом останніх десятиліть була суміш ринкових механізмів та архаїчних державних інституцій, які Україна успадкувала ще за часів радянської системи та адаптовані до нових умов лише фрагментарно. На оновлення базових механізмів структурного розвитку є всеосяжний запит суспільства, цього вимагають від України наші міжнародні партнери [1]. Реформи, проведені центрально- та східноєвропейськими країнами, можна поділити на три групи: 1) країни «шокової терапії» – Польща; 2) країни стабільного поступального розвитку реформ – Чехія, Словаччина, Словенія, Угорщина; 3) країни повільного ходу реформ – Болгарія, Румунія. Найбільших успіхів у проведенні реформ здобули Угорщина, Польща і Чехія.

Дослідження антикризових аналітиків Європи щодо оцінки ефективності проведених антикризових заходів для країн Єврозони, що мають вираження через бальну оцінку, приведені на наступній таблиці (рис. 1) (присвоєння першого балу характеризує неефективність реалізації антикризових заходів, присвоєння третього балу – більш-менш ефективні заходи, 7-й бал – абсолютна ефективність) [2].

Однією з успішних щодо антикризових заходів держав була Швеція із присвоєним бальним індексом 5,5. Під час світової фінансової кризи 2008-2009 рр., в країні відзначались низка фінансових труднощів, зокрема, послаблення фінансової дисципліни, зниження платоспроможності тощо [3]. Антикризові заходи Уряду та Центробанку Швеції стосувалися таких сфер, як монетарна політика, максимальне сприяння

розвитку підприємництва, управління процентними ставками в частині їх зниження. Такі дії зумовили деяке послаблення крони. Попередження спаду виробництва та зміцнення конкурентних позицій забезпечував ряд заходів щодо підтримання ліквідності та платоспроможності банківської системи Швеції.

Міжнародна співпраця Швеції сприяла зміцненню банківських систем сусідніх держав. Так, у травні 2008 року Центральні банки Швеції, Норвегії та Данії спільно фінансували покриття суттєвих витрат фінансової та банківської системи Ісландії. Уряди Швеції та Данії надавали допомогу Латвії на узгодження державою дій щодо стабілізаційної програми фінансування з МВФ.

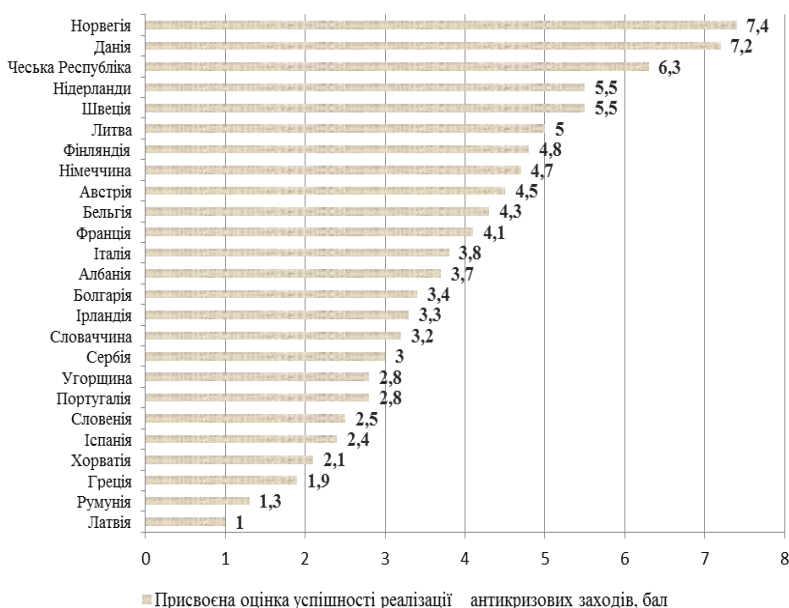

Рис. 1. Присвоєна бальна оцінка успішності антикризових заходів, бал

Слід підкреслити, що в Єврозоні, поряд з розвинутими державами, певні результати по досягненню антикризових заходів досягали і держави з «низькими доходами». Так,

економічна система Болгарії, у період 2006-2009 рр. демонструвала значну стабілізацію, глобальна фінансова криза позначилася і на її економіці від'ємним ефектом, за даними Національного статистичного інституту [4], тільки у 2015 році зафіксовано дефіцит Державного бюджету – 5,8 % ВВП (рис. 2).

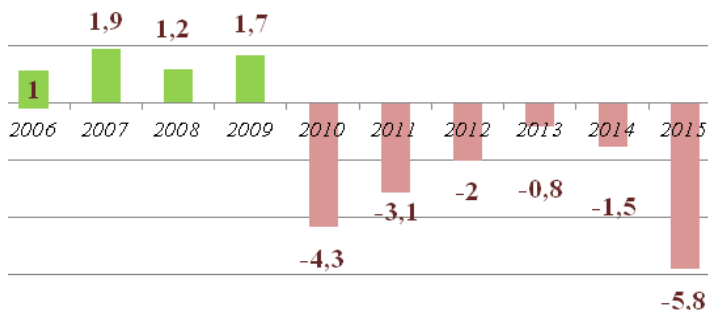

Рис. 2. Державний бюджет Болгарії 2006-2015 рр., % до ВВП

Економічні зрушення країни стали наслідком зрушень внутрішньополітичних. У Словаччині усунена трирівнева ієрархія територіального державного управління (муніципалітет – округ – область) і створена нова ієрархія. Округи були розділені на більш дрібні територіальні одиниці – райони – до яких вони делегували деякі зі своїх обов’язків. На нинішньому етапі у Словаччині здійснюється програма ESO (ефективного, підзвітного та відкритого державного управління). Це суттєва реформа державного управління і її мета полягає в раціоналізації роботи, забезпеченні якості, прозорості та доступності державного управління для громадян.

Отже, переважна більшість держав Єврозони відзначала основне концептуальне протиріччя проведення ефективної децентралізації: проведення структурних реформ економіки, які зазвичай супроводжуються певними тимчасовими перекосами у розподілі фінансів vs забезпечення справедливого розподілу результатів економічної реформи на очікуваного зростання. В умовах економічних негараздів, спричинених, в тому числі,

втратою виробничого потенціалу, деіндустріалізацією економіки України, недостатнім рівнем підприємницької активності, вадами фіскальної політики, значним рівнем тінізації економіки, а також, наслідками пандемії та карантинними обмеженнями, модернізація економіки, підвищення ефективності системи державного управління повинно відбуватися як в якісному, так і в кількісному вимірах, враховуючи досвід провідних країн світу.

Процеси реформування у сфері державного управління можуть розглядатися як застосування комбінації інституційних, технологічних і кадрових інструментів. Громадяни ж здатні оцінювати роботу органів державного управління не тільки за критеріями якості обслуговування, отриманого особисто у відповідних органах та службах, а ще й за можливістю та здатністю Уряду організувати роботу з надання соціально важливих та затребуваних результатів, які є наслідком модернізації економіки та реалізації державної економічної політики.

Список використаних джерел:

1. Бородіна О. А. Цифрова трансформація публічного управління Донецької області на основі smart-спеціалізації / О. А. Бородіна // Економічний вісник Донбасу : науковий журнал. – Київ-Старобільськ : ІЕП НАН України, 2020. – № 4. – С. 4 – 11.
2. Chirita M. Anti-crisis Politics Assumed by Some Governrs from Euro Area / M. Chirita, S. Toma, D. Sarpe. – Access mode : http://www.ann.ugal.ro/eco/Doc2012.1/Chirita_Toma_Sarpe.pdf.
3. Юрчишин В. В. Особливості монетарної політики Швеції / В. В. Юрчишин // Національна безпека і оборона. – 2009. – № 1. – С. 51 – 56.
4. Національний статистичний інститут Болгарії. Офіційний сайт. – Режим доступу : <https://ru.nencom.com/blog/national-statistical-institute>.

ВОРОНА ПЕТРО

д. держ. упр., професор, начальник управління грантового забезпечення Національного фонду досліджень України

ПОБУДОВА ДЕРЖАВНОСТІ – УКРАЇНА-ІЗРАЇЛЬ: СПРОБА КОМПАРАТИВНОГО ЗРІЗУ

Тридцять років тому на карті Європи виникла одна з найбільших країн цього континенту, яка володіє унікальними ресурсами й потенціалом як духовного та й економічного розвитку. Але й до сьогодні питання врахування досвіду державного будівництва країни, що розбудовували в умовах ворожого оточення та постійної загрози збройного нападу є досить актуальним і повчальним для України. Для багатьох політично заангажованих громадян знаковими вказівниками цього процесу є мова, віра (віросповідання) та армія. Але й політично неактивні громадяни вважають, що на цих трьох інституціях має базуватись державність України. Варто розглянути значення цих інститутів для побудови державності з позицій компаративного аналізу Україна – Ізраїль.

Чому для цього порівняння беремо саме Ізраїль, а не якусь іншу державу? Це пов'язано з тим, що з початків становлення Ізраїлю його державність постійно потребувала захисту від зовнішньої агресії в умовах становлення демократичного світського суспільства. Тому розпочнемо з армії.

Україна, як правило, мала авторитет у міжнародних відносинах тоді, коли реально мала сильне і досвідчене військо. Поринувши в історію державності варто згадати військові походи київських князів Святослава, Володимира, військову міць і міжнародний вплив князя Ярослава Мудрого. Легендарний слід залишили козацькі полководці-кошові отамани та гетьмани П. Сагайдачний, І. Сулима, І. Сірко та Б. Хмельницький. Іван Мазепа у боротьбі за незалежність потерпів поразку через відсутність єдності українському суспільства та в козацькому війську, яке в значній мірі підтримало російську армію та царя Петра. У час національно-визвольних змагань 1917-1920 рр. Українська держава (УНР) потерпіла поразку також через відсутність єдності позицій щодо

формування сильної і мобільної армії у боротьбі із ворожим оточення та ненадійність європейських союзників. Між лідерами УНР соціалістами С. Петлюрою та В. Винниченком постійно точилась дискусія щодо необхідності існування регулярних збройних формувань – чи «революція має захищатися сама» [4]. Яскравий приклад відстоювання національних інтересів та жертвовної боротьби за державність продемонструвала Українська повстанська армія, а у боротьбі з фашистами українські партизанські формування на чолі з С. Ковпаком, І. Федоровим та іншими.

У час «гібридної війни» розв'язаної Російською Федерацією, як унікальна суспільна форма боротьби за збереження держави, як і в часи УНР (повстанські загони), виступила збройна сила добровольчих українських батальйонів («Айдар», «Азов», ОУН, «Фенікс» та інші). Багато з бійців цих формувань взагалі не мали військового досвіду і пішли захищати Україну прямо з Київського майдану по завершенню активних подій Революції Гідності. Це дало можливість зупинити плани по анексії РФ півдня України та створення фейкової Новоросії. Всі згадані легендарні події є в основі формування національно-патріотичного настрою Збройних сил України, що нині героїчно боронять Українську державу від російського агресора. А легендарне гасло УПА та Холодного яру «Перемога або смерть», червоно-чорний стяг боротьби за волю України вже є засадничими для ЗСУ.

Нині Збройні Сили України – військово формування, на яке відповідно до Конституції України покладаються завдання з оборони України, захист її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності [8]. Структурно поділене на 3 види та 2 окремі роди військ/сил. Збройні сили України забезпечують стримування збройної агресії проти України та відсіч їй, охорону повітряного простору держави та підводного простору у межах територіального моря України, а також беруть участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом [8].

З'єднання, військові частини і підрозділи Збройних сил України відповідно до закону можуть залучатися до здійснення заходів правового режиму воєнного і надзвичайного стану, боротьби з тероризмом і піратством, посилення охорони

державного кордону, суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні і континентального шельфу України та їх правового оформлення, протидії незаконним перевезенням зброї, наркотичних засобів та психотропних речовин, ліквідації надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, надання військової допомоги іншим державам, а також брати участь у міжнародному військовому співробітництві, міжнародних антитерористичних, антипіратських та інших міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки на підставі міжнародних договорів України та в порядку і на умовах, визначених законодавством України [8].

За інформацією Лондонського Міжнародного інституту стратегічних досліджень, яка зазначена в виданні *The Military Balance 2018* року зазначено, що Збройні сили України налічують 204000 військовослужбовців, з яких 145000 у Сухопутних військах, 6000 у ВМС, 45000 у Повітряних силах, 8000 у Десантно-штурмових військах, невідома кількість у Силах Спеціальних операцій. Сухопутні війська мають на озброєнні 832 танків, 1087 бойових машин піхоти і 548 розвідувальних бронемашин, 1737 одиниць артилерії, 90 тактичних ракетних комплексів, і 35 ударних гелікоптерів. Військово-морські сили мають на озброєнні 1 фрегат і 10 військових суден меншого класу. Українська авіація налічує 71 винищувач, 14 бомбардувальників, 31 штурмовик, 30 транспортних літаків [11].

Українська армія зберігає бойові традиції предків та імена героїв, від воїнів-русичів і козаків до січових стрільців і вояків УПА. В ЗСУ з'явилися назви легендарних українських полководців та ушавлених підрозділів минулого: 24-та окрема механізована бригада (ОМБр) імені Короля Данила, 72-га ОМБр імені Чорних запорожців, 93-тя ОМБр «Холодний Яр», 30-та ОМБр імені князя Костянтина Острозького, 55-та окрема артилерійська бригада (ОАБр) «Запорізька Січ», 26-та ОАБр імені генерал-хорунжого Романа Дашкевича, 58-ма окрема мотопіхотна бригада імені гетьмана Івана Виговського, 7-ма бригада тактичної авіації (БрТА) імені Петра Франка, 299-та БрТА імені генерал-лейтенанта Василя Нікіфорова, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут.

Спадковість героїки поколінь знайшла відображення і в елементах одностроїв – польовий кашкет – «мазепинка», нарукавний тризуб. Гасло «Слава Україні» – «Героям слава» стало офіційним вітанням українського війська.

Поряд із чоловіками на захист України ставали жінки. Нам відомі імена славних дочок України: Христини Сушко та Харитини Пекарчук, які воювали в Армії УНР. У Легіоні Січових стрільців був жіноча підрозділ – чота – її співорганізаторкою була відома розвідниця Ольга Басараб. Сотні жіночих імен можна знайти серед героїв Другої світової та бійців УПА, серед партизан. Нині в українській армії кожним десятим бійцем є жінка. І вони разом з чоловіками освоїли спеціальності снайпера, кулеметника, розвідника, механіка, інструктора, медика – служать на передовій. За останні 10 років кількість жінок в ЗСУ зросла майже у 15 разів.

Наразі Українська армія активно модернізується, відновлює українські військові традиції та позбувається радянської спадщини. ЗСУ стають однією з найбоєздатніших армій Європи, маючи за плечима більше 7 років досвіду боїв російсько-української війни. За цей час вже проведено низку важливих реформ, аби військо професіоналізувалося та набуло інституційної значущості в країні.

Збройні сили Ізраїлю пройшли тернистий шлях формування і нині є одними з найбоєздатнішими у світі. 29 листопада 1947 Генеральна Асамблея ООН прийняла Резолюцію № 181, яка передбачала утворення на території Палестини двох держав: арабської та ізраїльської. Загалом, єврейське населення вітало цей план, але араби відкинули його. 14 травня 1948 Єврейська Національна Рада проголосила створення держави Ізраїль. Зразу ж після проголошення державності в країні розпочались військові дії проти неї і виник ЦАГАЛ (Цва хаганá ле-исра'эль – збройні сили Держави Ізраїль і головний орган її безпеки, заснований через два тижні після заснування держави, під час Війни за незалежність Ізраїлю) [1].

26 травня 1948 року прем'єр-міністр Давид Бен-Гуріон підписав «Указ про Армію Оборони Ізраїлю». ЦАГАЛ в основному складався з членів Хагани (єврейська партизанська військова організація, заснована 1920 в Палестині для захисту

єврейських поселенців від арабських нападів, а після виникнення держави Ізраїль 1948 року покладена в основу формувань ізраїльської армії) і зберіг її організаційну будову. До Армії оборони Ізраїлю згодом приєдналися також члени Лехі («Борці за незалежність Ізраїлю» – єврейська бойова, підпільна організація, яка діяла проти британського мандату в Палестині з 1940 року) і Іргуна («Національна військова організація» – ізраїльська військова організація, що виникла у 1931 році та яка боролась проти британської влади в Палестині у 1930-1940-і роки) [1].

У ніч проти 15 травня 1948 єгипетські літаки бомбардували Тель-Авів, й армії 5 арабських держав розпочали військові дії проти євреїв, а завершилися вони у лютому-липні 1949 року укладенням Ізраїлем угод про перемир'я з Єгиптом (24 лютого), Йорданією (3 квітня), Сирією (20 липня). Угоди мали тимчасовий характер і не врегулювали остаточно територіальні питання. Переговори проходили на грецькому о. Родос за посередництва представників ООН. Делегати від арабських країн спілкувалися з ізраїльською делегацією лише через представників ООН, підкреслюючи таким чином своє невизнання законності існування держави Ізраїль. Згідно з угодами про перемир'я між Ізраїлем і арабськими країнами були встановлені тимчасові кордони (Зелена лінія), по обидві сторони яких створювалися демілітаризовані зони. Контроль за додержанням перемир'я покладался на спеціальну комісію ООН. З тих пір ЦАГАЛ постійно насторожі безпеки держави. Його дієздатність базується на постійній увазі держави до армії, загальній військовій повинності та розвинутому волонтерстві, розвинутій системі територіальної оборони. У 2017 році ЦАГАЛ нараховував 176,5 тис. осіб. Крім цього країна має велику і потужну армію резерву (вона є базою для територіальної оборони країни): 565 тис. осіб, у тому числі сухопутні війська – 380 тис. осіб, ВПС – 24,5 тис. осіб, ВМС – 3,5 тис. осіб. Загалом мобілізаційні ресурси країни становлять 3,11 млн. чол., у том числі придатних до військової служби 2,55 млн. осіб [1].

У 1949 році комітет під головуванням полковника Хаїма Ласкава розробив військову доктрину держави, яка виходила з ізраїльської оцінки геополітичного положення Ізраїлю. «Ізраїль

поступається сусідам по населенню і в доступному для огляду майбутньому завжди буде змушений вести війну проти чисельно переважаючого супротивника. Суперечка з сусідами полягає не в незгоді з приводу кордонів, а в неприйнятті самого факту існування Ізраїлю. Противники Ізраїлю будуть вести війну проти нього на знищення. З огляду на географічні реалії, а також перевага противника в живій силі і техніці, Ізраїль в разі війни не може розраховувати на перемогу за допомогою знищення ворога. Реальною метою повинно бути нанесення такої шкоди його збройним силам, яке вивело б їх з ладу на максимально довгий час. Мала територія, дуже порізані кордону і близькість населених центрів до лінії фронтів позбавляє Ізраїль всякої стратегічної глибини. У самій вузькій зоні відстань від кордону до моря становить всього 14 км. Ніяких природних бар'єрів для оборони не існує. Ізраїль не може вести довгу війну. Війна робить необхідною мобілізацію такого величезного відсотка населення, що економіка через кілька тижнів просто перестане функціонувати» [1]. 11 липня 2013 року міністр оборони Ізраїлю Моше Яалон заявив, що у зв'язку з обстановкою на Близькому Сході, яка змінила характер загрози єврейській державі, нарізла необхідність в армійських реформах: «Треба враховувати той факт, що сьогоднішній театр військових дій абсолютно не схожий на все, що ми знали до цього. На даний момент набагато менший упор робиться на використання важких озброєнь, основна увага звернена на технології, на безпілотні літальні апарати, які дають нам значну перевагу перед нашими супротивниками. Сьогодні битви армії з армією на кшталт тих, що були під час Війни Судного дня, набагато менш вірогідні. « Основні напрямки, за якими будуть проведені найбільш важливі зміни, це – розвідка, прослуховування, активні дії в кіберпросторі, оснащення сучасним озброєнням. Всі реформи пройдуть на тлі серйозних бюджетних скорочень. Планується звільнення 5000 військовослужбовців, розпуск декількох ескадрилій і танкових частин, створення на Голанських висотах окремого округу, який стане базою для відбиття можливої агресії з боку Сирії. Плануються скорочення кількості військових кораблів, списання застарілих зенітних комплексів, закриття в Генеральному штабі

відділу логістики. При різко знижується кількість і тривалості польових навчань приділяється особлива увага технологічного оснащення бойових частин. Програма скорочень зробить армію кількісно менше, але якісно краще. «ЦАХАЛ переживає епоху революційних змін. Скоро у нас буде якісно інша армія», – зазначив Яалон [7].

Головною метою реформи військової доктрини стануть недопущення контрабанди зброї і запобігання тероризму. Армія готує нові підрозділи, які повинні будуть захищати країну від загроз, що виникають в результаті нової стратегічної ситуації на Близькому Сході. Нова концепція включає в себе точкові удари, на зразок тих, які спостерігалися останнім часом в Сирії. ЦАХАЛ назвав нову концепцію «битви між війнами». Термін був придуманий для опису динамічної політичної і військової кампанії. Подібна кампанія розбивається на три компоненти: запобігання дезорганізація стримування. Розпочато розробку нових стандартів і розподіл ролей згідно з новою концепцією [10].

З часу проголошення своєї незалежності у 1948 році держава Ізраїль брала участь у 8 визнаних війнах, двох Палестинських інтифадах та низці інших збройних конфліктів у межах більш обширного арабо-ізраїльського конфлікту [1].

Мова, що загально визнано, є головним консолідуючим чинником побудови нації та держави. Україна та Ізраїль у питаннях мови мають багато спільних рис її розвитку та відродження. В умовах недержавності нації народи зберігали і розвивали мову та збагачували національні культури. Приємно, що багато з єврейських митців та і політичних діячів мають українське коріння. Як наприклад Шолох Алейхем чи Голда Меїр [3].

Але якщо закріплення івриту як мови держави Ізраїль не викликало ніяких сумнівів за умов її відродження з небуття то українська мова до цього часу проходить свій суперечливий тернистий шлях і перш за все супротив від агентів впливу, що представлені в українському суспільстві (російськомовні ЗМІ та суспільні Інтернет мережі, парафії Московського патріархату УПЦ, друкована російськомовна продукція, тощо).

На думку доктора філологічних наук, професора Національного університету «Києво-Могилянська академія» Лариси М, є вражаючим мовний досвід Ізраїлю, де досить «швидко вдалося відродити у функції загальнодержавного засобу спілкування іврит – мову, яка довгий час не вживалась як розмовна. Суспільство, отже, мало виконувати одночасно два завдання – впроваджувати іврит і створювати розмовний побутовий лексикон. В Україні ж за 25 років не відбулось ані значного кількісного збільшення українськомовних груп у столиці, ані суттєвого послаблення панівних позицій російської мови на більшій частині території. Успіх Ізраїлю і провал України в національній політиці зумовила одна, але дуже важлива для справи мовного планування, обставина. Заснуванням Ізраїлю керувала сильна, відповідальна за свій народ еліта, яка хотіла, щоб після пережитих лихоліть він мав свою державу. В Україні такій еліті прийти до влади не вдалось. Проросійські імперські сили виявились сильнішими» [5-6].

Колишня депутатка (та голова Комітету з питань освіти, спорту та культури) Кнессету, докторка Ейнат Вілф. Мова, сказала вона, була тією критичною ланкою, без якої державо- та націотворення ізраїльтян не мало шансів на успіх. «Я би сказала, що відродження івриту – це історія сили волі та спрямованості. Попервах проект відновлення цієї мови виглядав божевільним. Але євреї, які оселялись на землях Ізраїлю, були ладні іти на жертву. Вони розуміли, що їм буде важко, проте покоління їхніх дітей вже цілком природно вростатиме в мову. Готовність іти на жертву походила від усвідомлення великої історії. Це робилося в ім'я великої історії та великої нації. Це був час, коли найрозумніші та найталановитіші люди писали книжки, йшли в школи вчити дітей. Вони винаходили нові слова й наближали іврит до відповідності сучасним вимогам» [9].

Цікава позиція філософа Тараса Возняка на сам процес розвитку ідей України та Ізраїлю погляду віри та релігії.

Ідея України змінювалась і мала різні аспекти. «Це і Україна – народ, і Україна територія, і Україна – держава, ба, навіть Україна істина. Однак, як і Ізраїль, Україна починалась як певний принцип чи завдання, тобто в сфері духовній. В різні часи своєї історії вона по-різному, подібно до народу

Ізраїлевого, бачила себе носієм чи вмістилищем якогось правильного Закону, а в решті решт Одкровення» [2, с. 73]. «Хрищення України-Руси включило її в загальносвітовий процес осмислення людиною самої себе і свого місця у світі. Вплинуло воно і на формування національної та державницької ідеї. Національну ідею скріпило саме хрещення, яке виділило/включило народ спосеред\до інших народів, так само, як і Заповіт Авраамів виділив євреїв з поміж інших народів. Як бачимо щодо євреїв, цей принцип спрацював на відособлення. З Україною-Руссю ситуація була складнішою. Хрищення Київської Русі включило нас у вселенський християнський світ». І ми неначе стали, як інші. Однак з іншого боку таке хрещення в певній мірі легітимізувало нас серед інших народів» [2, с. 75]. Однак церковний розкол серйозно вплинув на розвиток української нації і виплекав провідну верству державного будівництва і націогенезу – українське козацтво. – «... Плекаючи Східну традицію та силою обставин і через політиканство Польщі. Яка узурпувала за собою право представляти та абсолютизувати Західну традицію, Україна в релігійних змаганнях все більше відособлювалася та самоусвідомлювалася як особливий регіон, де зберігається істинний шлях до спасіння. Таке відокремлення, яке почасти інспірувалося і ззовні, все більше кристалізувало ідею України як хоронительки певного сакраменту. Це і стало головною провідною ідеєю Козацьких воєн» [2, с. 75]. Але згодом «втягнення України в Російську імперію нівелювало цю окремішність в пошуках правильного закону.... Тим самим українськість сильно ослаблювалася. Ставши «єдиновірними» (принаймні формально, бо різниці між українським та російським трансформованим православ'ям теж чималі), ми мали б стати одним цілим і цілком природно втратити стержень своєї окремішності» [2, с. 75].

Щодо впливу релігії на державне будівництво Ізраїлю. На думку Тараса Возняка «побудова держави Ізраїль була наперед закладена іудаїзмом як сповідування союзу між богом та вибраним та покликаним ним народом. Про що й говориться в п'ятій книзі Мойсеевій: «Повторення Закону» – «Якщо будете виконувати Господні накази, то посядете Обіцяний Край».

Однак на думку, Т. Возняка, поняття Ізраїлю... «не є таким простим. Воно включає в себе декілька понять.... Щонайперше слід очевидно розуміти під Ізраїлем не так територію чи державу, як власне народ Ізраїлевий чи просто Ізраїль. Ізраїль-територія та Ізраїль-державна є лише своєрідним одягом народу Ізраїлевого, тобто власне першопочаткового Ізраїлю» [2, с. 67].

Тарас Возняк зазначає: «ми повинні бути свідомі того, на чому розбудовувався як Ізраїль, та к і Україна – на вселюдському непереможному прагненні до спасіння. А вже вибирати кожному своє, а чи відречемося ми від цього шляху, чи ні – такою буде і наша подальша доля. Тим більше, що попередження Голодомору та Голокосту вже зроблені» [2, с. 77].

Спільні події в історії держав, схожі особливості їх генезису спонукають до тісної міждержавної взаємовигідної співпраці та врахування уроків державотворення.

Список використаних джерел:

1. Армія Оборони Ізраїля. Вікіпедія. – Режим доступу : <https://ru.wikipedia.org/wiki/>.

2. Возняк Т. Відродження держави і людини. Аспект обіцяного краю та спасіння. Спільне і відмінне у відродженні Ізраїлю та України / Тарас Возняк // Філософічні есе. – К : ДУХ І ЛІТЕРА, 2016. – 588 с.

3. Ворона П. В. Генеза освіти Ізраїлю – ідеологічний аспект для становлення нації / П. В. Ворона // Освітньо-наукове забезпечення діяльності складових сектору безпеки і оборони України : тези XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 15 листопада 2018 року). – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2018. – С. 359 – 362.

4. Ворона П. В. Уроки діяльності Центральної ради для розбудови публічної влади в Україні / П. В. Ворона // Економіка і держава. Серія: державне управління. – 2018. – № 6. – С. 4 – 9.

5. Масенко Л. Державна мова: досвід Фінляндії та Ізраїлю / Л. Масенко // Безпека держави. УНІВЕРСУМ. – № 3 – 4. – с. 18.

6. Мучник А. М. Бібліїстика для менеджерів : Біблійне право : навч.-метод. посіб. / А. М. Мучник, П. В. Ворона. – Полтава : Промелектроніка, 2012. – Ч. 2. – 84 с.

7. Новая концепция. ЦАХАЛ готовится к «битвам между войнами». – Режим доступа : <https://war-in-syria.livejournal.com/141559.html>.

8. Про Збройні Сили України : закон України від 6 груд. 1991 р. № 1934-ХІІ // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 9. – Ст. 108.

9. Стуканов С. Відродження івриту з нуля, або уроки для українців та української мови / С. Стуканов // GALINFO. – 2018. – 18 червня. – Режим доступа : https://galinfo.com.ua/articles/vidrozhennya_ivrytu_z_nulya_abo_uroky_dlya_ukraintsiv_ta_ukrainskoi_movy_289872.html.

10. ЦАХАЛ: сокращения ради оснащения. – Режим доступа : <https://archive.9tv.co.il/news/2013/07/11/154154.html>.

11. The Military Balance, 2018. – С. 210.

ВОРОНЕЦКАЯ ЛЮДМИЛА

*заведующая сектором социально-демографической политики
Института экономики НАН Беларуси*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К РЕГУЛИРОВАНИЮ МИГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ

В эпоху глобализации миграционные процессы стали более интенсивными, появилось больше видов миграций, влияющих на социально-экономическое развитие стран, на их национальную безопасность. В связи с этим повышается актуальность исследования закономерностей регулирования миграционных процессов.

Движение научной мысли в дискуссии по миграции и развитию нельзя назвать линейным, ему присуща волатильность. От девелопменталистического оптимизма 1950-х и 1960-х ученые перешли к структуралистскому и неомарксистскому пессимизму и скептицизму в 1970-х и 1980-х годов, а затем к более детальному анализу под влиянием новой экономики трудовой миграции 1990-х годах. Эволюцию научных взглядов по оценке влияния миграции на формирование потенциала управляемого устойчивого развития

можно представить в виде четырех этапов (табл. 1) [1, с. 41 – 42].

Таблица 1

Основные вехи развития исследований взаимовлияния миграции, развития и политики

Временные периоды	Основные характеристики исследований	Политические векторы и ориентиры
До 1973 г.	Оптимистические взгляды к реализации взаимовлияния развития и миграции	Девелопменталистские оптимистические взгляды; трансферты капиталов и квалификации, умений и знаний мигрантов помогают поступательному прогрессу в развивающихся государствах
1973-1990 гг.	Пессимистические взгляды относительно взаимовлияния развития и миграции населения (девелопменталистские пессимистические положения)	Рост скептических настроений. Влияние растущих рисков «интеллектуальной миграции» и проблем при интеграции возвратных мигрантских потоков
1990-2001 гг.	Концепция новой экономики международной трудовой миграции, модели жизненного обеспечения, теории транснационализма	Устойчивый скептицизм, ужесточение иммиграционной политики
После 2001 г.	Всплеск публикаций, противоречивое, но в целом, положительное отношение к взаимовлиянию развития и миграции	Возрастающие потоки денежных трансфертов мигрантов на родину интерпретируется как источник инвестиций в развивающихся странах. Сбережения мигрантов в развитых странах также определяются как источники инвестиций и развития

Примечание – Источник: [1, с. 42]

Рыбаковский Л. Л. под миграционной политикой понимал систему общепринятых на уровне управления идей и концептуально объединенных средств, с помощью которых,

прежде всего государство, а также его общественные институты, соблюдая определенные принципы, соответствующие конкретно-историческим условиям страны, предполагают достижение целей, адекватных как этому, так и последующему этапу развития общества» [2, с. 122].

Целями регулирования миграционных потоков в государстве являются обеспечение устойчивого социально-экономического и демографического развития страны, национальной безопасности, удовлетворение потребностей растущей экономики в трудовых ресурсах, рациональное размещение населения на территории страны, использование интеллектуального и трудового потенциала мигрантов [3, с. 127].

С. Панарин называет три основные категории участников миграционной политики:

1) государственные служащие, в наибольшей степени оказывающие политическое воздействие на миграционную ситуацию, в том числе на формирование идеологии миграционной политики.

2) отдельные личности или группы, сформированные по возрастным, конфессиональным, этническим, классовым признакам.

3) люди коммуникационной сферы, которые в основном являются представителями СМИ [4, с. 135].

Уполномоченные органы по регулированию миграционных процессов выполняют следующие функции:

- разработка и осуществление мер по реализации миграционной политики;
- обобщение практики применения законодательства и анализ государственной политики в сфере миграции;
- осуществление контроля и надзора за соблюдением всеми гражданами, лицами без гражданства и должностными лицами правил регистрации и снятия граждан с регистрационного учета по месту пребывания и по месту жительства;

– осуществление контроля и надзора за соблюдением иммиграционных правил иностранными гражданами и лицами без гражданства;

– осуществление контроля и надзора за соблюдением правил привлечения работодателями иностранных работников и использования их труда и т.д. [5, с. 110].

Существуют следующие модели государственной миграционной политики:

1) политика изоляции: государство принимает все меры, чтобы не допустить мигрантов (ни временных, ни лиц, ищущих убежище);

2) политика сегрегации: государство устанавливает место проживания, а также хозяйственные ниши, т.е. чем имеют право заниматься мигранты;

3) политика селекции: государство определяет «нужность» мигрантов, предоставляя определенным категориям приоритеты;

4) политика ассимиляции: государство делает все возможное, чтобы мигранты приспособились и принимали систему ценностей новой родины;

5) политика интеграции: государство четко контролирует миграционные потоки, осуществляет деятельность по интеграции мигрантов в общество пребывания;

6) политика мультикультурализма: государство стремится к сохранению национальной и культурной идентичности мигрантов [6, с. 146].

Таким образом, суть государственной миграционной политики заключается в управлении миграционными процессами с целью обеспечения устойчивого социально-экономического и демографического развития страны, национальной безопасности, а также в недопущении нежелательных для государства последствий в результате миграционных процессов. Миграционная политика должна соотноситься с общими принципами национальной политики и спецификой институциональной среды.

Список использованной литературы:

1. Кочербаева А. А. Исследование взаимодействия социально-экономического развития и миграции. Теоретико-методологические подходы и их эволюция / А. А. Кочербаева, Ч. М. Кошоев // Наука и образование сегодня. – 2019. – № 6 – 1 (41). – С. 41 – 43.
2. Житин Д. В. методологические основы управления миграционными процессами / Д. В. Житин // Вестник Санкт-Петербургского университета. – 2009. – Сер. 7. – С. 117 – 128.
3. Попов К. Г. Особенности моделей регулирования миграционных потоков / К. Г. Попов, А. А. Тovyшева // Инновации и инвестиции. – 2014. – № 11. – С. 127 – 129.
4. Намдаков А. З. Механизмы регулирования миграционных процессов / А. З. Намдаков // Вестник ЧитГУ. 2007. – № 3 (44). – С. 133 – 138.
5. Прудников А. С. Организационно-правовые особенности государственного регулирования миграционных процессов / А. С. Прудников // Вестник экономической безопасности. – 2016. – № 6. – С. 109 – 111.
6. Силантьева В. А. Концепция государственной миграционной политики РФ: содержание и реализация / В. А. Силантьева // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. – 2020. – № 4. – С. 146 – 151.

ВОШКО ІННА

аспірантка Класичного приватного університету, директор комунального некомерційного підприємства «Центр первинної медико-санітарної допомоги» Новоград-Волинської міської ради

ФОРСАЙТ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ МЕДИЧНОЮ ПОЛІТИКОЮ ДЕРЖАВИ

Медична політика державна в Україні (далі – МПД) є однією із головних: у забезпеченні належного збереження, функціонування і розвитку суспільства; функцій і завдань держави щодо її формування і реалізації на засадах кращого світового досвіду. На актуальності МПД наголошують низка

нормативно-правових актів [1]. Аналіз їх реалізації свідчить про наявність широкого поля проблем, які стримують реформу. До 2000 р. не відбулося жодних зрушень; лише у 2018 р. впроваджено первинну медичну допомогу (далі – МД); горизонт цілісного формування системи охорони здоров'я (далі – СОЗ) полишається віддаленим; відставання складає майже 20 років від інших країн СНГ.

З поміж низки головних проблем, головною є відсутність цілісної офіційно затвердженої Державної медичної політики і Стратегії її реалізації. Тобто, гострою є необхідність розробки МПД. Однак, постає питання про її доцільність сьогодні, оскільки реформа вже на шляху її втілення. Передусім необхідно дати відповідь на питання: чому відповідають вже отримані здобутки і ті, що ще планується досягнути, якщо відсутній офіційний образ нової СОЗ? Його відсутність є першоджерелом спротиву реформі. Інакше, конструювання нового відбувається без генерального плану перебудови традиційного.

Проектування образу МПД можливо шляхом проведення прогнозних і форсайт-досліджень (далі – ФД). Зокрема, Т. Кравченко, С. Квітка, О. Садовник, В. Рибінцев, І. Клопов, М. Цедік доводять, що форсайт-технологія (далі – ФТ) є більш продуктивною для підтримки прийняття стратегічних політико-правових рішень. В. Філіпова [2] розглядає ФТ для формування і реалізації державної політики в освітній галузі. У публічному управлінні МПД доцільно поняття «форсайт» трактувати як спосіб експертної підтримки прийняття довгострокових (на 10-20 років) політико-правових рішень, заснований на систематичному, активному, критичному і широкоформатному дискурсі, використанні продуктивних методів пізнання образу майбутнього. Особливість цього рішення полягає у сьогоденному унормуванні одного із сценаріїв розвитку СОЗ, згідно з яким має сформуватися її майбутнє.

Опираючись на праці зазначених дослідників, пропонується для формування образу МПД застосувати чотириох етапне ФД, яке реалізує функції «креативність», «експертиза», «взаємодія» і «достовірність». На організаційному етапі необхідно здійснити постановку гіпотези ФД, його цілей і

завдань, розробити план роботи. Також визначитися з: очікуваними результатами, ймовірним комплексом методів, враховуючи їх тип і функціональне призначення; можливими бюджетними витратами і іншими джерелами фінансування; масштабом і рівнем охоплення ФД (увесь простір медичної галузі); горизонтом дослідження – мінімум 10 років; колом осіб, що забезпечать політичну, урядову і фінансову підтримку цього ФД. На етапі формування експертного середовища необхідно визначитися з колом досвідчених ключових осіб і експертних груп з конкретних питань МПД. При обрані ефективного комплексу методів необхідно: у якості експертів залучити представників органів влади, закладів ОЗ, бізнесу, медичних громадських інституцій, інших; врахувати рівень розробленості МПД до започаткування ФД. На третьому (дослідницькому) етапі необхідно: виявити проблемне поле, важливі тенденції і напрями ФД з використанням методів аналізу літератури і мозкового штурму; проаналізувати основні проблеми, тенденції та взаємовплив рушійних сил за використанням методів експертних панелей, екстраполяції трендів або SWOT-аналізу; сформувати можливі або запропонувати бажані варіанти образу майбутньої МПД за використанням методів сценаріїв або Дельфі. На етапі (верифікації) підтвердження достовірності необхідно: сформувати відповідне коло експертів, спроможних оцінити проект образу МПД; провести експертне опитування, опрацювати і узагальнити його результати і виявити найбільш підготовлених експертів; провести фокус-інтерв'ю з цими експертами і обрати з них найбільш компетентного експерта; провести інтерв'ю «компетентний експерт».

Список використаних джерел:

1. Вошко І. В. Сучасні засади державної медичної політики: стратегічний підхід / І. В. Вошко // Право та державне управління. – 2020. – № 2. – С. 326 – 334.

2. Філіппова В. Д. Форсайт-технологія як інструмент формування і реалізації державної політики в галузі педагогічної освіти / В. Д. Філіппова // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. – 2020. – Вип. № 1.

ГАК ТЕТЯНА

слухачка магістратури Національної академії державного управління при Президентіві України

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ВИБОРЧИХ ПРАВ В УКРАЇНІ

Конституція України є правовою основою демократичного ладу держави і зазначає, що формами народного волевиявлення є вибори, референдуми та всі інші форми безпосередньої демократії. Так у відповідності до Основного Закону засадничими принципами проведення виборів є рівність, загальність, пряме виборче право, вільне волевиявлення та таємне голосування [2]. Окрім цього, Конституція та Виборчий кодекс передбачають судовий захист виборчих прав громадян країни, якщо вони будуть порушуватись органами місцевого самоврядування та державної влади. Захищаються права і кандидатів на виборні посади в державі. Судовий захист виборчих прав є свого роду основною демократичною гарантією виборів. Адже конституційні права людини, яким є виборче право, оберігаються судами, що діють незалежно від виконавчої та законодавчої влади. Суд у суспільних відносинах завжди є захисником законних прав, у тому числі і політичних прав громадян, до яких належать виборчі. У сенсі до захисту виборчих прав громадян належать усі випадки, в яких конкретні політичні організації, партії або ЗМІ, окремі особи порушують виборче право навмисне порушують правила виборчої кампанії, не допускають громадян до голосування, фальсифікують результати волевиявлення тощо. У цьому розумінні «суд є кінцевою гарантією демократичного проведення виборів і того, щоб Закон був рівний для всіх, оскільки судовий захист виборчих прав є гарантією легітимності самих виборів» [3].

Організаційно-правові засади функціонування інституту судового захисту виборчих прав в Україні в значній мірі регулюються Виборчим кодексом України. Відповідно до статті 19 «Чесні вибори. Відповідальність за порушення виборчого

законодавства» зазначає, що виборчі права громадян України захищаються законом України і громадяни мають право на захист своїх виборчих прав та інших прав на участь у виборчому процесі шляхом оскарження порушень до відповідних виборчих комісій або у судовому порядку. За порушення виборчих прав громадян винні особи несуть відповідальність у порядку, встановленому законом [1].

Відповідно до виборчого кодексу забезпечення умов для реалізації виборчих прав громадян, дотримання основних засад виборчого права, належне здійснення виборчих процедур і механізмів точне і достовірне встановлення результатів виборів гарантується державою. А особи, вина яких у порушенні законодавства про вибори, виборчих прав виборців, кандидатів, партій (організацій партій) – суб'єктів виборчого процесу доведена в суді, несуть кримінальну, адміністративну або іншу відповідальність в порядку, встановленому законодавством України.

Суб'єкт виборчого процесу може оскаржити рішення, дії чи бездіяльність, що стосуються виборчого процесу, до суду в порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України. Виключно до суду шляхом подання позовної заяви оскаржуються:

1) рішення, дії, бездіяльність ЦВК, дії або бездіяльність члена ЦВК;

1- 1) рішення чи дії окружної виборчої комісії, рішення чи дії територіальної виборчої комісії, крім встановлених цим Кодексом випадків;

1-2) дії чи бездіяльність члена окружної виборчої комісії, територіальної виборчої комісії;

2) дії чи бездіяльність кандидата;

3) рішення чи дії партії (організації партії), громадського об'єднання, їх посадових осіб чи повноважних представників, що стосуються виборчого процесу, крім тих рішень чи дій, які відповідно до закону, статуту (положення) належать до їхньої внутрішньої діяльності або виключної компетенції;

4) дії чи бездіяльність довіреної особи кандидата, уповноваженої особи партії (організації партії);

5) дії чи бездіяльність офіційного спостерігача від кандидата, партії (організації партії) – суб'єкта відповідного виборчого процесу, громадської організації;

6) рішення, дії чи бездіяльність органів виконавчої влади, органів влади АР Крим, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, закладів та організацій, їх посадових та службових осіб;

7) рішення, дії чи бездіяльність засобів масової інформації, інформаційних агентств, їх власників, посадових і службових осіб, творчих працівників.

Рішення, дії чи бездіяльність виборчих комісій, їх членів, визначених статтею 65 Виборчого Кодексу, також можуть оскаржуватися до суду шляхом подання позовної заяви. Суд, до якого подана позовна заява, невідкладно повідомляє відповідну виборчу комісію, комісію вищого рівня, ЦВК, а щодо списків виборців – також орган ведення Державного реєстру виборців про надходження такої заяви, відкриття провадження чи відмову у відкритті провадження у справі, а також про ухвалене судом рішення. Якщо судом відкрито провадження за адміністративним позовом із того самого питання та з тих самих підстав, що подано скаргу до виборчої комісії, виборча комісія не пізніше наступного дня після отримання повідомлення суду про відкриття провадження повертає таку скаргу суб'єкту звернення без розгляду листом за підписом особи, вказаної у частині 2 статті 68 Виборчого Кодексу, із зазначенням підстав її повернення.

У разі скасування судом рішення виборчої комісії, у тому числі з питання визнання голосування на виборчій дільниці недійсним, встановлення підсумків голосування та результатів виборів, рішення з цього питання приймає виборча комісія, рішення якої було скасовано, або відповідна виборча комісія вищого рівня на підставі рішення суду. При цьому, якщо рішення не було скасовано з формальних підстав, виборча комісія не може прийняти рішення, яке по суті повторює скасоване рішення.

Для прикладу розглянемо конкретний випадок такого судового випадку. Трапилося так, що прізвище виборця випадково (можливо унаслідок адміністративної чи технічної

помилки) випало зі списку виборців. Така помилка має бути виправлена, а порушені виборчі права захищені – саме в цьому полягає завдання суду.

Відповідно до положень Кодексу адміністративного судочинства України справи, що пов'язані з виборчим процесом, розглядають адміністративні суди.

Для захисту порушених прав в судовому порядку до суду слід подати позовну заяву. У позовній заяві мають бути зазначені:

1) найменування адміністративного суду, до якого подається позовна заява;

2) ім'я (найменування) позивача, поштова адреса, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є;

3) ім'я (найменування) відповідача, посада і місце служби посадової чи службової особи, поштова адреса, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі відомі;

4) зміст позовних вимог згідно з частинами четвертою і п'ятою статті 105 цього Кодексу і виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги, а в разі подання позову до декількох відповідачів, – зміст позовних вимог щодо кожного з відповідачів;

5) у разі необхідності – клопотання про звільнення від сплати судового збору; про звільнення від оплати правової допомоги і забезпечення надання правової допомоги, якщо відповідний орган відмовив особі у забезпеченні правової допомоги; про призначення судової експертизи; про витребування доказів; про виклик свідків тощо;

6) перелік документів та інших матеріалів, що додаються.

З метою підтвердження обставин, якими обґрунтовано позовні вимоги, позивач повинен надати докази, а в разі неможливості – зазначити ті докази, які не може самостійно надати, із зазначенням причин неможливості подання таких доказів. До позовної заяви додаються її копії та копії всіх документів, що приєднуються до неї, відповідно до кількості відповідачів і третіх осіб. До позовної заяви додається також документ про сплату судового збору, крім випадків, коли його не належить сплачувати. Позовна заява підписується позивачем або його представником із зазначенням дати її підписання.

Якщо позовна заява подається представником, то у ній зазначаються ім'я представника, його поштова адреса, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є. Одночасно з позовною заявою подається довіреність чи інший документ, що підтверджує повноваження представника.

Із опису зазначеної процедури варто наголосити на тому, що увійти у такий судовий процес спроможна та особа, що має високий рівень політико-правової підготовки та має високий рівень громадянської свідомості.

Досить часто, особливо політичні партії, що беруть участь у виборчому процесі, оскаржують рішення, дії, чи бездіяльність виборчих комісій. Право оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність виборчих комісій, комісій з референдуму, членів цих комісій мають всі суб'єкти відповідного виборчого процесу (крім самої виборчої комісії). Виборець (громадянин, який має право голосу у відповідних виборах) може оскаржити рішення, дію чи бездіяльність виборчої комісії, членів цих комісій, якщо таке рішення, дія чи бездіяльність порушує виборчі права або інтереси щодо участі у виборчому процесі чи процесі референдуму його особисто. Рішення, дії чи бездіяльність територіальних (окружних) виборчих комісій щодо підготовки та проведення виборів, а також членів зазначених комісій оскаржуються до окружного адміністративного суду за місцезнаходженням відповідної комісії. А рішення, дії чи бездіяльність інших (дільничних) виборчих комісій, членів цих комісій, оскаржуються до місцевого загального суду як адміністративного суду за місцезнаходженням відповідної комісії.

Позовні заяви щодо рішень, дій чи бездіяльності виборчої комісії, членів цих комісій, що мали місце до дня голосування, може бути подано до адміністративного суду в цей же строк, але не пізніше двадцять четвертої години дня, що передує дню голосування. Позовні заяви щодо рішень, дій чи бездіяльності дільничної виборчої комісії, членів цих комісій, що мали місце у день голосування, під час підрахунку голосів та встановлення результатів голосування на дільниці може бути подано до адміністративного суду у дводенний строк з дня прийняття рішення, вчинення дії або допущення бездіяльності.

Незалежно від виду виборів право на судовий захист має бути уніфікованим і необмеженим, зокрема і строками розгляду судами виборчих справ.

Список використаних джерел:

1. Виборчий кодекс. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Судовий захист виборчих прав. Закон і бізнес. – Режим доступу : https://zib.com.ua/ua/print/84593-sudoviy_zahist_viborchih_prav.html.

ГЛАДКОВ КИРИЛО

головний спеціаліст сектору позашкільної освіти та виховної роботи управління дошкільної, позашкільної та загальної середньої освіти департаменту освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації

МЕНЕДЖМЕНТ ЗНАНЬ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується зростанням ролі інформації, яку отримує суб'єкт, та знаннями (навичками/вміннями), які він може використовувати. Саме від цих складових залежить його конкурентоспроможність і затребуваність при здійсненні професійної діяльності. Люди, які вдало вміють направити свої зусилля у потрібному (відповідному) напрямку є рушійною силою для будь якої організації. У приватному секторі нерідко зустрічається «полювання на уми» – кожна організація намагається покращити свій наявний потенціал шляхом отримання нових знань, і навпаки – їх зберегти («захистити»). Отже, відбувається постійний процес оновлення та збереження/передачі знань для того, щоб бути найкращими на ринку, обігнати конкурентів тощо. Органам публічної влади менеджмент знань допомагає краще координувати діяльність відповідних сфер життя суспільства, надавати якісні послуги та компетентну допомогу.

У наукових працях та літературі можна знайти різні визначення поняття «управління знаннями» («менеджмент знань»). Відповідно до Уенді Буковіца та Руфа Уільямса «управління знаннями є процесом, за допомогою якого організація накопичує багатство, опираючись на свої інтелектуальні чи засновані на знаннях організаційні активи» [2].

Марія Маринічева наголошує на тому, що управління знаннями – «це створення організаційних, технологічних та комунікаційних умов, на яких знання та інформація будуть сприяти вирішенню стратегічних і тактичних завдань» [3]. Враховуючи вищезазначене, менеджмент знань – це процес створення умов для збору, накопичення та передачі інформації та знань усереднені організації та за її межами, які вона може використовувати для своєї подальшої діяльності та розвитку.

Для публічного сектору управління знаннями також є необхідною складовою успішної діяльності. Для прикладу, нерідко зустрічаються такі ситуації, коли в одній установі/органі є професіонали своєї справи, здатні належно виконувати обов'язки, покладені на них (здебільшого це люди середнього/старшого віку, які все життя присвятили відповідній сфері і мають необхідний досвід для прийняття рішень), та «аутсайдери», які потребують більшого часу для виконання роботи і не в змозі самостійно приймати рішення. Звісно, за такої ситуації організація не буде функціонувати ефективно, а пошук нових кадрів займає багато часу (особливо у публічному секторі) і не завжди вирішує зазначену проблему, а отже потрібно організувати процес передачі знань так, щоб працівник, який не має достатнього досвіду роботи чи окремих (спеціальних) знань зміг їх опанувати, спираючись на найкращий досвід своїх колег – професіоналів. Досить важливо, щоб знання не зосереджувались в «одних руках», а передавались іншим. Так як особа, яка має необхідний досвід може піти на іншу посаду, інший орган, пенсію тощо, що спричиняє втрату цих знань для відповідної організації.

Видатні японські вчені-економісти Ікуджиро Нонако та Хіротака Такуечі виділили 2 види знань: явні та неявні [1]. Явні знання – це знання, які можна зафіксувати та інтерпретувати за

допомогою різних інструментів (вони здатні до передачі іншим у відкритій формі), тоді як неявні знання – це суб'єктивні судження та рішення, які базуються на власному досвіді і раніше прийнятих рішеннях, отриманої інформації. Якщо явні знання можна задокументувати, створити інструкції тощо, то неявні передаються тільки через процес взаємодії суб'єкта з іншими.

Враховуючи вищезазначене, для органів публічної влади доцільно використовувати такий вид взаємовідносин як наставництво, при якому більш досвідчена людина допомагає менш досвідченій/обізнаній набуті певні професійні компетентності. Однією з переваг такої взаємодії можна вважати і «зворотній ефект», який полягає у тому, що відбувається обмін знаннями і той, кого наставляють може запропонувати інші («свіжі») погляди при вирішенні професійних задач. Наприклад, суб'єкт, який виконує функції наставника, може дуже добре складати текст документа, але не в повній мірі використовує ресурси текстового редактора для його зовнішнього оформлення, в той же час особа, яку наставляють, може володіти навичками роботи з текстовим редактором (або іншим програмним забезпеченням), та у процесі обміну знаннями бути корисною і для наставника.

З метою пошуку та генерації нових знань (рішень) та їх передачі/обміну організація може використовувати й інші інструменти. Наприклад, при колективній роботі можна використовувати «мозковий штурм», який дозволяє почути ідеї кожного учасника та в результаті отримати рішення, яке засноване на відбірних (критикованих/спростованих) знаннях. Таким чином можна перевести неявні (приховані) знання у вільний доступ для кожного. Іншим інструментом є залучення фахівців органу публічної влади до спільноти практик, яка може вдало використовуватись для обміну наявним досвідом роботи (кращими практиками та проектною діяльністю). Досить вдалим проектом, на мою думку, є портал управління знаннями, створений за ініціативи Національного агентства України з питань державної служби (доступ за посиланням <https://pdf.nacs.gov.ua/>). Він є «майданчиком», який забезпечує професійний розвиток державних службовців, голів місцевих

державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування у різних сферах діяльності.

Отже, менеджмент знань – це процес створення умов для збору, накопичення та передачі інформації та знань усереднені організації та за її межами, які вона може використовувати для своєї подальшої діяльності та розвитку. Він може здійснюватись за допомогою різних інструментів і є необхідною складовою у діяльності органів публічної влади так як забезпечує збереження та «рух» знань (явних і неявних), що у свою чергу дозволяє публічним службовцям підвищувати рівень своєї компетентності при виконанні службових обов'язків та в подальшому формує якісний (конкурентоспроможний) кадровий потенціал організації.

Список використаних джерел:

1. Nonaka I. The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation / I. Nonaka, H. Takeuchi. – New York : Oxford University Press, Inc, 1995. – 305 p.
2. Букович У. Управление знаниями: руководство к действию : пер. с англ. / У. Букович, Р. Уильямс. – М. : ИНФРА, 2002. – 504 с.
3. Мариничева М. К. Управлений знаниями на 100 % : путеводитель для практиков / М. К. Марничева. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2008. – 320 с.

ГРАБОВСЬКИЙ НАЗАР

*магістр публічного управління та адміністрування
кафедри Європейської інтеграції та права Львівського
регіонального інституту державного управління Національної
академії державного управління при Президентові України*

ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ МЕДИЧНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ: ДИСКУСІЙНИЙ АСПЕКТ

В умовах глибокої демографічної кризи, зниження рівня медичних послуг та якості життя населення дедалі більше загострюються питання збереження і зміцнення здоров'я української нації. Одним із багатьох чинників, які визначають здоров'я людини і суспільства загалом, є стан та ефективність функціонування медичної сфери. При цьому формування вітчизняної системи охорони здоров'я та її ресурсне, передовсім кадрове, забезпечення є надзвичайно складною соціально-економічною проблемою, пов'язаною із недостатньою суспільною спрямованістю реформ та не проведенням системних модернізацій галузі. Крім того, при розв'язанні цієї проблеми практично не враховується регіональна специфіка системи, а галузеве управління і далі залишається переважно централізованим.

Серед чинників, які впливають на сферу охорони здоров'я будь-якого рівня, найважливішими є: нормативно-правова база, фінансове та матеріально-технічне забезпечення системи, діяльність контрольних громадських організацій, державних інститутів, і насамперед – кадровий потенціал охорони здоров'я. Кожен із цих чинників в Україні використовується вкрай недостатньо, але особливо це стосується людського фактору.

У цьому контексті українській медичній галузі, попри динамічні зміни чисельності зайнятих, глибокі кількісні та якісні зрушення в структурі кадрового потенціалу, притаманні посилення соціальної незахищеності працівників охорони здоров'я, зростання регіональної диспропорції якості кадрового забезпечення галузі. Ґрунтовне вивчення сучасних тенденцій формування, використання та розвитку людських ресурсів у

системі охорони здоров'я актуалізує об'єктивну необхідність прийняття важливих рішень щодо реформування медичної галузі. Отже, особливого соціально-економічного значення набуває вирішення завдань розробки ефективної кадрової політики у сфері охорони здоров'я на регіональному рівні та збереження потенціалу людських ресурсів галузі.

Реалізація пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку помітно підвищила увагу органів державної влади й управління до процесів розвитку системи охорони здоров'я, їх впливу на збереження та поліпшення здоров'я людей, скорочення прямих і непрямих втрат суспільства за рахунок зниження захворюваності й смертності населення. Виділення значних коштів забезпечило збільшення чисельності лікарів і середнього медичного персоналу, помітне зростання середньої заробітної плати в галузі, селективне оновлення її матеріально-технічної бази.

Проте рівень якості й доступності медичних послуг, як і раніше, не задовольняє потреб основної маси населення. Принципові зміни умов функціонування галузі (перехід до моделі обов'язкового медичного страхування, поява ринку медичних послуг) не привели поки що до системної трансформації системи управління охороною здоров'я. Тим часом управління – завжди визначальний чинник стану й результатів у будь-якій сфері життєдіяльності суспільства. Повному впливати на процеси розвитку системи охорони здоров'я можна за допомогою змін усередині галузі, які набувають характеру, адекватного нинішнім інституційним характеристикам.

Незважаючи на підвищений інтерес учених до названої галузі, багато принципів питань тільки окреслено, але не вирішено, зокрема, пов'язані з виявленням особливостей регіональної системи охорони здоров'я як об'єкта управління; оцінюванням можливостей ресурсного потенціалу галузі, компонентів зарубіжного досвіду розвитку галузі; обґрунтуванням і змістовною характеристикою ключових напрямів та завдань удосконалення управління процесами розвитку системи охорони здоров'я.

Наукові концепції зарубіжних та українських учених щодо управління розвитком соціально-економічних систем, методи дослідження процесів, що відбуваються в них, а також практичний досвід їх застосування й реалізації в процесі розробки програм та проектів є надійним теоретико-методологічним підґрунтям подальших розвідок. Разом з тим кількість і рівень досліджень у сфері механізмів державного управління системою охорони здоров'я, особливо на регіональному рівні, у сучасній вітчизняній літературі не відповідають суспільним потребам. Залишаються не врегульованими проблеми управління інноваційним процесом у системі охорони здоров'я, немає єдиного підходу до розробки Концепції розвитку системи охорони здоров'я в Україні тощо.

Список використаних джерел:

1. Вітренко Ю. Реформування охорони здоров'я: погляд економіста / Ю. Вітренко // Соціальна політика і соціальна робота – 2004. – № 1. – С. 41 – 56.
2. Вороненко Ю. В. Медичне право в системі права України: стан і перспективи розвитку / Ю. В. Вороненко, Я. Ф. Радиш // Укр. мед. часопис. – 2006. – № 5. – С. 5 – 10.
3. Гладун З. С. Державна політика охорони здоров'я в Україні (адміністративно-правові проблеми формування і реалізації) : монографія / З. С. Гладун. – Тернопіль : Економічна думка, 2005. – 460 с.
4. Державне управління реформуванням системи охорони здоров'я в Україні : навч.-наук. вид. / за заг. ред. М. М. Білінської. – К. ; Львів : НАДУ, 2012. – 240 с.
5. Державна політика у сфері охорони здоров'я : колективна монографія / за заг. ред. М. М. Білінської, Я. Ф. Радиша). – К. : НАДУ, 2013. – 396 с.
6. Кадрова політика і державна служба: конспект лекцій / уклад. : В. М. Сороко. – К. : НАДУ, 2009. – 104 с.
7. Кадрова політика у реформування сфери охорони здоров'я : аналіт. доп. / Т. П. Авраменко. – К. : НІСД, 2012. – 35 с.
8. Курило Т. М. Державне управління підготовкою керівників для охорони здоров'я України в умовах європейської

інтеграції : автореф. дис. канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Т. М. Курило. – К., 2006. – 20 с.

9. Коваль В. Заощаджувати на здоров'ї людей – негуманно і економічно не вигідно / В. Коваль. – Режим доступу : <http://www.vz.kiev.ua/?p=4007>

ГРИНЧУК СЕРГІЙ

завідувач хіміотерапевтичним відділенням Житомирського обласного онкологічного диспансера

РЕФОРМУВАННЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Сучасне державотворення відбувається на тлі кардинальних змін, обумовлених складними політичними та соціально-економічними проблемами, пошуку нових шляхів виходу із тривалої соціально-економічної кризи. Особливо гостро це відчувається в одній із найбільш соціально чутливих сфер – сфері охорони здоров'я, яка, безумовно, потребує системного реформування. Для успішного запровадження змін у сфері охорони здоров'я необхідно точно визначити цілі, на які спрямовані дані зміни, а також, передбачити результати, яких необхідно досягнути. Наразі більшість програм реформування медичної сфери в Україні досить часто формувались і впроваджувались шляхом копіювання чужого досвіду. Як результат – вітчизняна система охорони здоров'я знаходиться в глибокій кризі, а здоров'я населення – у край незадовільному стані. Немає і фінансового захисту наших громадян у випадку складних масових захворювань, які проявилися в умовах пандемії COVID-19. Виступаючи як складна соціально-економічна система, охорона здоров'я сприяє забезпеченню реалізації одного з важливих принципів – надання висококваліфікованої лікувально-профілактичної допомоги населенню та поліпшення стану його здоров'я в цілому.

На думку С. В. Агієвця, здоров'я слід розглядати, як стан повного фізичного, психічного та соціального благополуччя, а не тільки як відсутність хвороби [1, с. 68]. погоджуючись з

дослідником, Л. В. Суворовою, наголосимо, що здоров'я є одним з найважливіших ресурсів для ведення благополучного життя, задоволення фізичних, психічних, соціальних, культурних та духовних потреб людини [2, с. 18].

Наразі здоров'я виступає як соціально значимий феномен, рівень та стан якого дозволяє говорити про ступінь розвиненості і добробуту суспільства. Прояв негативних тенденцій та показників громадського здоров'я при цьому стають серйозною соціально-політичною проблемою, яка потребує докладання зусиль не тільки з боку держави, а й усього суспільства разом.

Сьогодні в умовах системних змін відбувається переосмислення понять управління (менеджменту), що відбуваються у сфері охорони здоров'я. Відповідно, бюджетні, приватні та муніципальні установи, організації з метою вижити і ефективно функціонувати мають постійно змінюватись. Організації, які витрачають більшість свого часу, ресурсів і зусиль виключно на збереження стабільності, навряд чи будуть успішними в сучасному світі, що невинно змінюється. Це повною мірою стосується й сфери охорони здоров'я, адже це велика організація, яка постійно змінюється: змінюються медичні технології, програми збереження і відновлення стану суспільного здоров'я та надання медичної допомоги, цілі діяльності організації тощо. Ці процеси керівники повинні розуміти з позиції управління організації, стратегії її розвитку, в залежності як зовнішніх, так і внутрішніх чинників [2, с. 10].

Передусім варто зазначити, що для якісного запровадження змін потрібна стратегія: будь яка стратегія покликана якісно змінити становище, що склалося, стан суспільних справ, ситуацію у важливій галузі діяльності, співвідношення сил у протиставленні певних інтересів.

Для управлінців державного рівня, які працюють у галузі охорони здоров'я та приймають політичні рішення, на думку Джо Айві Буффорда, заслуговують на увагу три різні стратегії реформи системи державного управління охороною здоров'я:

1. зосередження уваги на системі забезпечення індивідуальної медичної допомоги;
2. поліпшення здоров'я населення на основі вдосконалення балансу між інвестиціями в сектор забезпечення

індивідуальних медичних послуг і в сектор, діяльність якого спрямована на підтримку здоров'я та формування здорового способу життя;

3. раціональне інвестування галузі для поліпшення здоров'я населення вимагає співпраці різних рівнів державної влади та партнерства приватного й державного секторів для впровадження державної політики, спрямованої на підтримку громадського здоров'я та формування здорового способу життя.

Проведений огляд літератури показує, що зміни – це процес тривалий. За умови наявності динамічного оточення, в якому функціонує організація системи охорони здоров'я, зміни закріплюються і постійно потребують оцінки, що веде до подальшого усвідомлення невідповідності між тим, що організація охорони здоров'я робить в певний момент часу, і тим, що вона повинна була б робити. Таким чином, процес змін реініціюється [2].

Організації можуть пристосовуватися до змін у середовищі за допомогою трьох чинників: адаптація до змін у середовищі, які не були заздалегідь визначені. (в цьому випадку майбутні зміни в середовищі не ідентифікуються завчасно, тож для цього способу характерним є реагування із запізненням); пристосування до середовища шляхом урахування тенденцій його розвитку (цей спосіб передбачає наявність механізмів постійного спостереження за середовищем; його використовують організації, які «шукають» зміни); замість того, щоб організація пристосовувалась до середовища, вона, навпаки, намагається пристосовувати середовище до себе.

Одне з найбільш вдалих, на наш погляд, визначень організаційних змін, яке найбільш повно розкриває сутність змін з позиції сутності змін та процесу реалізації змін, є визначення, запропоноване Р. Дафтом: «організаційні зміни визначаються як освоєння компанією нових ідей чи моделей поведінки».

Окремо хочемо зупинитися ще на одному підході до вивчення класифікації змін – це критерії джерела змін: ендогенні та екзогенні зміни.

1. Модель ендогенних змін (джерело змін – внутрішнє середовище організації; зміна – реалізацією якогось проекту, як

результат незадоволеності станом внутрішнього середовища, режиму, результату або конфлікту всередині організації). Такий тип інновацій носить назву первинних, а зміни структури – вторинних. Він може диктуватися або наростаючим позиційним конфліктом між асинхронною діяльністю різних підрозділів і професійних позицій, або необхідністю реалізації деяких ціннісних уявлень і ідеалів.

2. Модель екзогенних змін (джерело – динаміка зовнішнього середовища; зміни – вироблення нової стратегії, яка передбачає зміну ринків, типу продукту, що випускається, а також зміна системи орієнтирів діяльності, зміну технології, способів взаємовідносин і діяльності, контролю за їх здійсненням). Дана модель управління найбільш близька до ідеальної моделі управління змінами недержавних медичних установ і секторів платних послуг державних клінік. Однак необхідно пам'ятати, що охорона здоров'я має соціальну значимість, тому при управлінні змінами потрібно враховувати і комерційний підхід і соціальну значущість.

Реформування державного управління в галузі охорони здоров'я у більшості розвинутих країнах світу відбувалося за декількома напрямками залежно від тенденцій державної політики. До них належить: зміна ролі держави та ринку в сфері надання медичної допомоги; децентралізація та передача повноважень на нижчі рівні державного сектора і залучення приватного сектора до надання медичних послуг; більша свобода вибору для посилення можливостей та повноважень громадян і громади; стратегії, що спрямовані на визначення таких регулюючих втручань у галузі охорони здоров'я, які були б найбільш ефективними [3, с. 29].

Однією із головних складових управління змінами, у т.ч. у сфері охорони здоров'я є стратегічне планування та стратегічне управління стратегії запровадження змін. Це дає можливість виважено підійти до запровадження змін, забезпечивши їхню сталість та зменшити негативний ефект при запровадженні змін.

Список використаних джерел:

1. Patterson K. Change Anything: The New Science of Personal Success / Kerry Patterson, Joseph Grenny, David Maxfield, Ron McMillan. – Switzler, 2011.

2. Авраменко Т. П. Управління змінами сфери охорони здоров'я : навч.-метод. матеріали / М. М. Білинська, Т. П. Авраменко. – К. : НАДУ, 2015. – 80 с.

3. Управління змінами сфери охорони здоров'я : навч. посіб. / М. М. Білинська, Т. П. Юрочко. – К. : НАДУ, 2017. – 108 с.

ГРИНЬ АНАСТАСІЯ

аспірантка Національної академії державного управління при Президентіві України

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЯК ОСНОВА ПОБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

Для сучасної світової спільноти вже давно звичним є поняття соціальної відповідальності бізнесу (далі – СВБ), де головним завданням є не лише максимізація прибутку за допомогою будь-яких методів, а зосередження уваги на вирішенні соціальних проблем та дотримання загальнолюдських цінностей. Докорінні зміни в системі цінностей бізнесу, його інституційній структурі та принципах взаємодії з суспільством потребує узгодженості з державною політикою з урахуванням політичних, економічних та соціальних реалій. Причиною таких змін стали потреби інноваційного розвитку суспільства, в цілому, та нових підходів до ведення бізнесу, зокрема. Відтак, питання вивчення, аналізу, розвитку, оцінки та регулювання соціальної відповідальності бізнесу є важливою теоретико-методологічною та науково-практичною основою державної політики соціально-економічного розвитку багатьох країн світу.

Міжнародний досвід свідчить про високу ефективність імплементації поняття соціальної відповідальності в розрізі економічної діяльності для забезпечення сталого розвитку суспільства. Але воно потребує встановлення певних принципів і норм взаємодії держави, бізнесу і суспільства, враховуючи політичні, економічні та соціальні аспекти розвитку тієї чи іншої країни. Тому для застосування міжнародного досвіду

розвитку СВБ в Україні необхідно проаналізувати кожну модель та сформулювати найбільш оптимальну, з урахуванням всіх внутрішніх та зовнішніх особливостей.

Питання розвитку та регулювання СВБ стало об'єктом теоретико-методологічних досліджень у працях Г. Боуена, К. Девіса, П. Друкера, А. Керолла, В. Фредеріка, Р. Фрімена та ін.

Значний внесок у дослідженні теорії та практики формування державної політики щодо розвитку СВБ приділяють увагу й українські дослідники, зокрема Бондарук Т. Г., Бондарук І. С., Бульба В. Г., Третяк М. В., Ворончак І. О., Євтушенко В. А., Кошій О. В., Смолій Л. В., Щур Н. О., які в своїх працях розглядають роль держави та ОМС в стимулюванні розвитку СВБ, зарубіжний досвід, національні моделі, критерії оцінки, проблеми та перспективи розвитку СВБ в Україні.

СВБ є добровільною діяльністю компаній приватного і державного секторів, спрямованою на дотримання високих стандартів операційної та виробничої діяльності, соціальних стандартів та якості роботи з персоналом, мінімізацію шкідливого впливу на навколишнє середовище тощо, з метою вирівнювання наявних економічних і соціальних диспропорцій; створення довірливих взаємовідносин між бізнесом, суспільством і державою; покращання результативності бізнесу та показників прибутковості у довгостроковому періоді [7].

У більшості країн з високим рівнем розвитку розроблені та функціонують державні програми підтримки і стимулювання СВБ, завдяки яким держава визначає бажану поведінку для бізнесу, долучає суб'єктів підприємництва до виконання соціально важливих завдань та використовує матеріальні стимули для залучення бізнесу до соціальної відповідальності. Залежно від ролі держави, нормативно-правової бази, ключових учасників та механізмів взаємодії між ними розрізняють чотири основні моделі СВБ: американську, європейську, японську та британську.

Американська модель соціальної відповідальності бізнесу набула поширення не лише в США, її також застосовують в

Канаді, країнах Латинської Америки та англомовних країнах Африки.

Характерною ознакою цієї моделі є другорядна роль держави у формуванні корпоративної соціальної відповідальності бізнесу, оскільки американська економіка є однією з найменш регульованих державою. Держава регулює соціально-трудові відносини на рівні підприємства і значно менше – на рівні галузі та регіону через прийняття законодавчих і нормативних актів.

Американська модель є найбільш лібералізованим варіантом соціальної політики держави, який базується на принципі відокремлення соціального захисту від вільного ринку й обмеженні захисту лише тих, хто не має інших доходів, крім соціальних виплат [5].

Соціальна відповідальність бізнесу в Сполучених Штатах Америки розвинулася завдяки філантропії. Саме традиція жертвувати частину прибутків на благодійництво задля покращення ставлення місцевої громади до певного виробництва сформувала американську модель соціальної відповідальності. Американські бізнесмени беруть участь у фінансуванні найрізноманітніших некомерційних проектів та фондів, і завдяки цьому розв'язують різноманітні соціальні проблеми (професійна освіта, пенсійне й соціальне страхування, захист навколишнього середовища). Держава, в свою чергу, підтримує та стимулює таку діяльність бізнесу за допомогою податкових пільг та субсидій, що встановлені на законодавчому рівні, а також не обмежує його у виборі напрямів благочинної діяльності, проте така участь держави відбувається переважно на місцевому та регіональному рівнях.

В основу європейської моделі СВБ покладено підвищення конкурентоспроможності підприємств та зростання життєвих стандартів громадян і суспільства в цілому. Тому держава здійснює значний вплив на соціально-економічні процеси задля формування відповідального ставлення бізнесу перед працівниками й місцевими громадами, а також розглядає бізнес як активного та зацікавленого учасника системи міжнародних та національних соціальних відносин. Існує чітке розуміння того, що використання принципів соціальної відповідальності бізнесу

– стратегічний пріоритет кожного підприємства й основа їх сталого розвитку [4].

У європейській моделі соціальний зміст діяльності бізнес-структур спирається на внутрішню правову базу в окремих країнах, а також на значну кількість нормативних документів Європейського Союзу, що націлені на вирішення гострих соціальних проблем.

Податкова система країн ЄС характеризується високими відсотковими ставками, тому для того, щоб залучити бізнес до прийняття рішень соціальної значимості держава наділила його можливість впливати на перерозподіл коштів, вирішення управлінських питань та покращенні соціальних умов населення. В деяких європейських країнах створені відповідні державні органи та організації, які сприяють розвитку та контролюють виконання умов СВБ.

Азійська модель соціальної відповідальності бізнесу відрізняється від американської та європейської, насамперед, системою цінностей та культурними особливостями. Історично склалося, що в країнах Азії провідну роль у визначенні стратегічних напрямків розвитку бізнесу відіграє держава. Питання соціальної відповідальності не стало виключенням: бізнес перебуває у цілковитій залежності від влади, яка й визначає сферу його соціальної відповідальності та нагадає за її виконанням.

Благодійна діяльність є більш добровільною, проте й тут бізнесу рекомендують фінансувати благодійні фонди та організації, які займаються вирішенням обмеженого кола проблем, наприклад, бідністю чи захисту екології.

Ще однією характерною ознакою азійської моделі є те, що соціальна відповідальність виражається не лише в прагненні компанії вирішувати соціальні проблеми, а й в соціальній згуртованості, шанобливому ставленні до кожного працівника та в колективному прийнятті рішень.

Міжнародний досвід та кращі практики реалізації СВБ повинні стати основою побудови української моделі. Проте, слід врахувати як зовнішні чинники, такі як світові соціальні проблеми та швидкі темпи інноваційного розвитку суспільства, так і внутрішні фактори, такі як культурні особливості та

ціннісні орієнтири, специфіку економічної та політичної системи, зацікавленість потенційних стейкхолдерів.

Для створення ефективного механізму СВБ в Україні потрібно реалізувати ряд першочергових заходів, до яких варто віднести:

- популяризацію СВБ з боку держави, пропаганду її необхідності та користі для суспільства;
- створення системи податкових пільг та засобів фінансового і морального стимулювання для суб'єктів підприємництва, які готові приймати участь у вирішенні соціальних проблем;
- підтримка державою та місцевою владою соціальних ініціатив, започаткованих бізнес-структурами;
- рівноправна участь держави, бізнесу та суспільства при формуванні переліку соціальних проблем;
- запровадження нефінансової та соціальної звітності для підприємств, які є активними учасниками суспільного життя, а також створення спеціальної рейтингової системи таких учасників.

Розвинені країни вже досить давно зрозуміли важливість та переваги СВБ для розвитку суспільства в цілому. Державна політика, принципи побудови та розвитку кожної з розглянутих моделей мають свої особливості, в основі яких лежать роль держави, рівень активності бізнесу, ступінь залученості громадського сектору та рівень відкритості публічної політики. Але основною ідеєю соціальної відповідальності бізнесу є об'єднання всіх учасників для ефективного вирішення суспільних проблем та розбудови сильної та конкурентоспроможної держави.

Формування національної моделі соціальної відповідальності бізнесу – це не просто використання кращих зарубіжних практик. З огляду на європейський вектор розвитку, основою вітчизняної моделі СВБ може стати саме європейська модель, але з урахуванням особливостей менталітету, запитів суспільства, спроможності бізнесу та здатності держави заохочувати до такої діяльності. При цьому варто пам'ятати про відкритий діалог усіх учасників та соціальне партнерство.

Список використаних джерел:

1. Бержанір А. Л. «Методологія теоретичних досліджень корпоративної соціальної відповідальності.» (2018).
2. Бондарук Т. Г., Бондарук І. С. «Державне регулювання розвитку малого бізнесу і його соціальної відповідальності.» Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту 3 (2019): 111-119.
3. Бульба В. Г., Третяк М. В. «Зарубіжний досвід державного регулювання соціальної відповідальності бізнесу.» Теорія та практика державного управління 3 (2013): 343-350.
4. Ворончак І. О. «Європейська модель соціальної відповідальності бізнесу: особливості, тенденції розвитку та перспективи для України.» Інтелект XXI 2 (2019): 9-14.
5. Ворончак І. О. «Національні моделі соціальної відповідальності бізнесу: особливості та механізм формування.» Економіка і суспільство 17 (2018): 24-29.
6. Коваленко Є. В. «Зарубіжний досвід формування національних моделей корпоративної соціальної відповідальності.» (2016).
7. Щур Н. О. «Соціальна політика держави та соціальна відповідальність бізнесу [Електронний ресурс].» Державне управління: теорія та практика 2 (2011): 42-48.
8. Концепція Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу http://svb.ua/sites/default/files/201108_konceptsiya_nacionalnoyi_strategiyi_svb.pdf.
9. Про затвердження плану заходів з виконання Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року : розпорядження КМУ від 01.07.2020 р. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-z-vikonannya-konceptsiyi-realizaciyi-derzhavnnoi-politiki-u-sferi-t10720>.

ГРИЦЕНКО ЯКІВ

*к. мед. н., лікар-офтальмолог ДУ «Інститут очних хвороб і
тканинної терапії ім. В. П. Філатова НАМН України*

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАДАННЯ ОФТАЛЬМОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день найважливіше завдання державної політики – підвищення якості надання спеціалізованої офтальмологічної допомоги населенню.

Проблеми збереження офтальмологічного здоров'я є надзвичайно актуальними для України, де за статистичними даними порушення з боку органу зору реєструються у кожного третього жителя. Очна патологія посідає 5-6 місце у структурі захворюваності та поширеності хвороб населення України [1]. Катаракта посідає перше місце в Україні за поширеністю серед захворювань очей та додаткового апарату і розглядається як важлива медико-соціальна проблема.

Сліпота і слабкозорість у останні десятиліття вражають населення як розвинених, так і країн, що розвиваються, не дивлячись на досягнення в галузі офтальмології. Якщо в США поширеність сліпоти в 1940 р становила 17,5 на 10 тис. населення, то в 1960-1979 рр. цей показник досяг 20,0, а в даний час – 50,0 на 10 тис. населення. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я в 2014 році в світі налічувалося 285 млн. сліпих і слабкозорих, 90 % людей з вадами зору живуть в країнах, що розвиваються [8].

Головними причинами сліпоти в слаборозвинених і країнах, що розвиваються, стають катаракта, трахома, онхоцеркоз, ксерофтальмія. У високорозвинених країнах відзначаються інші причини сліпоти – глаукома, дегенеративна міопія, катаракта, хоріоретинальні дистрофії, діабетична ретинопатія, вроджені захворювання очей [2]. В Україні поширеність сліпоти і слабкозорості, а також нозологічний склад їх причин близькі до таких в розвинених країнах.

Всесвітня організація охорони здоров'я розробила довгостроковий план дій з профілактики очної патології в

рамках глобальної ініціативи «Зір-2020: право на зір» [2]. Відзначено прогрес, перш за все в боротьбі з інфекційними причинами сліпоти, за рахунок підтримки країнами-учасницями і залучення довгострокових ресурсів. Таким чином, ведуться активні роботи з метою зниження інвалідності внаслідок хвороби ока в усьому світі. До 80 % випадків сліпоти можна уникнути при своєчасній діагностиці та лікуванні пацієнтів [1].

На останньому засіданні Всесвітньої організації охорони здоров'я було відзначено, що своєчасна діагностика і лікування пацієнтів з патологією очей дозволяють запобігти до 80 % випадків сліпоти.

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) визнає сліпоту та слабкозорість однією із основних проблем світової охорони здоров'я, що відзначено в першій Глобальній програмі боротьби зі сліпотою (1978 р.), а також у Всесвітній програмі «Зір 2020», розпочатій ВООЗ у 2000 р. під гаслом «Право на зір» (WHO 1997-2001) [8].

У 2013 році Всесвітня асамблея охорони здоров'я схвалила План дій для забезпечення загального доступу до здоров'я очей на 2014-2019 роки, Дорожню карту для держав-членів, Секретаріату ВООЗ і міжнародних партнерів, призначену для досягнення до 2019 року вимірного зменшення на 25 % масштабів порушень зору, які можливо попередити [2].

Робота ВООЗ спрямована на зміцнення на національному рівні зусиль із ліквідації та попередження сліпоти; надання допомоги національним постачальникам медико-санітарних послуг у сфері лікування хвороб очей і на розширення доступу до офтальмологічних послуг, а також до реабілітації людей із залишковими порушеннями зору та сліпих людей.

Турбота про здоров'я нації є основним завданням соціальної політики кожної держави. Захворюваність та інвалідність, як основні характеристики суспільного здоров'я, є інтегральними показниками, що відображають демографічну ситуацію, рівень соціально-економічного розвитку країни і являють собою найважливішу проблему, у вирішенні якої провідна роль належить органам охорони здоров'я та соціального захисту населення.

В той же час, незважаючи на глобальне постаріння населення, масштаби порушень зору у світі з початку 1990-х років зменшилися. Це зниження переважно зумовлено:

- зменшенням поширеності інфекційних хвороб органа зору (трахоми, онхоцеркозу, лепри тощо) внаслідок покращення загального соціально-економічного розвитку країн;

- зростанням доступу населення до якісної офтальмологічної допомоги;

- покращенням глобальної інформованості населення щодо можливості вирішення проблем, пов'язаних із порушенням зору (хірургія, оптична корекція тощо);

- ефективною реалізацією глобальних і національних заходів, спрямованих на попередження сліпоти [8].

За останні 20 років спостерігається значний прогрес у галузі профілактики та лікування порушень зору в багатьох країнах. Його було досягнуто завдяки успішним міжнародним державно-приватним партнерствам. Це забезпечило прогрес у таких сферах:

- створення урядами національних програм щодо попередження порушень зору та боротьби з ними;

- інтеграція офтальмологічних служб у системи первинної та вторинної медикосанітарної допомоги з акцентом на надання доступних, недорогих і високоякісних послуг;

- реалізація санітарної освіти, спрямованої на попередження втрати зорових функцій і підвищення обізнаності, зокрема в школах;

- посилення керівної ролі урядів у міжнародних партнерствах за більш широкої участі приватного сектора.

В Україні триває реформа медицини, яка супроводжується системними реформами в інших сферах суспільства, зокрема, реформою адміністративно-територіального устрою та децентралізації. В результаті системних реформ змінюється розподіл відповідальності за медичне обслуговування населення між рівнями медичної допомоги. Більших повноважень в сфері організації надання медичної допомоги набувають органи місцевого самоврядування новостворених територіальних громад.

У ряді досліджень показано, що досить часто відзначається незадоволеність населення якістю надання офтальмологічної допомоги, переважно в державних установах, що в свою чергу тягне небажання звертатися за медичною допомогою і призводить до згубних наслідків у вигляді суттєвого погіршення зору або навіть його втрати [1; 8].

В умовах дефіцитного фінансування державних лікувальних установ застарівають матеріально-технічне оснащення, основні фонди офтальмологічних відділень і кабінетів, що не може не позначитися на якості наданої медичної допомоги.

Незважаючи, з одного боку, на створення відповідного підґрунтя для здійснення медичної реформи, з іншого – на інтенсивне зростання офтальмологічної захворюваності і високі рівні інвалідності, дослідження з проблем вдосконалення організації спеціалізованої офтальмологічної допомоги є нечисленними.

В умовах обмеженості кадрових і матеріальних ресурсів, а також проблемами отримання спеціалізованої офтальмологічної допомоги мешканцями територіальних громад сільських районів, які віддалені від центрів надання такої допомоги, необхідно впровадження гнучких методів профілактики і лікування вад зору.

Як правило, жителі провінцій і сільських районів обмежені в доступності медичної допомоги клінік обласного рівня в силу ряду причин: багатоетапний процес оформлення направлень, характер сільськогосподарських робіт, уклад життя і т.д., все це не сприяє збільшенню кількості пацієнтів з віддалених сільських громад в таких клініках.

Пропонуємо створення мобільних офтальмологічних бригад. В українському законодавстві немає чітко закріплених норм організації таких мобільних бригад та їх оснащення.

Подібний гнучкий підхід зараз використовується МОЗ для організації тестування мешканців віддалених сільських громад на COVID-19. Так, Головним санітарним лікарем України – керівником робіт з ліквідації наслідків медико-біологічної надзвичайної ситуації природного характеру державного рівня, пов'язаної із поширенням корона вірусної інфекції COVID-19 –

видав розпорядження «Про організацію заходів з метою мінімізації поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) під час проведення діагностики» від 26.03.2020, яким унормував формування мобільних медичних бригад з проведення заборів зразків біологічних матеріалів від пацієнтів з підозрою на корона вірусну хворобу у складі водія та не менш ніж одного медичного працівника, який не пов'язаний з наданням екстреної медичної допомоги. [6].

Практика мобільних бригад також застосовується для надання соціально-психологічної допомоги мешканцям сільських громад в Україні. Мобільні бригади соціально-психологічної допомоги діють на підставі положення, яке розробляється на основі Типового Положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 654. Мобільні бригади створюються Центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді або іншою загальною або спеціалізованою службою підтримки постраждалих осіб, при якій утворена мобільна бригада [7].

Мобільні медбригади – це бригади, які формують з одного-двох медичних працівників, в разі необхідності додаткового медичного персоналу (медичних сестер, лаборантів та ін.) і водія, для надання профілактичної медичної офтальмологічної допомоги населенню віддалених громад.

Організація мобільних бригад допускається закладами охорони здоров'я у співпраці з територіальними органами державної влади та місцевого самоврядування.

В рамках профілактичної роботи і медичних оглядів мобільних бригад може проводитися соціологічне опитування мешканців громад щодо якості власного здоров'я та задоволеності проведеним оглядом і офтальмологічною допомогою.

Функціями держави, органів публічної влади, МОЗ України в сфері унормування діяльності мобільних офтальмологічних бригад є розробка та затвердження Типового положення організації мобільних медичних бригад. Положення

про мобільну бригаду повинно містити: порядок роботи мобільної бригади; розподіл обов'язків працівників мобільної бригади; форму первинного офтальмологічного обстеження. Функцією держави та органів публічної влади є також затвердження державних та регіональних програм фінансування заходів щодо збереження офтальмологічного здоров'я населення.

З огляду на реформування усіх сфер діяльності українського суспільства, рух України до євроінтеграції, питання збереження та зміцнення здоров'я, забезпечення населення доступною і якісною медичною допомогою має стати пріоритетом державної політики.

Розробка комплексних заходів боротьби зі сліпотою та налагодження ефективного епідеміологічного моніторингу за нею є актуальним завданням, на реалізації якого сьогодні повинні бути сконцентровані зусилля офтальмологів України, що дозволить знизити рівні офтальмологічної захворюваності, сліпоти та слабкості зору населення. Запропоноване активне використання мобільних офтальмологічних бригад сприяє збільшенню доступності кваліфікованої офтальмологічної допомоги для пацієнтів і скорочує кількість етапів від їх первинного звернення до фахівця з отримання високотехнологічного лікування.

Список використаних джерел:

1. Веселовська Н. М. Фундаментальні дослідження в офтальмології – сучасна перспектива нових підходів до первинної та вторинної профілактики судинних захворювань органа зору / Н. М. Веселовська, З. Ф. Веселовська // Офтальмологія. – 2015. – № 1. – С. 11 – 17.

2. ВООЗ, 124 сесія, пункт 4.4 «Профілактика та запобігання сліпоті та порушенням зору».

3. Голубчиков М. В. Офтальмологічна допомога в Україні за 2005-2019 роки. Аналітично-статистичний довідник / М. В. Голубчиков, С. О. Риков, О. П. Вітовська [та ін.]. – Київ, 2020. – 250 с.

4. Гудзь А. С. Медико-соціальне обґрунтування оптимізації системи надання офтальмоонкологічної допомоги населенню України : автореф. дис... доктора мед. наук : 14.02.03

– соціальна медицина / Гудзь Андрій Степанович ; Харківський національний медичний університет. – Харків, 2014. – 44 с.

5. Здоров'я 2020. Основи європейської політики та стратегія для XXI століття. – Copenhagen : WHO. Regional Office for Europe, 2013. – 224 р.

6. Про організацію заходів з метою мінімізації поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) під час проведення діагностики: Розпорядження КРЛННС від 26.03.2020. – Режим доступу : <https://drive.google.com/file/d/1dMUwLrp032W-ZZvtg5qRZGaqgfyPQfKc/view>.

7. Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості : закон України від 18.09.2017 р. № 7117. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2206-19>.

8. Резников С. А. Профилактика слепоты в мире: проблемы и подходы / С. А. Резников // Материалы Российского межрегионального симпозиума «Ликвидация устранимой слепоты: всемирная инициатива ВОЗ». – Уфа, 2003. – С. 11 – 19.

ЕСИНА ЕЛЕНА

*слушательница магистратуры I курса
юридического факультета*

Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС

ИСАЕВ АЛЕКСЕЙ

канд. полит. наук, доцент кафедры «Гражданско-правовые дисциплины и социальное обеспечение» Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС

НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ МОЛОДЕЖНОЙ ПОЛИТИКИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

На современном этапе развития российского государства молодое поколение становится менее равнодушным к окружающему миру и все больше начинает испытывать интерес к активной деятельности с целью содействия прогрессу и процветанию своей страны [2]. Осознание молодыми людьми

своей ответственности за будущее России, понимание роли своего непосредственного участия в этом процессе является тем рычагом, который способен вывести наше государство на новый уровень. Первостепенная задача органов публичной власти, в том числе и через механизм государственной молодежной политики, всячески содействовать формированию и укреплению активной гражданской позиции молодежи и создавать молодым людям условия для развития и самореализации.

У каждого молодого человека формируется мировоззрение, обозначаются наиболее важные жизненные цели и ценности, выбираются направления и средства их реализации, устанавливается отношение к себе, обществу и государству. И от того, каким будет каждый из этих выборов, непосредственно зависит и то, какой будет молодежь, которой предстоит созидать человека, общество и государство как ближайшего, так и отдаленного будущего. В этой связи проблема молодежи и молодежной политики приобретает стратегический характер. Это делает актуальными научные исследования по данной вопросу, «основная задача которых – способствовать пониманию обществом и государством проблем молодого поколения в их исторической ретроспективе, нормативно-правовому регулированию молодежной политики, его совершенствованию».

Важным аспектом, объясняющим актуальность темы исследования является то, что главной целью современного этапа функционирования государства и общества в нашей стране выступает достижение устойчивого состояния защищенности и безопасности от всевозможных внутренних и внешних угроз.

В этой связи эффективность молодежной политики российского государства и ее повышение является необходимым элементом внутренней и внешней политики России на пути ее становления как сильного и конкурентоспособного государства.

Имеющийся инновационный потенциал молодежи при определенных условиях и влиянии политических сил может иметь как «конструктивную, созидательную направленность, так и деструктивное воздействие, способное нанести ущерб

государству и обществу, в том числе и самой молодежи» [3, с. 102 – 110]. Мероприятия государственных органов должны способствовать развитию созидательной, творческой деятельности молодежи, реализации ее инициатив во всех сферах жизнедеятельности, формированию ответственности за сегодняшний день общества и его будущее.

Требуют неотложного рассмотрения ряд проблем, связанных с реализацией молодежной политики в нашей стране на современном этапе. Среди них: недостаточная разработанность нормативной правовой базы; слабая скоординированность политики государства по отношению к молодежи с другими направлениями политики государства, что приводит к определенной замкнутости молодежной проблематики относительно других направлений деятельности государства; ограниченность инфраструктуры учреждений и органов по делам молодежи, направлений их деятельности, адекватно отвечающих потребностям, интересам и проблемам молодежной сферы; недостаточный уровень кадрового и финансового обеспечения государственной молодежной политики; отсутствие универсальной системы диагностики и комплексного социального мониторинга состояния молодежной сферы и другие.

Государство в достаточной степени не может мобилизовать молодежную инициативу в интересах всего общества.

Стоит выделить устоявшийся взгляд в обществе на молодежь как на социальную группу, отличающуюся социальной пассивностью, замкнутостью в системе своих координат «интересы и потребности», находящуюся в переходном, маргинальном состоянии. Молодежь считается простым потребителем социальных услуг и безвозмездной помощи, нуждающейся в постоянной поддержке государством [1].

За прошедшие три десятилетия государственная молодежная политика, несмотря на несовершенство нормативно-правовой основы, недоразвитость материально-технической, кадровой и научной базы, институционализировалась в структуре представительной и

исполнительной власти. Были сформированы органы по делам молодежи, их инфраструктура. В целом можно констатировать – указанный социальный институт получил свое формирование и на федеральном, и на региональном уровне.

Изучение вопросов, касающихся разработки и реализации молодежной политики в целом, и региональной политики в частности, важно для понимания роли и места современной российской молодежи в обществе. Это необходимо исследовать для анализа и прогнозирования развития российского общества.

Среди многих научно-практических проблем, решаемых современной наукой о молодежи особое значение имеют те, что связаны с региональными особенностями, с управлением молодежной политикой на уровне отдельных субъектов Федерации. Важность их изучения возрастает вследствие того, что центр тяжести в реализации государственной молодежной политики (ГМП) все более смещается на региональный и местный уровни.

В сложившихся условиях субъекты государственной молодежной политики в регионах сталкиваются с проблемой объективной оценки формирования концепции и реализации основных направлений государственной молодежной политики, разработки собственных вариативных технологий эффективного механизма управления ими, основанных на теоретических исследованиях, содержащих элементы системного и факторного анализа, моделирования и прогнозирования.

Список использованной литературы:

1. Елисеев А. Л. Государственная молодежная политика в регионе: проблемы и перспективы реализации в условиях трансмиссии общественных отношений / А. Л. Елисеев, А. В. Исаев, В. И. Филонов // Вестник Орловского государственного университета. – 2015. – № 3 (44). – С. 99 – 101.

2. Леонова О. В. Государственная молодежная политика Российской Федерации: практика формирования и новые законодательные парадигмы / О. В. Леонова // Власть. – 2020. – № 6. – С. 122 – 129.

3. Масалов А. Г. Теоретические подходы к определению сущности молодежи / А. Г. Масалов // Вестник Московского

государственного гуманитарного университета
им. М. А. Шолохова. История и политология. – 2016. – № 2. –
С. 102 – 110.

ЄРЬОМІНА ОЛЕНА

*здобувачка кафедри політології та філософії Харківського
регіонального інституту державного управління Національної
академії державного управління при Президентіві України*

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

Впродовж багатьох років органами державної влади не приділялася належна увага сфері культури, її фінансування не відповідало вимогам часу реальним потребам та запитам суспільства, здійснювалося за «залишковим принципом», в наслідок чого погіршився фінансовий стан закладів культури та мистецтва, скоротилася концертно-гастрольна діяльність театрів, цирків, припинила своє існування мережа кінопрокату та книготоргівлі, закрилися сільські клуби та бібліотеки, зруйновано чимало пам'яток історії та культури тощо.

До кінця 2014 року базові видатки на освіту, культуру і медицину належали до видатків, які враховувалися під час визначення міжбюджетних трансфертів. Місцевий бюджет отримував дотацію з державного бюджету тільки у разі, коли потрібна сума видатків не покривалася власними доходами, що гарантувало однаковий на всій території України базовий обсяг надання медичних, освітніх та культурних послуг.

Згідно із Законом України від 28 грудня 2014 р. № 79-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» [0] змінилася модель розподілу міжбюджетних трансфертів, яка не передбачає застосування компенсаторних механізмів для сфери культури, що спричинило зменшення частки видатків для фінансування соціокультурної інфраструктури та надання культурних послуг.

Ще однією проблемою на сьогодні є спрямування закладами культури більшої частини коштів на виплату

заробітної плати працівникам та оплату комунальних послуг. При цьому з року в рік накопичується дефіцит капітальних видатків.

Проте, незважаючи на обсяг видатків на оплату праці, згідно з даними Держстату, середній рівень оплати праці у сфері культури на 28 % нижчий від середньої заробітної плати в розрахунку на штатного працівника. Вагомим фактором зміцнення і розвитку кадрового потенціалу сфери культури є створення гідних умов праці. Насамперед ідеться про достатній розмір заробітної плати для задоволення як базових потреб, так і потреб розвитку, фізіологічного, емоційного та психологічного відновлення працівника культури.

Причиною такого стану є постатейний кошторисний принцип, закладений в основу фінансування закладів культури державної та комунальної власності, адже фінансування закладу жодним чином не залежить від результатів ефективності його роботи. Бюджетні кошти надаються закладу культури за фактом його існування, а заробітна плата працівникам нараховується за відпрацьований час без урахування кількості та якості наданих ними культурних послуг.

Таким чином, наявний механізм фінансування сфери культури орієнтований на підтримку об'єктів культурної інфраструктури без урахування потреб споживачів у культурних послугах, що негативно позначається на ефективності використання ресурсів та можливості якісного планування необхідних сум видатків на середньострокову перспективу. Водночас відсутність гарантій держави щодо територіальної і цінової доступності, а також стимулів для збільшення кількості та підвищення якості культурних послуг призводить до критично малої кількості пропозицій культурних послуг та попиту на їх отримання.

Так, згідно з даними соціологічного дослідження щодо стану та перспектив розвитку соціокультурної інфраструктури в об'єднаних територіальних громадах, яке проводилося Всеукраїнською громадською організацією «Асоціація сприяння самоорганізації населення», в об'єднаних територіальних громадах спостерігається недостатній обсяг фінансування сфери культури, а основними труднощами у сфері культури, з якими

стикаються об'єднані територіальні громади, визначено аварійний стан закладів культури, фінансування культури за залишковим принципом, застаріла соціокультурна інфраструктура, що свідчить про відсутність умов для надання населенню культурних послуг належної якості у необхідній кількості.

Станом на 1 січня 2021 р. встановлений на законодавчому рівні прожитковий мінімум на місяць на одну особу становив 2270 гривень. За даними Мінсоцполітики, фактичний розмір прожиткового мінімуму у цінах січня 2021 року (з урахуванням суми обов'язкових платежів) в розрахунку на місяць на одну особу становив 4714 гривень, що більше ніж удвічі перевищує законодавчо встановлений мінімум [2]. Порівняно з фактичним прожитковим мінімумом станом на 1 січня 2020 р. частка витрат на культуру, закладених у фактичний прожитковий мінімум, зросла на 0,1 % (12 гривень) і становить 1,9 % (90 гривень) на місяць, що не вплинуло на обсяг витрачених населенням коштів на задоволення культурних потреб.

Конституція України гарантує кожній людині право на вільний розвиток своєї особистості. Водночас для задоволення культурних потреб людини і громадянина, які є фундаментальними для самоідентифікації духовного здоров'я та розвитку особистості, її емоційного інтелекту, умови залишаються несприятливими внаслідок фактичної територіальної та/або цінової недоступності для населення культурних благ та культурних послуг, до якого призвів існуючий механізм фінансування сфери культури, зокрема, системи забезпечення населення культурними послугами.

Таким чином, як показують дані про розподіл видатків, ситуація з фінансуванням культури потребує негайного втручання. Сам факт того, що місцеві бюджети витрачають більше половини виділених на культуру коштів саме за статтею оплати праці та нарахування заробітної плати, вказує на те, що культурний сектор, особливо комунальні заклади, знаходиться в критичному стані. Виникає замкнуте коло: культуру, особливо в малих громадах, підтримують на рівні виживання, витрачаючи основні кошти на заробітну плату. Сама заробітна плата є доволі низькою, що створює відтік кадрів та неможливість залучення

нових, досвідчених фахівців. Відповідно, за відсутності резерву коштів на стратегічний розвиток культурні інституції не створюють належний конкурентний продукт і, відповідно, втрачають відвідувачів. Ця ситуація підкріплюється тим фактом, що, в Україні на державному обліку перебуває близько 130 тис. нерухомих об'єктів культурної спадщини і 80 % з них потребують негайної реконструкції. Крім того, існує мережа із 16 тисяч закладів, 80 % з яких – сільські клуби, переважна більшість яких морально і фізично застарілі.

З огляду на зазначене система забезпечення населення культурними послугами потребує кардинальної зміни механізму фінансування, що дасть змогу підвищити ефективність використання бюджетних коштів, а ресурси спрямовуватимуться на задоволення культурних потреб населення.

Отже, 5 січня 2021 року Кабінет Міністрів затвердив План заходів щодо реалізації Концепції реформи фінансування системи забезпечення населення культурними послугами [3]. Документ, розроблений Міністерством культури та інформаційної політики, визначає заходи, необхідні для реалізації Концепції з урахуванням її мети, завдань, строків реалізації та очікуваних результатів. Впровадження прогресивних методів бюджетування культурного сектору, орієнтованих на результат, передбачає перехід від утримання бюджетних установ до фінансування наданих ними культурних послуг. Сподіваємось, що зміна підходу до фінансування закладів культури сприятиме більш ефективному використанню ресурсів, що і є однією із засад реформи децентралізації влади.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин : закон України від 28.12.2014 р. № 79-VIII. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-19#Text>.

2. Інформація щодо фактичного розміру прожиткового мінімуму за січень 2021 року : офіційний веб-сайт Мінсоцполітики України. – Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/news/19670.html#:~:text=>

3. Про затвердження Плану заходів щодо реалізації Концепції реформи фінансування системи забезпечення населення культурними послугами : розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.01.2021 р. № 1-р. – Режим доступу : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1-2021- %D1 %80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1-2021-%D1%80#Text).

ИВАНЧИН КИРИЛЛ

*слушатель магистратуры 2 курса юридического факультета
Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС*

ОТДЕЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПРИМЕНЕНИЯ КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ОРГАНОВ ПУБЛИЧНОЙ ВЛАСТИ В ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ

В современных политико-правовых условиях конституционно-правовая ответственность продолжает оставаться проблемным и пробельным правовым институтом, а также правовой категорией, находящейся в дискуссионном поле юридической науки [1, с. 29 – 32]. Это обусловлено тем, что конституционная практика изобилует примерами причинения вреда гражданам, организациям, народу в целом, однако в силу отсутствия четких критериев конституционного деликта такие правонарушения остаются ненаказуемыми. А это, в свою очередь, порождает недоверие со стороны населения к органам власти. Конституционная ответственность распространяется на определенный круг субъектов. В Российской Федерации – это Президент РФ; Федеральное Собрание РФ, Правительство РФ; Верховный Суд РФ; Конституционный Суд РФ; органы местного самоуправления; общественные объединения; граждане; должностные лица. Аналогично решается данный вопрос и в других странах (США, Франция, Италия). Так, во многих странах (США, Германия, Франция, Мексика, Российская Федерация и др.) президент подписывает и обнародует принятые парламентом законы. При этом он может применить право вето [2, с. 94].

Президент как глава государства также несет ответственность за свои действия. Формы ответственности могут быть неодинаковыми. Во-первых, возможен импичмент. По существу, это политическая ответственность перед парламентом. Импичмент – это предусмотренный конституционным законодательством ряда стран (как республиканских, например, США, так и монархических, например, Великобритания, Япония) особый порядок (процедура) привлечения к ответственности высших должностных лиц в государстве и судебного рассмотрения их дел по обвинению в нарушении конституции и совершении преступлений [3, с. 2 – 5]. Во-вторых, возможно предание президента суду конституционного суда (Италия, Венгрия, Болгария). В-третьих, президент может быть смещен на основе решения общегосударственного референдума. Эта возможность предусматривается в Австрии, Исландии. В-пятых, президент может быть смещен с должности парламентом, например, в Словакии, за действия, направленные против демократического строя, целостности государства большинством в 3/5 голосов. В Румынии, Азербайджане такое решение принимается большинством всего состава парламента, но затем выносится на референдум, который принимает окончательное решение. Кроме того, имелись случаи добровольной (Чехия) и вынужденной отставки президента (США, Югославия, Азербайджан и др.). Ушедший со своего поста президент лишается части своих привилегий, но частично может сохранять их или получать другие. В некоторых странах бывшие президенты становятся сенаторами (например, в Италии), членами конституционного совета (например, во Франции).

За свою деятельность правительство так же несет ответственность: политическую, гражданскую и уголовную (речь идет об ответственности при исполнении служебных обязанностей, за другие, общеуголовные преступления, проступки, правонарушения члены правительства несут ответственность как обычные граждане в соответствии с законом).

Политическая ответственность правительства или отдельных министров состоит в том, что они обязаны уйти в

отставку при выражении вотума недоверия, резолюции порицания и т.п. При солидарной ответственности уходит в отставку весь кабинет, при индивидуальной – только тот министр, которому выражено недоверие. Вопрос о том, какая форма ответственности будет применена, в одних странах решает сам кабинет (в Великобритании), в других – парламент (в Италии). Придание политического характера парламентской ответственности правительства закрепляется в конституциях некоторых стран (ст. 28 Конституции Ирландии, ч. 1 ст. 69 Конституции Андорры, ч. 1 ст. 108 Конституции Румынии).

Гражданская ответственность означает возмещение ущерба, причиненного гражданам и юридическим лицам в результате деятельности правительства или министров, если при этом были нарушены законы. Фактически в странах Европы, как и в России, доминирующим видом ответственности правительства выступает ответственность политическая, которая может быть применена парламентом или президентом, в зависимости от формы правления, но определена в соответствии с политической ситуацией в стране.

В целом, основными формами конституционно-правовой ответственности являются роспуск парламента или досрочный отзыв депутата, вето Президента на принятые парламентом законы, отрешение от должности Президента, отставка правительства или отдельного министра и др.

Список использованной литературы:

1. Ахьядов Э. С.-М. К вопросу о категории конституционно-правовой ответственности законодательных (представительных) органов государственной власти субъектов Российской Федерации на современном этапе / Э. С.-М. Ахьядов // Государственная власть и местное самоуправление. – 2017. – № 9. – С. 29 – 32.

2. Конституционное право США. Основные институты. – М. 2003.

3. Дзыбова С. Г. К вопросу о конституционно-правовой ответственности в современном мире / С. Г. Дзыбова, Е. А. Парасюк // Российская юстиция. – 2018. – № 5. – С. 2 – 5.

ІВАНЧУК ОЛЕКСАНДР

студент 3 курсу Національної академії

державного управління при Президентові України

ФІНАНСУВАННЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА РОЛЬ ДОБРОВІЛЬНОГО МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ ГРОМАДЯН У ЦЬОМУ ПРОЦЕСІ

Перебіг пандемії COVID-19 в 2019-2021 рр. у різних країнах світу чітко вказав на недоліки у державному управлінні в сфері охорони здоров'я. На наш погляд, індикаторами, що сигналізують про наявні проблеми в системі охорони здоров'я країн Європи, у тому числі України, можуть слугувати, у першу чергу, фінансування галузі в умовах пандемії, доступність пацієнтів до лікарських засобів та медичних препаратів, рівні права, можливості для отримання медичних послуг мешканцями, ін. Усе це в умовах великого навантаження на систему охорони здоров'я актуалізує питання пошуку дієвих інструментів фінансування сфери охорони здоров'я, адже соціально-економічний стан будь-якої країни та перспективи її розвитку значною мірою залежать від стану здоров'я населення, що проживає на її території. Вважаємо, що роль добровільного медичного страхування (далі – ДМС) у цьому процесі є досить вагомим.

Виділимо такі моделі фінансування сфери охорони здоров'я [1, с. 278; 2, с. 139 – 140; 3 – 4]:

1. Модель Беверіджа (Австралія, Великобританія, Греція Іспанія, Канада, Швеція). За бюджетної моделі фінансування на державний сектор припадає понад 80 % усіх видатків на охорону здоров'я (утримання установ охорони здоров'я, ін.).

2. Платна (приватна) модель фінансування (Сполучені Штати Америки, Японія). Кошти приватного страхування становлять до 40 % видатків на охорону здоров'я. Для малозабезпечених родин платна медицина недоступна, тому в окремих випадках є можливість звернутися по допомогу до приватних благодійних фондів.

3. Модель Бісмарка (Австрія, Бельгія, Німеччина, Франція). За такої (змішаної) моделі фінансування на страхових

засадах є три джерела забезпечення фінансування галузі охорони здоров'я: внески бізнесу, самих працівників (до 20 %) та держави.

4. Модель Семашко (країни пострадянського простору, в тому числі Україна). Патерналістська модель системи охорони здоров'я ґрунтується на принципах жорсткого централізму в управлінні сферою, її важко модернізувати. Медичні послуги в цілому безкоштовні для громадян, розподіляють ресурси загального бюджету, спираючись на прогнози щодо потреб населення. Такий спосіб призводить до неефективного використання коштів. Власне Грузія – одна з небагатьох країн, яка змогла реформувати свою охорону здоров'я.

Показово, що у рейтингах, в яких дають оцінку рівня життя людей, приміром людей похилого віку (Global AgeWatch Index [5]), Україна займає досить низькі позиції, одними з найбільш сприятливих країн для життя вважається Швеція, де ефективно працює система ДМС.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (далі – ВООЗ) в частині оцінки системи медичного обслуговування 191-ї країни, першість у Франції, де «найкращі лікарні, найкомпетентніші медики, надсучасне обладнання, до того ж, до всіх цих медичних благ мають доступ практично будь-які соціальні прошарки населення» [2, с. 140]. Втім, можна стверджувати, що за останні п'ять років на фоні тотального недофінансування сфери охорони здоров'я відбулося подорожчання медичних послуг у Франції, та усіх країнах Європейського Союзу, викликане зростанням середньої тривалості життя в розвинених країнах і, відповідно, зростанням потреби в лікуванні вікових хронічних захворювань, впровадженням більш досконаліх, але витратних медичних технологій.

З огляду на це, достатнє фінансування сфери охорони здоров'я разом з муніципальним управлінням та ДМС можна розглядати в числі напрямів покращення галузі охорони здоров'я. Одна з найбільш складних проблем – забезпечення багатоканального фінансування, оптимізація пропорцій під час формування ресурсів між державою, місцевими органами влади, страховою медициною за рахунок оплати послуг самими

хворими. Зокрема для впровадження медичного страхування необхідно розробити відповідні програми медичного страхування (національну, регіональні) і механізм їх впровадження.

В Великобританії, Італії, Німеччині, Швеції успішно використовується інструмент ДМС. Однак, щоб ДМС запрацювало ефективно потрібно стабілізувати економіку країни, заручитися підтримкою населення, у тому числі через проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи для різних вікових груп населення щодо прав і обов'язків учасників медичного страхування, підвищення їх обізнаності у цих питаннях, зменшити довготривалий інфляційний прес. Впровадження в Україні ДМС безумовно потребує і нормативно-правового регулювання з метою контролю та посилення відповідальності учасників ринку ДМС.

Список використаних джерел:

1. Длугопольський О. В. Теорія економіки державного сектора : навч. посіб. / О. В. Длугопольський. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. – 488 с.
2. Воробйов В. В. Досвід провідних країн світу в управлінні сферою охорони здоров'я / В. В. Воробйов // Форум права. – 2011. – № 2. – С. 139 – 146.
3. Рівні та структура охорони здоров'я України. – Режим доступу : <http://pidruchniki.com>.
4. Бочерикова Є. Реформування системи охорони здоров'я: успішний досвід Грузії / Є. Бочерикова // Е-журнал «Аптека», № 959 (38) від 29.09.2014. – Режим доступу : <http://www.apteka.ua>.
5. Global AgeWatch Index. – Access mode : <http://www.globalagewatch.org>.

КАРЛОВСКАЯ НАТАЛЬЯ

*студентка 4 курса Инженерно-экономического факультета
Брестского государственного технического университета*

МЕТОДИКА АНАЛИЗА ДЕБИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ

Активное развитие коммерческой организации в условиях современной экономики требует стабильного роста объемов реализации. Рост производства сам по себе еще не является показателем соответствующего увеличения выручки и прибыли. В итоге рост объемов производства без рынка сбыта становится бессмысленной задачей. Активизация роста продаж в таком аспекте становится основной задачей финансового руководства компании. Одна из ведущих ролей при этом отведена дебиторской задолженности. Правильное и рациональное управление этим активом позволяет обеспечивать рост реализации продукции и сделать его источником дополнительного дохода. Вышеизложенное определяет важность и актуальностью данного исследования.

Целью работы является определение основных подходов к анализу дебиторской задолженностью предприятия.

Экономической сущностью дебиторской задолженности являются средства, которые были отвлечены из оборота организации. Следовательно, это имеющиеся у предприятия деньги, однако не в прямом смысле в виде валюты, а в виде имущественных требований и обязательств физических и юридических лиц, являющихся должниками данной организации [1].

Для эффективного управления активами проводится регулярный анализ показателей оборачиваемости дебиторской задолженности, сравнение его результатов со значениями предыдущих отчетных периодов. Этот показатель рассчитывается как отношение выручки к активам и даёт понимание об интенсивности использования ресурсов предприятия, сколько раз за период совершается полный цикл производства до получения прибыли

Коэффициент загрузки – показатель обратный

коэффициенту оборачиваемости. Он характеризует величину дебиторской задолженности, приходящихся на единицу реализованной продукции [2].

Для детального анализа дебиторской задолженности необходимы оценка ликвидности и качества задолженности, период ее оборачиваемости, срок инкассации. Далеко не во всех компаниях уделяется должное внимание контролю показателей дебиторской задолженности, а финансовый директор должен владеть цифрами по этим значениям, чтобы наладить работу в направлении снижения дебиторской задолженности и увеличения объемов продаж. Необходимо выделить два значимых показателя для контроля:

- средний период оборота дебиторской задолженности в днях – срок погашения дебиторской задолженности [3];

- коэффициент инкассации, определяющий текущее состояние дебиторской задолженности и применяемый для ее прогнозирования. Его суть в ранжировании дебиторской задолженности в зависимости от сроков образования (до месяца, 1-2 месяца и т.д.). Он рассчитывается как отношение дебиторской задолженности, возникшей в определенном периоде, к объему продаж в том же периоде. По данному показателю можно определить процент задолженности, возникшей в интересующем периоде, и не погашенной к концу периода [4].

Также важно рассматривать дебиторскую задолженность в соответствии с объемом выручки. Если дебиторская задолженность уменьшается и выручка при этом растет – это является показателем хорошей работы с клиентами, но в случае увеличения дебиторской задолженности и падения объемов продаж возникает ситуация, требующая внимания со стороны руководства.

Также важно оценить дебиторскую задолженность в связке с кредиторской. Необходимо понимать удельный вес каждого вида задолженности, видеть темпы их роста и степень влияния на финансовый результат. Соотношение задолженностей даст понимание о платежеспособности компании. Наиболее оптимальным считается их равенство

($k = 1$) или превышение кредиторской задолженности до 10 п.п. Обратная ситуация может говорить об отвлечении оборотных средств и сокращении финансового цикла. В условиях роста производства такая ситуация может привести к снижению ликвидности организации [4].

Если на основании анализа вышеуказанных показателей наблюдается постоянное увеличение дебиторской задолженности, наличие просроченной задолженности или значительное превышение установленных на предприятии показателей, следует изучить причину и, скорее всего, потребуются срочные меры. Причина может быть в неэффективности проверки и мониторинга контрагентов или плохой работе отделов сбыта и маркетинга, возможно, происходит снижение спроса на продукцию. Важно на начальном этапе выявить слабое место и при необходимости воздействовать на ситуацию немедленно, чтобы избежать ее критической стадии.

В рамках анализа также важно рассмотрение показателей, характеризующих состояние просроченной дебиторской задолженности. Наиболее распространенным таким показателем является «размер просроченной задолженности».

В анализе эффективности также может быть использован показатель доли дебиторской задолженности в прибыли от реализации.

Рост дебиторской задолженности, приходящейся на единицу прибыли от реализации продукции, говорит о сокращении эффективности работы с покупателями и ухудшении их дисциплины. Стабильное повышение размера дебиторской задолженности при одновременном постоянстве прибыли может привести к возникновению состояния неплатежеспособности хозяйствующего субъекта.

Одним из эффективных инструментов управления дебиторской задолженностью является оценка расходов по финансированию существующей задолженности.

В то же время постоянно сохраняется риск, что оплата будет произведена покупателем (заказчиком) в нарушение договорных условий, то есть либо ранее, либо позднее оговоренного периода отсрочки. Данная проблема достаточно

актуальна для субъектов хозяйствования, работающих в Беларуси, и связана с низкой дисциплиной расчетов. В связи с этим оценить вероятность своевременной оплаты становится возможно только либо на основе экспертных оценок, либо на основе накопленной статистики.

В заключение необходимо отметить, что, как любая оценка, оценка дебиторской задолженности может быть субъективной и поэтому несколько искаженной. С точки зрения собственника, величина существующей дебиторской задолженности может быть просто недопустимой, а по мнению сотрудников финансового отдела, – вполне нормальной. Поэтому для достижения компромиссов по данному вопросу и устойчивого развития любой коммерческой организации следует помнить, что эффективная дебиторская задолженность – это такая задолженность, которая генерирует максимальную сопутствующую прибыль от инвестирования в нее.

Список использованной литературы:

1. Алексеева Г. И. Актуальные аспекты учета и управления дебиторской задолженностью в современных условиях / Г. И. Алексеева, А. М. Парагульнов // Международный бухгалтерский учет. – 2011. – № 20. – С. 46 – 50.
2. Антипенко Н. А. Методика анализа финансовой устойчивости организаций с учетом эффективности использования ее средств / Н. А. Антипенко, Д. Ю. Бусыгин, В. В. Данилов // Интеллектуальный капитал в экономике знаний: сб. тр. к 110-летию Российского экономического университета имени Г. В. Плеханова / сост. Н.Н. Горбачёв. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2017. – С. 6 – 13.
3. Антипенко Н. А. Необходимость применения стратегического управленческого учета как ключевого фактора достижения устойчивого развития компании в условиях инновационного развития экономики / Н. А. Антипенко // Бухгалтерский учет и анализ. – 2019. – № 8. – С. 29 – 36.
4. Луцевич Р. Финансовый директор и дебиторская задолженность / Р. Луцевич // Экономика. Финансы. Управление. – 2020. – май. – С. 31 – 33.

КОРЧАК ІРИНА

студентка 3 курсу Національної академії державного управління при Президентові України

СУСПІЛЬНА ДОВІРА ЯК ЦІННІСНА ДЕТЕРМІНАНТА В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Важливим етапом розвитку теорії та практики демократії у Сполучених Штатах Америки і країнах Європи (Данія, Велика Британія, Бельгія, Італія, Швеція) стало ХІХ століття [1]. Натомість процес розбудови демократичної держави в Україні досі триває. Віра в абсолютну силу та безмежні можливості демократії після проголошення незалежності, на наш погляд, вже минула і, принісши замість обіцяних владою позитивних змін олігархічний тип розвитку, продовжує провокувати хвилю конфліктів (страйків, революцій) в українському суспільстві.

Виходячи з цих міркувань вважаємо суспільну довіру тією ціннісною детермінантою в системі публічного управління, що сприяє подальшим демократичним трансформаціям в країні. Серед відомих дослідників даної проблематики слід назвати Ф. Фукуяму, Е. Гідденса, ін.

Зазначимо також, що сучасні трактування демократії можуть бути зведені до двох інтерпретацій її суті, американські політологи К. Джанда, Дж. Беррі і Дж. Голдман визначили ці підходи як (за [2, с. 126 – 127]): процедурний – акцентує увагу на процедурах, що дозволяють народу проявити свою волю (вибори, мітинги, збори громадськості) та вказують зокрема на те, хто бере участь у прийнятті державницьких рішень; субстанційний (або ціннісний) характеризує, які найвищі соціальні цінності в основі демократії, що саме робить обрана влада в публічній політиці, у сфері забезпечення свобод і прав особистості, в який спосіб задовольняє вимогам більшості та забезпечує права релігійних, етнічних меншин.

Обидва підходи відображають певну залежність суспільної довіри від якості/ефективності роботи органів влади. Чим вище рівень довіри до влади, тим меншим має бути рівень конфліктності між сторонами (владою і громадськістю), проте це ідеальний варіант. В українських реаліях формування

суспільної довіри відбувається доволі складно та пов'язано з потребою задовольнити інтереси зацікавлених груп (професійні спілки, асоціації підприємців, благодійні, громадські організації, політичні, релігійні, спортивні та культурні об'єднання), кожна з яких діє у власних інтересах, а не керується загальною метою.

Отже, для задоволення інтересів соціальних страт, які вони представляють, «групи тиску» беруть участь у політичному житті, використовують загальне виборче право, право на об'єднання в політичні партії та суспільно-політичні організації, прагнуть одержати доступ до засобів масової інформації з метою формування громадської думки, бути максимально залученими до процесів формування та реалізації публічної політики.

Варто згадати наукові ідеї Р. Арона, Р. Даля, Д. Трумана, прихильників популярної у 1960-70 рр. ХХ ст. «теорії плюралістичної демократії», про групи інтересів як рушійну силу політики сучасної демократичної держави [2, с. 128]. Означена ідеологія зміцнює та прискорює процес формування свідомого громадянина з усталеними уявленнями про власну гідність та обов'язок на відміну від громадянина з патерналістськими настроями щодо безкоштовного отримання суспільних благ від держави.

Так чи інакше, численні соціологічні дослідження в Україні у період з 2011 по 2021 рр. свідчать, що рівень довіри громадян до влади досить низький, а довіра громадян до політичних партій менша, ніж до організацій громадянського суспільства [3]. Результати загально-європейських опитувань (приміром, «Індекс щастя») свідчать про те, що українці, будучи однією із найбільш життєрадісних націй в Європі, на останніх позиціях щодо відчуття себе щасливими. На нашу думку, це стосується в тому числі довіри до влади та попри незадоволення сучасним станом демократії та її інститутами, воно не поширюється на базові цінності демократії і демократичну політичну систему як таку і свідчить лише про незадоволення неадекватністю норм і принципів демократії, що утвердилися в Україні в умовах нових викликів і загроз безпеці внутрішньої та зовнішньої політики, а також про зростання очікувань громадян.

Таким чином, суспільна довіра як ціннісна детермінанта може розглядатися як каталізатор якісних змін в державі.

Список використаних джерел:

1. Ключник Р. Розвиток теорії та практики демократії: ретроспективний аналіз / Р. Ключник // Мережна сторінка «Західна аналітична група» (рубрика «Аналітика»). – 09.07.2012. – Львів. – Режим доступу : <http://zgroup.com.ua/article.php?articleid=5201>.
2. Юрій М. Ф. Політологія / М. Ф. Юрій. – К. : Дакор, 2004. – 416 с.
3. Розвиток громадянського суспільства України в умовах внутрішніх і зовнішніх викликів / В. М. Яблонський, О. М. Балакірева, Т. В. Бельська [та ін.] ; за ред. О. А. Корнієвського. – К. : НІСД, 2016. – 72 с.

КОТЕЛЕВЕЦЬ ВІТАЛІЙ

слухач магістратури Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

КРАВЦОВА ТЕТЯНА

к. т. н., доцент, доцент кафедри менеджменту та управління проектами Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

**УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
У СФЕРІ БЕЗПЕЧНОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ**

Забезпечення населення України повноцінним, якісним харчуванням та створення відповідного нормативно-правового регулювання щодо безпечності продуктів харчування є важливими напрямками розвитку економіки України. Згідно з Законом України «Про основи національної безпеки України» «національна безпека визначається як захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства,

своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам» [1].

Безпечність продуктів харчування є пріоритетним напрямом державної політики України у сфері продовольчої безпеки. Безпечність та якість харчування прямо пов'язані з питанням продовольчої безпеки й такими важливими категоріями, як охорона здоров'я, захист екології та навколишнього природного середовища, сільське господарство тощо [2, с. 75 – 76]. Згідно з Римською декларацією 1996 р. [3] одним із основних елементів продовольчої безпеки визначено безпечність продуктів харчування на рівні «з достатністю, фізичною та економічною доступністю їжі». Необхідність і важливість правового регулювання безпечності продуктів харчування зумовлюється реалізацією конституційного права громадян на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, гарантованого ст. 48 Конституції України, а також права вільного доступу до інформації про якість харчових продуктів, що гарантовано ст. 50 Конституції України [4, с. 109].

Нормативно-правове забезпечення відносин у сфері продовольчої безпеки здійснюється на основі Конституції України, Закону України «Про основи національної безпеки України», Проекту Закону України «Про продовольчу безпеку України» та нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері продовольчої безпеки: «Про прожитковий мінімум», «Про державну підтримку сільського господарства України», «Про зерно та ринок зерна в Україні», «Про молоко та молочні продукти», «Про державний матеріальний резерв», «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту», «Про безпечність та якість харчових продуктів», «Про дитяче харчування», «Про стандартизацію», «Про підтвердження відповідності», «Про захист прав споживачів», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про ветеринарну медицину», «Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них», «Про насіння та садивний матеріал» та ін.

Україна веде копітку роботу щодо приведення своїх нормативно-правових актів до вимог європейського

законодавства. В країнах Європейського Союзу (далі – ЄС) «безпе́чність харчових продуктів визнається одним із головних пріоритетів політики» [2, с. 76]. Згідно з Регламентом № 178/2002 Європейського парламенту і Ради ЄС від 28.01.2002 р. щодо сфери безпе́чності та якості харчових продуктів, загальні принципи продовольчого права ЄС є орієнтиром для країн, які знаходяться на шляху євроінтеграції, та закладені в основу національного законодавства держав – членів ЄС. Забезпечення високого рівня захисту життя і здоров'я тварин, дотримання якісних умов їх утримання, а також стану рослин і довкілля є метою країн ЄС, та знайшло своє відображення в їх законодавстві. В країнах ЄС питання безпе́чності харчових продуктів і захист інтересів споживачів визнані важливими не тільки для державних структур, але й знаходяться в полі зору громадянського суспільства, неурядових організацій, професійних асоціацій, міжнародних торговельних партнерів і торговельних організацій [5].

Питання безпе́чності продуктів харчування безпосередньо пов'язане з їх якістю [6, с. 263]. Міжнародними стандартами та нормативними документами розвинених країн та їх об'єднань у сфері продовольчої безпе́ки є такі: The European Food Safety Authority (EFSA); The Food Safety Modernization Act (FSMA), USA; Food Safety and Inspection Service Administrative Provisions, USA; Hazard Analysis and Critical Control Point (HACCP) Systems, USA; Food for Human Consumption, USA; The China Food and Drug Administration (CFDA); The International Food Standard (IFS), EU; FAO/WHO Codex Alimentarius та ін. Міжнародні стандарти ISO 22000: ISO 22000:2005, ISO/TS 22002-1:2009, ISO/TS 22003:2013, ISO/TS 22004:2005, ISO 22005:2007 [7, с. 147] встановлюють вимоги щодо забезпечення безпе́чності продуктів на всіх етапах виробництва з одночасним зниженням можливого ризику для споживачів. Для України важливим є дотримання вимог вітчизняного та міжнародного правового регулювання як на стадії безпосереднього представлення виготовленої харчової продукції споживачеві, так і на стадії вирощування та зберігання, переробки сировини на харчові продукти, що має стимулювати створення належних економіко-правових умов для виробництва якісної та безпечної

сільськогосподарської продукції та забезпечення населення якісними продуктами харчування, сприятиме більш високому рейтингу на світовому ринку [6, с. 264].

Поняття «продовольча безпека» було вперше введено на Всесвітній конференції із проблем продовольства, що відбулася в 1974 р. у Римі. Сьогодні воно офіційно прийняте у міжнародній практиці та використовується для характеристики стану продовольчого ринку країни та світового ринку. Серед міжнародних показників, що характеризують продовольчу безпеку країни, є Глобальний індекс продовольчої безпеки, який розраховується починаючи з 2012 р., розроблений дослідницьким підрозділом журналу «The Economist» («Economist Intelligence Unit») та оцінює основні аспекти фінансової та фізичної доступності продовольства, а також якості та безпеки продуктів харчування в 109 країнах світу [8, с. 135]. До 2017 року глобальний індекс продовольчої безпеки складався із трьох загальних показників: якість та безпека, фінансова доступність і фізична доступність, у 2017 році додався четвертий показник – природні ресурси та стійкість. оскільки в 2017 році відбулося погіршення світової продовольчої безпеки, загострилися проблеми із глобальним потеплінням і несприятливими погодними умовами.

В Україні поняття «продовольча безпека» законодавчо закріплене у ст. 2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 р. та трактується як «захищеність життєвих інтересів людини, яка виражається в гарантуванні державою безперешкодного економічного доступу людини до продуктів харчування з метою підтримання її звичайної життєвої діяльності» [9]. Дане нормативне визначення відображає лише один із аспектів продовольчої безпеки України – економічну доступність продуктів харчування для населення [8, с. 135, 138]. В національних нормативно-правових актах України не визначені складові частини продовольчої безпеки, її принципи, не передбачено інституційно-функціональний механізм її забезпечення тощо [10].

Існують різні підходи до визначення поняття «продовольча безпека» та його сутності.

Дослідженню цих важливих питань значну увагу приділяли вчені, зокрема: Я. Алексєєва, С. Бєляєва, О. Березін, Л. Бишовець, Н. Бочарова, В. Брулевич, М. Гребенюк, В. Гринишин, С. Данило, В. Данкевич, І. Дроздяк, В. Дудар, О. Куракін, Т. Коваленко, С. Коваль, Т. Лозинська, І. Лукінов, С. Нестеренко, О. Скидан, О. Шевченко, В. Шишлюк, ін.

В роботах Р. І. Тринько продовольча безпека – важлива і особлива складова частина безпеки національної, а тому її слід розцінювати не лише як внутрішню складову частину незалежності держави, а і як важливий зовнішній фактор, оскільки продовольче забезпечення населення на рівні раціональних норм споживання є свідченням економічної міцності держави [11]. За визначенням О. В. Березіна «продовольча безпека – це стабільний у часі і просторі процес безперерйного забезпечення всього населення країни різноманітними якісними продуктами харчування в обсягах, необхідних для здорового способу життя» [12]. За В. Данкевичем, продовольча безпека – «стан економіки держави, при якому гарантується стабільне забезпечення переробної промисловості сільськогосподарською сировиною, населення – достатньою кількістю безпечних і повноцінних продуктів харчування, а також відносна незалежність від імпорту сировини і продовольства» [13, с. 112].

За В. Брулевич термін «продовольча безпека» містить дві складові [2, с. 77]:

- забезпечення фізичної та економічної доступності продовольства для будь-якої людини відповідно до раціональних норм харчування;

- безпечність і висока якість продуктів харчування.

Таким чином, продовольча безпека [14]:

- є компонентою і провідною сферою суспільних та державних інтересів;

- забезпечує захищеність життєвих інтересів населення країни у сфері продовольства;

- гарантується державою через відповідний комплекс заходів;

- гарантується через принцип самозабезпечення;

– забезпечується економічною та фізичною доступністю населення до продуктів харчування у зручний для них час.

Зміни навколишнього середовища створюють реальні та потенційні загрози продовольчій безпеці України, серед яких, за дослідженням В. Гринишина [15, с. 49]: тінізація економіки, інфляційні та дефляційні процеси, економічна рецесія, скорочення зайнятості та нелегальна міграція населення недотримання стандартів якості та безпеки, критична залежність національної економічної системи від мінливої кон'юнктури зовнішніх ринків недостатнє організаційне та фінансове забезпечення державних закупівель життєво важливих продуктів харчування та їх неефективне використання, скорочений доступ до внутрішніх та експортних ринків або їх сегментів через небезпеку харчових продуктів, нераціональне використання земель сільськогосподарського призначення, антропогенне навантаження, посилення ризиків щодо надзвичайних ситуацій техногенного та природного характерів, недостатній контроль за виробництвом та імпортом екологічно небезпечних речовин, технологій, матеріалів тощо, соціально-культурні проблеми, пов'язані із захистом інтересів груп споживачів продовольства.

Вище зазначене диктує і нові національні завдання у сфері продовольчої безпеки [15, с. 48 – 49]: забезпечення високого рівня захисту життя і здоров'я людини та захисту інтересів споживачів, усунення голоду і наслідків неправильного харчування, забезпечення сталого розвитку виробництва якісного та безпечного продовольства в обсязі, необхідному для гарантування продовольчої безпеки, сприяння динамічному розвитку всіх галузей аграрного сектора, підтримання високого рівня їх конкурентоспроможності, забезпечення стабільного ланцюга поставок продовольства для споживача, запобігання виникненню загроз продовольчій безпеці, мінімізація їх негативних наслідків, підтримка та збереження біорізноманіття, генетичних ресурсів та екосистемних послуг, забезпечення високих стандартів управління та правил догляду в тваринництві, забезпечення раціонального використання природних ресурсів, підвищення рівня стійкості сільського

господарства та харчових систем до наслідків зміни клімату, удосконалення системи державного регулювання та управління у сфері продовольчої безпеки, визначення відповідальних установ та агенцій, що займаються нею, правової бази їх роботи та рівнів співпраці та координації, створення комплексних та раціональних систем контролю за якістю харчових продуктів, які зменшують ризик виникнення захворювань, що передаються з продуктами харчування, з використанням механізмів моніторингу та нагляду для гарантії продовольчої безпеки у харчовому ланцюзі, визначення ключових показників системи моніторингу безпеки харчових продуктів для оцінки тенденцій у продовольчих ланцюгах, дотримання міжнародних стандартів при розробці або адаптації вітчизняного законодавства у сфері продовольчої безпеки, використання в інтересах України міждержавних систем та механізмів міжнародної продовольчої безпеки, підвищення обізнаності споживачів у питаннях продовольчої безпеки.

На національному рівні, у рамках реалізації програми Цілей сталого розвитку в Україні [16], визначено чіткі кроки – національні завдання у напрямі забезпечення продовольчої безпеки держави: Ціль 2: «Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства», а саме:

- забезпечити доступність збалансованого харчування на рівні науково обґрунтованих норм для всіх верств населення;
- підвищити удвічі продуктивність сільського господарства, насамперед за рахунок використання інноваційних технологій;
- забезпечити створення стійких систем виробництва продуктів харчування, що сприяють збереженню екосистем і поступово покращують якість земель та ґрунтів, насамперед за рахунок використання інноваційних технологій;
- знизити волатильність цін на продукти харчування.

Прагнення та наміри досягнення глобальних цілей сталого розвитку та можливостей їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку нашої держави закріплені Указом Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [17].

За дослідженнями Скидан О. В., Литвинчук І. Л., Николук О. М., Пивовар П. В., Іванюк О. В., Гринишин В. С. [18] чинні в Україні нормативно-правові акти у сфері продовольчої безпеки наразі не повною мірою відповідають поставленим завданням та викликам сталого розвитку, є рамковими, містять декларативні положення, не позбавлені юридичних колізій, не мають конкретних механізмів реалізації, а тому не вирішують безпосередньо питання забезпечення продовольчої безпеки держави, встановлюючи лише певні програмні напрями та орієнтири [18, с. 25 – 27], що не дозволяє завершити формування повноцінної інноваційної моделі політики продовольчої безпеки. Це вимагає зміни доктрини продовольчої безпеки України, яка має не тільки визначати інституційно-правові та організаційно-економічні основи державної політики захисту і гарантування продовольчої безпеки України для забезпечення національних інтересів, а й сприяти балансу продовольчих ресурсів на світовому рівні [118, с. 27]. Окремими завданнями постає необхідність [8, с. 138]:

- закріпити механізми та алгоритм досягнення національної продовольчої безпеки, який включатиме наукове забезпечення, формування нормативно-правової бази, нарощування обсягів виробництва і підвищення забезпеченості продовольством, збалансованість як виробництва, так і споживання;

- розробити правові та організаційні заходи забезпечення продовольчої безпеки, систему моніторингу рівня продовольчої безпеки.

Таким чином, удосконалення державної політики України у сфері безпечності харчових продуктів потребує створення дієвого механізму формування системи продовольчої безпеки, упровадження заходів, рішень та дій щодо забезпечення ресурсами, інструментами і технологіями сучасних процесів розвитку продовольчої сфери та ефективної взаємодії інститутів влади і суспільства.

Список використаних джерел:

1. Про основи національної безпеки України : закон України Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.
2. Брулевич В. В. Безпечність харчових продуктів за законодавством України та Європейського Союзу / В. В. Брулевич // Цивільне право і цивільний процес. – 2016. – № 2 (43). – С. 74 – 83.
3. Римская декларация о всемирной продовольственной безопасности и План действий Всемирной встречи на высшем уровне по проблемам продовольствия. – Режим доступа : <http://www.g20civil.com/ru/documents/205/577>.
4. Оверковська Т. Правове регулювання безпечності продуктів харчування / Т. Оверковська // Підприємництво, господарство і право. Аграрне право. – 2018. – № 4. – С. 109 – 114.
5. Про встановлення загальних принципів і вимог законодавства про харчові продукти, створення Європейського органу з безпеки харчових продуктів і встановлення процедур у питаннях, пов'язаних із безпекою харчових продуктів : регламент (ЄС) Європейського Парламенту і Ради № 178/2002 від 28.01.2002. – Режим доступу : http://old.vet.gov.ua/int-coop/EU_requirement.
6. Беляєва С. С. Нормативно-правове регулювання безпечності та якості харчових продуктів в Україні в сучасних умовах / С. С. Беляєва, Л. Г. Бишовець, О. Б. Куракін // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг : збірник наук. пр. ХДУХТ. – 2020. – № 1 (31). – С. 257 – 268.
7. Коваль С. І. Специфіка системи управління безпекою харчових продуктів на принципах НАССР / С. І. Коваль // Інфраструктура ринку. Економіка та управління підприємствами. – 2019. – Вип. 36. – С. 146 – 151. – Режим доступу : <https://doi.org/10.32843/infrastruct36-23>.
8. Шишлюк В. Р. Правове забезпечення продовольчої безпеки України: сучасний стан та перспективи / В. Р. Шишлюк, В. П. Самокиш // Право і суспільство. – 2020. – № 1. – С. 133 – 138.

9. Про державну підтримку сільського господарства України : закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 49. – Ст. 527.

10. Коваленко Т. О. Поняття, ознаки та критерії продовольчої безпеки за законодавством України та інших держав / Т. О. Коваленко // Адміністративне право і процес. – 2018. – № 1 (20). – С. 31.

11. Тринько Р. І. Продовольча безпека : аналітична діагностика : монографія / Р. І. Тринько. – Львів, 2010. – С. 14 – 15.

12. Березін О. В. Проблеми формування продовольчого ринку України : монографія / О. В. Березін. – К. : Вища школа, 2002. – С. 21 – 22.

13. Данкевич В. Є. Розвиток земельних відносин в умовах глобалізації : монографія / В. Є. Данкевич. – Житомир : Видавець О.О. Євенок, 2017. – 392 с.

14. Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України : монографія / О. М. Батигіна, В. М. Жушман, В. М. Корнієнко [та ін.] / за ред. В. Ю. Уркевича та М. В. Шульги. – Харків : Нац. ун-т «Юридична академія України ім. Я. Мудрого», 2013. – 326 с.

15. Гринишин В. Є. Формування системи продовольчої безпеки України : дис.... канд. екон. наук : 08.00.03 / Гринишин Вадим Євгенович. – Житомир, 2021. – 220 с.

16. Цілі сталого розвитку : Україна : національна доповідь 2017. Міністерство економічного розвитку і торгівлі. 174 с. – Режим доступу : http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf.

17. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019. – Режим доступу : <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>.

18. Скидан О. В. Формування та реалізація державної політики продовольчої безпеки України / О. В. Скидан, І. Л. Литвинчук, О. М. Николук, П. В. Пивовар, О. В. Іванюк, В. Є. Гринишин // Економіка АПК. – 2020. – № 7 (309). – С. 20 – 32.

КРИВЕНКОВА РУСЛАНА

*старший викладач кафедри туризму факультету
туризму та міжнародних комунікацій
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Публічне адміністрування в туристичній галузі та зокрема в сфері формування та розвитку туристичного потенціалу відіграє особливо важливу роль. У сучасних умовах успішність розвитку туристичної діяльності залежить від реалізації туристичного потенціалу держави, який є базовим фактором формування туристичної галузі. Згідно з Державною стратегією регіонального розвитку України на 2021-2027 роки [1] та у зв'язку із проблемою, яка призупинила розвиток сфери туризму в нинішній час – коронавірусною інфекцією COVID-19, – сприяння внутрішньому туризму та формування туристичного потенціалу України є одним із ключових питань публічного адміністрування, яке стосується підтримки туристичної галузі на державному, регіональному та місцевому рівнях.

Маючи потужний туристичний потенціал, Україна недостатньо його реалізує. Як показує практика багатьох закордонних держав, максимальне використання наявного туристичного потенціалу країни і розвиток на його базі туристичної індустрії є одним із найважливіших засобів підвищення економічного добробуту, інтеграції у світову економіку.

У монографії «Інноваційний потенціал туризму» Г. Михайліченко зазначає, що туристичний потенціал є «ресурсним потенціалом організації, що повинен бути використаний максимально (за умови операційного менеджменту), ресурсоощадно та оптимально (за умов логістичного менеджменту) й креативно (за умов інноваційного менеджменту)» [3, с. 364].

Вважаємо, що туристичний потенціал є основою системи конкурентних переваг України, адже потенціал – це, у першу

чергу, переваги, які має територія порівняно з іншими подібними територіями і може ефективно використовувати їх для подальшого розвитку. За допомогою туристичного потенціалу як сукупності конкурентних переваг тієї чи іншої території (країни, регіону чи окремого населеного пункту) шляхом належного публічного адміністрування є можливість обслуговувати цільові туристичні ринки, відповідаючи попиту на туристичні послуги та туристичній пропозиції як основним важелям вказаних ринків.

Нами було сформовано авторське бачення поняття «туристичний потенціал» – це сукупність туристичних ресурсів, туристичних продуктів, туристичних послуг і туристичних можливостей певної території, які органи державного управління, органи місцевого самоврядування та учасники відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності, використовують з перспективою розвитку туристичної галузі на державному, регіональному та місцевому рівнях.

З нашого погляду, в основі туристичного потенціалу знаходиться забезпечення туристичних потреб шляхом цільового використання природних, історико-культурних та соціально-економічних (інфраструктурних) туристичних ресурсів з метою розвитку туристичної діяльності на визначеній території.

Публічне адміністрування у сфері туризму є особливо важливим для безпеки внутрішніх та іноземних туристів, а також працівників туристичної галузі, які надають їм послуги перевезення, розміщення, харчування та інші додаткові екскурсійно-туристичні послуги.

Туризм є одним з державних пріоритетів розвитку економіки й культури України та створює умови для туристичної діяльності (ст. 6 Закону України «Про туризм» [2]). На сучасному етапі туристична галузь є сектором економіки України, яка найбільше потребує підтримки з боку публічного адміністрування.

Для України туристична галузь є однією з найбільш перспективних, оскільки розвиток туризму відіграє значну роль у вирішенні різних економічних та соціальних проблем. Наприклад, завдяки туризму виникають нові робочі місця,

створюються передумови для покращення платіжного балансу країни та рівня освіти, впроваджуються нові засоби поширення інформації, а власне формування туристичного потенціалу є чинником консолідації українського суспільства.

Потрібно констатувати, що туристична галузь належить до компетенції Міністерства культури та інформаційної політики (МКІП) України. До структури МКІП України належить також Державне агентство розвитку туризму України (ДАРТ) як центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику в галузі туризму. Окрім МКІП України, сприяння внутрішньому туризму визначено Міністерством розвитку громад та територій України у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки [1]. У нинішній час необхідна співпраця між вказаними вище органами державної влади України в туристичній галузі для успішного формування та реалізації туристичного потенціалу України та підтримки туристичної сфери України в умовах пандемії COVID-19. Варто акцентувати, що внутрішній туризм України не був готовий до пандемії COVID-19, зокрема до збільшення туристичного попиту громадян України на українські туристичні продукти.

Варто зазначити, що загальною світовою тенденцією є сприяння розвитку туристичної галузі та формуванню туристичного потенціалу країни, створення ефективних публічноадміністративних інституцій, до компетенції яких належить туристична галузь, надання значної інвестиційної допомоги для формування туристичного потенціалу та сприяння розвитку основних туристичних регіонів держав.

Формування та розвиток туристичного потенціалу України є одним із першочергових завдань публічного адміністрування туристичною галуззю, яке сприяє створенню позитивного туристичного іміджу України, допомагає подолати негативні наслідки пандемії COVID-19, такі, як зменшення туристичних потоків та, відповідно, зменшення прибутків від туризму.

Вважаємо, що важливим є визначення пріоритетних напрямів розвитку туристичного потенціалу України на сучасному етапі, які дадуть змогу органам державної влади сконцентрувати зусилля на найголовніших видах туризму в

Україні, з допомогою яких можна оптимально здійснювати вплив на формування та розвиток туристичного потенціалу. Найперспективнішими є розвиток сільського, гастрономічного та історико-культурного видів туризму.

Формування туристичного потенціалу України в умовах пандемії COVID-19 допомогло українському суспільству проявити більший інтерес не до зарубіжних туристичних об'єктів, а відкрити для себе унікальні природні та історико-культурні туристичні пам'ятки України. Подорожі в інші області України допомогли побачити територію рідної держави «іншими очима». Таким чином, з'явилась можливість констатувати «консолідаційний зміст» у подорожах Україною і таким чином стати більш національно свідомими громадянами своєї держави, які пізнають життя та побут інших областей. Отже, пандемія COVID-19 стала водночас і викликом, і можливістю для публічного адміністрування у сфері формування та розвитку туристичного потенціалу України.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 5 серп. 2020 р. № 695. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.
2. Про туризм : закон України від 15 верес. 1995 р. № 324/95-ВР. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.
3. Михайліченко Г. І. Інноваційний розвиток туризму : монографія / Г. І. Михайліченко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. – 608 с.

КУЦ БОГДАН

аспірант Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Сучасний поступ українського суспільства виводить на ключове місце в публічному управлінні питання формування управлінської культури, особливо у новій генерації управлінської ланки держави. Крім того, «вимогою часу є потреба в якісно нових, компетентних керівниках, які не лише досконало володіють основами теорії та практики управління, а й усвідомлюють глобальні взаємозв'язки «людина – суспільство – держава» [8, с. 74].

Проблематика управлінської культури активно досліджується в соціально-філософському, політико-управлінському, психологічному дискурсах, зокрема, вітчизняними науковцями (Г. Атаманчук, В. Бакуменко, Т. Василевська, В. Князев, О. Кревська, В. Липинський, Н. Нижник, М. Пірен, Г. Почепцов, О. Решота, С. Серьогін, О. Сидорчук та ін.).

У найширшому значенні, зафіксованому ще на початку 18 ст. італійським філософом Джамбаттистом Віко, культура – це те, що твориться людиною, на відміну від того, що твориться природою. Категорія «культура» у Філософському енциклопедичному словнику І. Бойченком і Н. Хамітовим визначається багатьма дефініціями, зокрема, як сукупність способів і прийомів організації, реалізації та поступу людської життєдіяльності, способів людського буття; локалізоване у просторі та часі соціально-історичне утворення, що специфікується або за історичними типами, або за етнічними, континентальними чи регіональними характеристиками суспільства [1, с. 313].

Під поняттям управлінської культури переважно мають на увазі «сукупність знань, поглядів, переконань, принципів і цінностей, що формують напрями діяльності тієї чи іншої

організації або структури, шляхи та засоби досягнення певної управлінської доцільності й поставлених цілей» [5, с. 77].

Управлінська культура, на думку А. Михненко і І. Пантелейчука – частина загальної культури суспільства, яка розглядається як єдність управлінських знань, цінностей, управлінських та організаційних відносин на певному етапі розвитку суспільства, управлінської діяльності. Вони також виділяють і елементи управлінської культури, такі, як управлінські знання (теорії управління, відповідна свідомість, настрій); суспільні відносини, насамперед управлінські та організаційні, у яких матеріалізуються знання, норми, цінності суспільства і в процесі соціалізації особистості стають надбанням культури кожного; управлінська діяльність, яка має творчий характер і дозволяє також трансформувати норми й цінності суспільства в мотиви особистої поведінки, у стійкі риси особистості, формувати саму особистість як самостійний суб'єкт управління [4, с. 682].

До основних компонентів управлінської культури відносять «філософію управління, яка містить у собі принципи й методи управління, норми та правила організації, соціально-психологічний клімат в організації, традиції й ритуали організації, ціннісно-ментальні риси працівників» [8, с. 76].

Ще з часів Античності вважалося, що допускати до влади можна лише тих осіб, яким притаманні високі моральні якості. Оскільки домінувала думка, що влада покликана вести до Блага, висувалися високі вимоги до її представників. На думку Платона, Благо є причиною всього правильного і прекрасного [6, с. 298]. Тому ідея Блага була центральною у розумінні форм правління в епоху Античності, які поділяли на ті, що ведуть до Блага (хороші) або відводять від нього (погані).

Одним із перших політико-прикладних досліджень, в яких прописані технології досягнення успіху для правителя в управлінні суспільними справами, можна вважати трактат «Правитель», який був створений флорентійським філософом Ніколо Макіавеллі у XVI ст. Окремі постулати цього вчення не втратили актуальності й у наш час [7; 9].

Для сучасного управлінця з демократичним типом мислення також важлива наявність таких характеристик, як

відповідальність, моральність, чесність, «правдивість, принциповість, вірність взятим на себе зобов'язанням, щирість перед колективом та перед собою відносно мотивів власної поведінки, визнання прав інших людей» [5, с. 78]. Сучасні демократичні цінності також корелюють з екогуманітарною парадигмою, в якій поєднуються екологічні та гуманістичні принципи: біоцентризм з антропоцентризмом [3, с.138].

В окресленому контексті набувають особливої актуальності ідеї В. Липинського, який вважав, що до управління слід допускати лише достойних людей – національну аристократію: активну меншість, яка має бути взірцем для наслідування. «Без матеріальної сили: без володіння засобами продукції (землею, фабриками), без володіння засобами війни (державою, армією); і без морального авторитету не може бути національної аристократії» [2, с. 184]. Для успішного управління національна аристократія має мати силу, владу і моральний авторитет. Інакше вона не зможе організувати пасивну більшість та захистити народ від зовнішніх ворогів.

Список використаних джерел:

1. Бойченко І. Культура / І. Бойченко, Н. Хамітов // Філософський енциклопедичний словник : Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України. – К. : Абрис, 2002. – С. 313 – 314.

2. Липинський В. Листи до братів-хліборобів. Про ідею і організацію українського монархізму / В. Липинський. – Wien : Buchdruckerei CARL HERRMANN, 1919-1926. – 580 с. – Режим доступу : <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/3615/file.pdf>.

3. Ляхович Л. М. Історико-релігійна експлікація проблеми жорстокого поводження з тваринами / Л. М. Ляхович // Соціалізація особистості у сучасних соціокультурних контекстах : VIII Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 11 жовт. 2017 р. – Харків : ХНПУ, 2017. – С. 137 – 139.

4. Михненко А. М. Управлінська культура / А. М. Михненко, І. В. Пантелейчук // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві

України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.]. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 1 : Теорія державного управління / наук.-ред. колегія : В. М. Князев (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) [та ін.]. – 2011. – С. 682 – 683.

5. Пірен М. І. Людський фактор в управлінській культурі та державній службі України / М. І. Пірен, І. В. Пержун // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2015. – № 1. – С. 76 – 82.

6. Платон. Государство / Платон // Филеб, Государство, Тимей, Критий / Платон ; пер. с древнегреч. С. С. Аверинцева, А. Н. Егунова, Н. В. Самсонова / общ. ред. А. Ф. Лосева, В. Ф. Асмуса, А. А. Тахо-Годи. – М. : Изд-во «Мысль», 1999. – 656 с. – С. 79 – 420.

7. Северинюк В. М. Нікколо Макіавеллі та сучасне розуміння «елітарності» політичної поведінки / В. М. Северинюк // Грані. Науково-теоретичний громадсько-політичний альманах. – 2011. – № 4. – С. 131 – 135.

8. Сидорчук О. Архетипи демократичної управлінської культури: сутність та загальна характеристика / О. Сидорчук, О. Решота // Публічне управління: теорія та практика. – 2015. – Вип. 1 (спец. вип.). – С. 73 – 81.

9. Трояновська Л. В. Актуальність поглядів Н. Макіавеллі в сучасному українському політичному просторі / Л. В. Трояновська // Соціальні та політичні конфігурації модерну: політична влада в Україні та світі : матеріали IV Міжнар. наук.-прак. конф., м, Київ, 3-4 черв. 2015 р. / МОН України, НТУ «КПІ» та ін. – К. : Талком, 2015. – С. 162 – 163.

КУЧЕРОВ СЕРГІЙ

слухач групи підготовки магістрів з публічного управління та адміністрування Національного університету охорони здоров'я України ім. П. Л. Шупика

РАДИШ ЯРОСЛАВ

д. держ. упр., професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України ім. П. Л. Шупика

ЗДОРОВ'Я ГРОМАДЯН УКРАЇНИ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

«Пульт життя б'ється швидше, ніж раніше.

Наше життя стоїть перед загрозою нестерпного напруження. Високе напруження в нашому суспільстві жахливо впливає на психічні хвороби... «
Г. Кауніц¹

За оцінками більшості аналітиків і експертів в останнє десятиріччя різко зросли загрози міжнародній та національній безпеці, які обумовлені зростанням імовірності появи нових ядерних країн, жорстким суперництвом за перерозподіл сфер впливу, передусім в енергетичному секторі світового господарства, все більш неоднозначним впливом процесів глобалізації на розвиток різних країн та все більш очевидною схильністю до застосування силових методів при реалізації національних інтересів. Спостерігається стійке зростання витрат більшості країн світу на розробку новітніх систем озброєнь [5].

Відомі українські фахівці в галузі державного управління Н. Р. Нижник, Г. П. Ситник та В. Т. Білоус [4] розглядають

¹ Венцель Антон Домінік Кауніц-Ритберг (нім. Wenzel Anton Graf Kaunitz, 2 лютого 1711 – 27 червня 1794) – австрійський державний діяч з роду Кауніц, відав зовнішніми зносинами Священної Римської імперії з 1753 по 1792 роки. Ініціатор Дипломатичної революції. За успішне для імператриці Марії Терезії закінчення Семирічної війни у 1764 році був зведений в князі (фюрсти) - *Вікіпедія*.

національну безпеку як сукупність взаємопов'язаних елементів, різнорідних за функціональними сферами, важливими складовими якої є політична, економічна, екологічна, технологічна, воєнна та інформаційна безпека.

У національному інституті стратегічних досліджень до названого вище переліку компонентів національної безпеки включено і людську (демографічну) безпеку (рис. 1) [1].

На глибоке переконання авторів, такий підхід є абсолютно виправданим. Адже тільки здорова нація, з одного боку, спроможна забезпечити належний рівень політичної, економічної, екологічної, технологічної, воєнної та інформаційної безпеки, а, з другого, – хвора нація не може відтворювати себе у здорових поколіннях.

Виконання основного стратегічного завдання діяльності системи охорони здоров'я України – збереження та зміцнення здоров'я громадян держави – неможливе без знання основних характеристики, тенденцій та закономірностей стану здоров'я Українського народу. А рівень здоров'я громадян нашої держави є інтегральним (узагальненим) показником соціальної політики та державного управління в цілому.

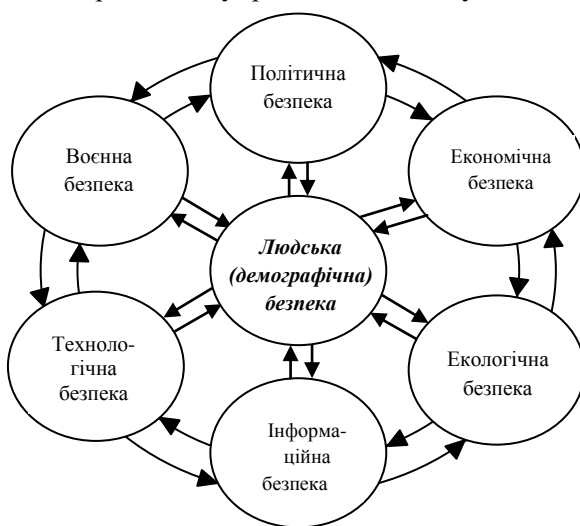

Рис. 1. Функціональні елементи системи національної безпеки України

Поняття «здоров'я» відображає одну із фундаментальних характеристик людського існування – форму його життя, тому воно переосмислюється усякий раз, коли життя глибоко змінюється, – будь то зміни в суспільних відносинах чи зміни в технічних можливостях людства, але здоров'я при цьому залишається універсальною цінністю. Суть цієї цінності в тому, що саме здоров'я, як стан індивідуума або соціуму, дозволяє людині реалізувати певний набір фізичних, духовних, соціальних можливостей, тією чи іншою мірою розкрити свій потенціал. За своєю ціннісною сутністю здоров'я є благом, тобто тим, що відповідає потребам, інтересам, має позитивне значення для людей. За аксіологічною ієрархією (від грецької Ахія – цінність) здоров'я належить до розряду найвищих універсальних цінностей, адже має непроминальне, всебічне, поза часом і простором значення. Протягом багатовікової історії людства, за всіх суспільно-економічних формацій, медицина, здоров'я і хвороби завжди посідали важливе місце в соціальному, економічному та культурному житті суспільства [3].

Ставлення людей до свого здоров'я – це соціокультурний феномен, що має суттєві просторово-часові відмінності. На жаль, вітчизняна історія з її нехтуванням життям окремого індивіда сформувала стереотипи нехтування підтримкою особистістю власного здоров'я. На відміну від цього, західна модель домінування індивідуальності стимулювала розвиток цінностей здоров'я та відповідного ставлення до нього людини. Незважаючи на ті зміни, які відбуваються сьогодні в українському суспільстві (перш за все йдеться про процеси індивідуалізації суспільної свідомості, «приватизації» ціннісного світу особистості тощо), ставлення наших співвітчизників до свого здоров'я практично не змінилось. І хоча, за даними численних соціологічних досліджень, здоров'я займає першу (найвищу) позицію в ієрархії термінальних цінностей людей різних вікових груп, їх реальна поведінка не сприяє підтримці та поліпшенню власного здоров'я. У цьому зв'язку соціологи роблять висновок про те, що для пересічного українця, у тому числі молодого, здоров'я є лише декларованою

цінністю. Особливу стурбованість у цьому контексті викликає стан здоров'я і ставлення до нього молоді, адже від цього залежить майбутнє нашого суспільства, відтворення нових поколінь українців [2].

В сучасній світовій практиці формується нова філософія здоров'я. побудована на визнанні багатоаспектності цінності здоров'я та його пріоритету в низці найважливіших потреб людини і суспільства. Формування здоров'я населення і медичних потреб відбувається під впливом різних чинників [2]:

- демографічних (чисельність, статевовікова структура, рівень міграції населення. Народжуваність, загальна і дитяча смертність та ін.);

- соціально-економічних (особливості економічного розвитку територій, характер і рівень розвитку виробництва, система розселення, щільність населення, стан шляхів, транспорту, зв'язку);

- клімато-географічних (географічні та кліматичні характеристики, регіональні особливості, що впливають на характер захворюваності населення, доступність медичної допомоги тощо);

- соціально-медичних (рівень і структура захворюваності населення, рівень розвитку медичної допомоги, ресурсне забезпечення закладів охорони здоров'я);

- соціально-культурних (житлово-побутові умови, матеріальний рівень життя населення, рівень розвитку соціальних служб, сімейний стан, чисельність і склад сім'ї, національні традиції, рівень культури, освіти, санітарно-гігієнічної освіченості населення).

Протягом багатовікової історії людства на різних етапах розвитку суспільства представники різних наук та фахів досліджували таємниці феномена здоров'я, вивчали його сутність з метою вмілого та економного його використання впродовж усього життя, знаходження засобів для його збереження.

Список використаних джерел:

1. Белов О. Ф. Найважливіші підсумки роботи НІСД у 1987-2000 роках. Стратегії розвитку України: теорія і практика / за ред. О. С. Власюка. – К. : НІСД, 2002. – С. 24.
2. Державна політика у сфері охорони здоров'я : кол. монографія : у 2 ч. / кол. авт.; упоряд. проф. Я. Ф. Радиш ; передм. та заг. ред. проф. М. М. Білинської, проф. Я. Ф. Радиша. – К. : НАДУ, 2013. – Ч. 1. – 396 с.
3. Латишев Є. Є. Еволюція дефініції «здоров'я». Наукове видання. – К., 2015. – 80 с.
4. Нижник Н. Р., Ситник Г. П., Білоус В. Т. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку) : навч. посіб. / за заг. ред. П. В. Мельника, Н. Р. Нижник. – Ірпінь, 2000. – 304 с.
5. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : підручник. – К. : НАДУ, 2012. – 544 с.

ЛЕБЄДЄВА НАДІЯ

старший викладач англійської мови кафедри готельно-ресторанного бізнесу та іноземних мов Херсонського державного аграрно-економічного університету

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТУРИЗМОМ

Загальновідомо, що процеси глобалізації сприяють не тільки змінам у соціумі, але й викликають додатковий попит пізнання різних сфер суспільного та культурного життя. Це викликає набуття нових характеристик соціокультурного розвитку, активізується суспільний інтерес до таких практик, якими є туристичні подорожі. Туризм таким чином розширює свій простір, ставши сферою життя суспільства: виробництво та споживання туристичного продукту, турпослуг, залучаючи в себе великі людські ресурси, інформаційні технології, рекламу. Туризм впливає як на індивіда, так і суспільство. В Україні

державне управління туристичною галуззю визначено законом України «Про туризм» [8].

В українській науці багато дослідників вивчали проблеми туризму під кутом зору державного управління. Так, Н. Гончарук і Г. Коледа вивчали систему управління сферою туризму в умовах децентралізації влади в Україні [2]. Адміністративний механізм державного регулювання туристичної галуззі України досліджувала Н. П. Гостева [3]. У роботі В. В. Друк описані теоретичні аспекти вдосконалення державного управління туристичною сферою [4]. Правовий механізм державного регулювання туристичної сфери України та адміністративно-правове регулювання туристичною сферою України розглянуто Н. А. Леоненко [5] і В. В. Чореньким [11]. Державне управління галуззю туризму в Україні детально досліджували С. В. Майстро і Ю. Г. Батир [6]. Публічне управління розвитком туризму на засадах державно-приватного партнерства описано в науковій роботі Т. О. Тимошенко [10]. Державне регулювання галузі туризму в контексті сутності і шляхів вдосконалення вивчала В. А. Язіна [13]. Цікавими щодо вдосконалення механізмів державного управління є роботи присвячені закордонному досвіду з даного питання [1; 12].

Державне регулювання туристичної діяльності – система дій і заходів держави щодо вибору і застосування сукупності інструментів, за допомогою яких здійснюється прямий чи опосередкований вплив на об'єкти й суб'єкти туристичної діяльності та створюється сприятливе середовище для розвитку цього виду діяльності [7, с. 2]. В умовах наслідків пандемії COVID-19 особливої ваги набуває потреба розвитку внутрішнього туризму, що відображається у регіональних програмах і стратегіях щодо державного управління туристичною галуззю країни. Державне управління туристичною галуззю Херсонської області відбувається відповідно до визначеної державної Стратегії розвитку Херсонської області на період 2021-2027 років [9]. В документі визначено високий оздоровчо-рекреаційний, туристичний потенціал, обумовлений наявністю низки факторів, сприятливих для розвитку цієї сфери, тобто наявність необхідних природних

ресурсів: унікальний клімат, мінеральні та термальні води, лікувальні грязі, ропа лиманів та озер, морська вода.

Пропонується будівництво нових оздоровчих та туристичних закладів на перспективу до 2036 року [9, с. 16]. Впровадження Стратегії буде забезпечуватися через системну реалізацію комплексу державних заходів. Регіональна стратегія не може передбачити всі дії місцевого, регіонального та національного рівня, які будуть реалізовуватись до 2027 року та можуть сприяти досягненню очікуваних результатів. Активне залучення громадськості до процесів планування та реалізації туристичних проектів сприятиме досягненню реалізації основних завдань, планів, управлінських і соціальних інновацій та максимальному втіленню потенціалу креативної ініціативи.

Обласна рада затверджує: Стратегію; план заходів щодо реалізації Стратегії та регіональні цільові програми, спрямовані на розв'язання проблем туризму в області [9, с. 205]. Операційною метою є туристично-рекреаційна індустрія для оздоровлення, відпочинку та інтелектуально-духовного збагачення людей. У Стратегії визначено, що можливості Херсонської області розвиватимуться гармонійно – як Азовські, так і Чорноморські регіони узбережжя. Також через розвиток зеленого туризму відбуватиметься розширення надання послуг на території Нижньодніпровського національного парку. Розвиток туризму ґрунтуватиметься на використанні культурного та рекреаційного потенціалу області. Мета досягатиметься шляхом подовження туристичного сезону в рекреаційних зонах, покращення якості туристичних послуг на основі міжнародних стандартів, розвитку нових туристичних комплексів, створення умов для промоції туристичного продукту.

Список використаних джерел:

1. Галасюк С. С. Міжнародний досвід державного управління розвитком туризму / С. С. Галасюк. – Режим доступу : <https://core.ac.uk/download/pdf/147035563.pdf>.

2. Гончарук Н. Система управління сферою туризму в умовах децентралізації влади в Україні / Н. Гончарук, Г. Колєда // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2018. – Вип. 4 (39). – С. 95 – 103.

3. Гостева Н. П. Адміністративний механізм державного регулювання туристичної галуззі України / Н. П. Гостева // Державне управління: удосконалення та розвиток. – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=513>.
4. Друк В. В. Теоретичні аспекти вдосконалення державного управління туристичною сферою / В. В. Друк // Економіка та держава. – 2012. – №7. – С. 99 – 101.
5. Леоненко Н. А. Правовий механізм державного регулювання туристичної сфери України / Н. А. Леоненко // Публічне управління та митне адміністрування. – 2019. – № 1 (20). – С. 69 – 75.
6. Майстро С. В. Державне управління галуззю туризму в Україні / С. В. Майстро, Ю. Г. Батир. – Режим доступу : <http://29ujm06.257.cz/bitstream>.
7. Опанасюк Н. А. Державне регулювання туризму в Україні: правові форми, засоби та моделі / Н. А. Опанасюк, А. Г. Охріменко. – Режим доступу : <http://reposit.unisport.edu.ua/bitstream/handle/787878787/2331>.
8. Про туризм : закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show>.
9. Стратегія розвитку Херсонської області на період 2021-2027 років. – Херсон : ХОДА, 2019. – 210 с.
10. Тимошенко Т. О. Публічне управління розвитком туризму на засадах державно-приватного партнерства : автореф. канд. наук з державного управління : 25.00.02 / Т. О. Тимошенко. – Київ, 2020. – 23 с.
11. Чорненький В. В. Адміністративно-правове регулювання та державне управління туристичною сферою України / В. В. Чорненький. – Режим доступу : <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/aug/5819/vnulpurn201684530.pdf>.
12. Юрченко С. О. Державне регулювання розвитку туристичної діяльності в Туреччині : досвід для України / С. О. Юрченко, П. В. Батрак // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». – 2018. – Вип. 8. – С. 172 – 180.

13. Язіна В. А. Державне регулювання галузі туризму: сутність і шляхи вдосконалення / В. А. Язіна // Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського. – 2016. – Вип. 9. – С. 526 – 529.

ЛОМАКІНА ТЕТЯНА

аспірантка Донецького державного університету управління

ВИКОРИСТАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ПРИ ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ ГРОМАДИ

Формування комунікативної стратегії є невід'ємною частиною формування взаємодії місцевої влади з громадськістю, при чому, комунікативна стратегія повинна базуватись на стратегії розвитку громади та ставити за мету налагодження довіри між громадськістю та органами місцевого самоврядування за рахунок використання ефективних комунікативних інструментів взаємодії з громадськістю.

За останні роки багата кількість вчених проводила наукові дослідження щодо комунікативних стратегій як на державному, так і на місцевому рівнях. Серед них слід виділити наступних науковців: Куйбіда В. С., Почепцов Г. Г., Драгомирецька Н. М., Дрешпак В. М., Степанов В. Ю. та інш.

Звісно, комунікації – це важливий аспект взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю, ця взаємодія не повинна бути тільки на рівні інформування громадськості про досягнення, реалізовані проекти та прийняті рішення. Комунікативна стратегія має бути документом, який сприяє ефективній роботі органа місцевого самоврядування сумісно з громадою задля створення довіри між ними, створення умов для реалізації комунікативної стратегії, яка повинна діяти в рамках стратегії розвитку територіальної громади.

На сьогоднішній день існують певні класичні комунікативні інструменти, але в останній час виникає велика кількість нових комунікативних трендів, які варто використовувати при розробці комунікативної стратегії на місцевому рівні.

Характерною ознакою останніх півтора років є значне підвищення цінності online комунікацій, які саме в цей період набувають підвищення значущості. Серед класичних комунікативних інструментів, які вже зарекомендували свою ефективність при використанні органами місцевого самоврядування, є реклама та зв'язки з громадськістю. Але дослідження показують, що далеко не всі звертають увагу на всебічне використання цих інструментів. Так, не в повному обсязі проводяться комунікації з медіа, неефективні, а в деяких громадах, і зовсім відсутні медіа-заходи. Щодо нових комунікативних інструментів, то вони використовуються зовсім неактивно. Також питання зворотного зв'язку теж є проблемою, яку треба вирішувати на місцевому рівні органам місцевого самоврядування спільно з громадськістю. Що стосується нових комунікативних інструментів, які виникли в останні часи, то варто їх використовувати для залучення молоді, яка має створювати свою майбутнє на тій чи іншій території. В допомогу варто підключати молодіжні громадські організації, до складу яких входять активні представники молоді.

Одним із основних комунікативних завдань органу місцевого самоврядування повинно бути створення сучасного сайту, адже за рік в Україні кількість Інтернет-користувачів зросла на сім мільйонів, і зараз складає 26 мільйонів. Щодо соцмереж, то у 2020 році 40 % населення були зареєстровані, у 2021 році ця цифра досягла 60 % [1], що дає змогу зробити висновок про те, що саме онлайн-комунікації найближчим часом будуть набувати активного розвитку. Дуже влучною ініціативою в цьому питанні є платформа Vlada.online [2], складовими якої є Gromada.org.ua, Starostat.org.ua, Rda.org.ua, Rayrada.org.ua, що пропонують веб-платформи по створенню власного веб-сайту державними органами влади та місцевого самоврядування. Доречі, компанія створила більш ніж 1000 державних веб-сайтів, на яких основними можливостями є:

- застосування модулю «Електронних петицій», що є формою колективного звернення громадськості, де громадяни можуть виступати з пропозиціями, скаргами, або заявами до місцевих чиновників, при чому, за умови набрання необхідної

кількості голосів, петиція стає обов'язковою до розгляду, згідно з Законом України «Про звернення громадян» [3];

- застосування модулю опитування, що має на меті залучати громадськість для прийняття управлінських рішень шляхом збору та аналізу громадської думки;

- застосування модулю online-приймальні для депутатів, що надасть можливість громадськості звернутися до конкретних посадових осіб, це особливо важливо в період карантину, коли у громадян немає можливості провести традиційні зустрічі в громадських приймальнях;

- застосування модулю документообігу, де мають публікуватись публічні документи, такі як рішення, розпорядження, проекти тощо з метою вчасного інформування громадськості;

- застосування модулю зі списком публічних закупівель Prozorro, PayWatch (OpenBudget), де інформація про тендери та відкритий бюджет є доступною для громадян;

- застосування модулю коментування новин, що є ефективним інструментом залучення громадян до висловлення власної думки з приводу різноманітних аспектів життєдіяльності громади.

Отже, відвідувач сайту має можливість переглянути офіційну інформацію про склад громади, розклад сесій міської ради, бюджетні витрати, фінансову звітність, рішення, прийняті громадою, різні документи, фото, відео тощо.

Наступним етапом мають бути заходи щодо просування сайту та самого органу місцевого самоврядування шляхом використання певних комунікативних інструментів, основними з яких є:

- маркетинг у соціальних мережах (SMM) є комплексом заходів, що проводяться в соціальних мережах (Facebook, Instagram, Twitter тощо) для просування органу місцевого самоврядування, основним сегментом тут має бути молодь, що є найбільш активними користувачами соціальних мереж, що можна відстежити за допомогою вбудованих в медіа платформу інструментів аналізу даних. Маркетинг у соціальних мережах має використовуватись органами місцевого

самоврядування з метою побудови відносин довіри з громадськістю, приділяючи особливу увагу коментарям, які можуть надавати представники громадськості;

– месенджер-маркетинг (messenger marketing) – це використання чат-ботів для поліпшення взаємодії з громадськістю, що використовується як в соціальних мережах, так і в месенджерах (Viber, WhatsApp, Telegram тощо). За допомогою чат-ботів громадськість отримує актуальну інформацію щодо діяльності органів місцевого самоврядування, але зворотного зв'язку цей інструмент, як правило, не має, та виконує функцію інформування.

Сторітеллінг (storytelling) – це процес донесення інформації за допомогою прикладів та історій. Даний інструмент ще тільки набирає розвитку та частіше використовується на рівні бізнесу, але при комунікаціях місцевого самоврядування із громадськістю теж має бути ефективним. У формі відео або текстових історій можна надавати інформацію громадськості, яка сприйматиметься легше та ефективніше, ніж звичайна класична, що формує у громадськості лояльність до органу місцевого самоврядування, спонукає до більш активних дій в громадському житті.

Таким чином, органам місцевого самоврядування варто використовувати різні тактики активних комунікацій для створення взаємодії з громадськістю. При розробці комунікативної стратегії слід залучати зацікавлені сторони: представників влади, місцевого самоврядування, громадськість, експертів з комунікацій та бізнесу. Лише спільними зусиллями можна сформуванати якісну стратегію, яка працюватиме на благо всієї громади.

Список використаних джерел:

1. За рік карантину кількість українців у соцмережах зросла на сім мільйонів [Електронний ресурс] : DW.COM Новини й аналітика про Німеччину, Україну, Європу та світ. – Режим доступу : <https://www.dw.com/uk/za-rik-karantynu-kilkist-ukraintsiv-u-sotsmerezhakh-zroslo-na-sim-milioniv/a-56899697>.

2. Vlada.ua [Електронний ресурс] : Розробка веб-сайтів для органів влади і місцевого самоврядування. – Режим доступу : <https://vlada.ua>.

3. Про звернення громадян : закон України // Верховна Рада України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text>.

ЛУКАШОВА ЄЛІЗАВЕТА

аспірантка Національної академії державного управління при Президентові України

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

З часу проголошення незалежності в 1991 р. Україна відмовившись від інституцій СРСР була змушена розпочати будівництво основних інституцій демократичної держави. Ця програма досі не виконана. Кадрове забезпечення – це основа ефективної діяльності органів публічної влади. Зміни, які відбуваються у сучасному українському суспільстві вимагають від держави принципово нового ставлення до питань кадрової політики органів державної влади та місцевого самоврядування. Питання компетенції і професіоналізму органів публічної влади займає важливе місце серед питань ефективної кадрової політики. Важливим завданням в роботі органів влади є підготовка висококваліфікованих кадрів, діяльність яких повинна бути спрямована по підвищення рівня добробуту населення країни та її регіонів.

В цілому роль національної держави в умовах глобалізації не просто зростає, але й розширюється, охоплюючи внутрішню економічну та гео економічну сфери. Поділ проблем на внутрішні і зовнішні стає умовним, оскільки територія будь-якої країни з відкритою економікою є одночасно і частиною глобальної економіки.

Наступне десятиліття ставить Україну перед вибором. Досягти відновлення та перевернення докризових рівня та якості життя населення, зменшити диспаритет в цих показниках з країнами ЄС, сформувати достатній ресурс для трансформацій, які детермінують відповідний статус національної економіки у глобальному конкурентному середовищі, – або «розчинитися»

як нації під впливом активніших глобальних потуг, готових поглинути вітчизняні природні та людські ресурси. Протягом наступних років у світі відбудеться завершення формування нової глобальної економіки, якій будуть властиві нові баланси сил, у якій постануть нові центри економічного, цифрового та технологічного впливу. У цьому новому світі суб'єктність зберігатимуть лише нації, спроможні свідомо консолідувати свої сили для реалізації власного потенціалу та його збільшення. Спроможність підготувати економіку та суспільство до майбутніх змін та досягти стійкості в умовах глобальної турбулентності для України – без перебільшення питання збереження суверенітету та виживання нації. Виклик полягає у спроможності вирватися з «пастки» нинішньої моделі економіки, у якій частина стейкхолдерів вже збудувала для себе комфортні стратегії виживання, у перспективі не пов'язані з Україною [1].

Досвід таких країн ЄС як Австрія, Бельгія, Болгарія, Хорватія, Франція свідчить, що їх уряди створили та регулюють діяльність освітніх установ, що спеціалізуються на професійному навчанні службовців органів влади. Це забезпечує наближення відповідних освітніх та наукових послуг до потреб суспільства та системи публічного управління й, відповідно, гнучкість та оперативність у формуванні необхідних професійних компетентностей. Вітчизняна система державного управління та місцевого самоврядування має низку як внутрішніх, так і зовнішніх викликів, які неможливо розв'язати без належної професійної підготовки управлінців та наукового супроводу. Серед таких особливо актуальними постають гарантування верховенства права, вироблення та реалізація стратегій регіонального та місцевого розвитку, організація ефективної діяльності органів публічної влади на новій секторальній та територіальній основі в цілях розбудови та сталого розвитку українського суспільства [2].

Скасування спеціального статусу Національної академії державного управління при Президентіві України включно з Дніпропетровським, Львівським, Одеським, Харківським регіональними інститутами державного управління зруйнувало систему підготовки публічних службовців та знівелювати

багаторічні зусилля створення власної української традиції підготовки і формування державно-управлінських кадрів. Крім того, це поставило під сумнів успішне завершення децентралізаційної реформи, оскільки передбачалося, що саме на базі НАДУ та регіональних інститутів державного управління будуть проходити підготовку службовці нового рівня – префекти, які мають бути професійними фахівцями у сфері державного управління та місцевого самоврядування. Також не було враховано той факт, що в Академії як правило, навчались вже після досвіду роботи в органах державного управління чи місцевого самоврядування, вищі дозволяли підвищити кваліфікацію та здобути новий рівень управлінських знань у сфері публічного адміністрування. Тобто, слухачі НАДУ та регіональних інститутів державного управління – мали зовсім інші завдання та мотивацію для навчання, аніж студенти, які здобувають свою першу освіту. Можна виділити головні цілі підготовки кадрів органів публічної влади: організація безперервного навчання публічних службовців через якісний підбір, розстановку, перепідготовку, підвищення кваліфікації, стажування та ротацію. Реформування системи формування кадрового забезпечення є надзвичайно важливою складовою реформування інституту публічної служби, оскільки від фаховості, досвідченості управлінців в публічній сфері, які наділені правом приймати політичні рішення, залежить ефективність реформаторських заходів. Таким чином, кадрове забезпечення діяльності органів публічної влади як частина кадрової політики має здійснюватися у взаємопов'язаних напрямках, а саме щодо забезпечення органів публічного управління висококваліфікованими, компетентними кадрами та розвитку механізму формування нової генерації публічних службовців, здатних ефективно працювати в умовах євроінтеграції та становлення інформаційного суспільства у державі [3]. Забезпечення держави висококваліфікованими спеціалістами – це складний безперервний процес, який передбачає удосконалення державної кадрової політики, спрямованої на послідовне здійснення низки науково-дослідних, організаційно управлінських, навчальних, політичних та законодавчих дій. Нажаль цей процес сьогодні зупинився.

Потрібно терміново повернутися до комплексної стратегії підготовки державних і муніципальних чиновників яку поховали разом з Національною академією державного управління при Президентові України та нічого не створивши натомість. Замість підготовки кваліфікованих управлінських кадрів наша влада просто віддала на відкуп Вузів Міністерства освіти ці дисципліни. Результати такого відношення влади на протязі тривалого часу до кадрового забезпечення органів публічного адміністрування вже видно неозброєним поглядом. Такий стан речей ставить під загрозу національну безпеку країни, суверенітет та виживання нації.

Саме тому влада повинна затвердити нову стратегію кадрового забезпечення органів публічного адміністрування та забезпечити безперервність навчання публічних службовців через якісний підбір, розстановку, перепідготовку, підвищення кваліфікації, стажування та ротацию. Доцільно знову, з врахуванням світового опиту, створити структуру подібну НАДУ при Кабінеті Міністрів і це може стати тим закладом, який забезпечить систему органів виконавчої влади висококваліфікованими державними службовцями, зможе якісно проводити актуальні наукові дослідження практично в усіх сферах, пов'язаних із формуванням і реалізацією державної політики та здійснювати експертно-аналітичний супровід відповідних державно-управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Україна – 2030. Стратегія зміни майбутнього / Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу : <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-12/ukraine-2030-1.pdf>.

2. Удосконалити систему професійного навчання публічних службовців: передати Національну академію державного управління при Президентові України підпорядкування Кабінетові Міністрів України / №22/109124-еп. – Режим доступу : <https://petition.president.gov.ua/petition/109124>.

3. Луциків І. В. Сучасні проблеми організаційного й кадрового забезпечення органів публічної влади в Україні / І. В. Луциків, І. В. Котовська. – Режим доступу : <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/32399>.

МАКАРОВА АНАСТАСИЯ

студентка 2 курса юридического факультета

Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС

ИСАЕВ АЛЕКСЕЙ

канд. полит. наук, доцент кафедры «Гражданско-правовые дисциплины и социальное обеспечение» Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС

МЕРЫ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ ОРГАНАМИ ПУБЛИЧНОЙ ВЛАСТИ: СУЩНОСТНЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ

В научном дискурсе неоднократно отмечалось, что проблема коррупции в системе публичной службы снижает уровень социально-политического развития современной России [4, с. 805 – 807]. Поэтому противодействие коррупции сегодня – это один из важнейших вопросов в российской и международной повестке дня.

Следует отметить, что коррупция относится к тем проблемам, которые невозможно решить в отрыве от политических, экономических и социальных факторов развития общества [1, с. 9], и в первую очередь, на муниципальном уровне.

Так, в качестве основных задач местного самоуправления законодатель определяет необходимость осуществления мер по противодействию коррупции в границах муниципальных образований.

При этом, в научном дискурсе возникает вопрос относительно природы данного функционала: является ли осуществление мер по противодействию коррупции полномочием, либо это предоставленное факультативно право, либо это обязанность [3, с. 3 – 8].

В международных нормативных правовых актах (ст. 3 Европейской хартии местного самоуправления) местное самоуправление рассматривается как право и реальная способность органов местного самоуправления регламентировать значительную часть публичных дел и

управлять ими, действуя в рамках закона, под свою ответственность и в интересах местного населения.

Как уже отмечалось, органы местного самоуправления самостоятельны в решении вопросов соответствующих муниципальных образований, имея на это определенные права и полномочия.

Федеральный закон от 25.12.2008 г. № 273-ФЗ «О противодействии коррупции» (далее – Закон о противодействии коррупции) в ч. 4 ст. 5 устанавливает, что федеральные и региональные органы государственной власти, органы местного самоуправления осуществляют противодействие коррупции в пределах своих полномочий. При этом в правовом пространстве не раскрыто содержание данных полномочий муниципальными органами.

С нашей точки зрения данные меры как деятельность и цель органов местного самоуправления соотносятся с соответствующими мерами вышестоящих уровней и предполагают полномочия по:

- предупреждению коррупции, в том числе по выявлению и последующему устранению причин коррупции (профилактика коррупции);
- выявлению, предупреждению, пресечению коррупции (борьба с коррупцией);
- минимизации и (или) ликвидации последствий коррупционных правонарушений.

При этом, к мерам (полномочиям) муниципальных образований по профилактике коррупции можно отнести (ст. 6 Закона о противодействии коррупции):

- 1) формирование в обществе нетерпимости к коррупционному поведению;
- 2) проведение антикоррупционной экспертизы муниципальных правовых актов и их проектов;
- 3) рассмотрение в муниципальных органах не реже одного раза в квартал вопросов правоприменительной практики по результатам вступивших в законную силу решений судов, арбитражных судов о признании недействительными ненормативных правовых актов, незаконными решений и

действий (бездействия) органов публичной власти, организаций и их должностных лиц в целях выработки и принятия мер по предупреждению и устранению причин выявленных нарушений;

4) проверка сведений, представляемых гражданами, претендующими на замещение муниципальных должностей и должностей муниципальной службы;

5) учет в кадровой работе муниципальных органов не коррупционного поведения муниципальным служащим при назначении его на вышестоящую должность или при его поощрении;

6) развитие институтов общественного и парламентского контроля за соблюдением законодательства РФ о противодействии коррупции.

Как правило, мерами по противодействию коррупции на муниципальном уровне являются: контроль за исполнением запретов, ограничений и правил служебного поведения. При этом, ввиду того, что муниципальные органы в рамках трудовых правоотношений не обладают правами принуждения (кроме мер дисциплинарного характера), они обращаются в правоохранительные органы, прокуратуру и суды [5, с. 130 – 132].

Как субъект противодействия коррупции органы местного самоуправления имеют ряд юридических прав.

Так, они издают нормативные правовые акты по вопросам противодействия коррупции: например, о порядке проведения антикоррупционной экспертизы; перечне должностей, которые предусматривают необходимость предоставления сведений о доходах и сведений имущественного характера и другие.

Кроме того, на муниципальном уровне могут в рамках правового поля создаваться комиссии по соблюдению требований к служебному поведению муниципальных служащих и урегулированию конфликта интересов.

Таким образом, следует резюмировать, что широта полномочий, которые имеют органы местного самоуправления, не обеспечивает свободы их действий.

Данный тезис подтверждается и в научном дискурсе исследователями С. В. Пылиным и К. Д. Окуновой [5, с. 130 – 132].

Следует отметить, что функционал органов местного самоуправления пересекается с деятельностью федеральных и региональных органов государственной власти, что, в свою очередь, ведет к дублированию функций и фактическому вмешательству одной власти в деятельность другой. Следовательно, вопрос о самостоятельности органов местного самоуправления заключается в интенсивности и формах государственного контроля и надзора над органами местного самоуправления [6, с. 295 – 301].

Федеральный закон от 25.12.2008 г. № 273-ФЗ «О противодействии коррупции» описывает основные принципы и направления построения системы противодействия коррупции. Данные принципы являются основой выстраивания целостной и единой системы противодействия коррупции и на муниципальном уровне.

Как показывает практика, меры по противодействию коррупции должны быть утверждены надлежащим образом и скоординированы по целям и времени их осуществления, закреплены за исполнителями. В данной системе мер, наряду с правовыми мерами, определяющее место занимают организационные меры, кадровые меры, финансовые и иные материальные меры, пропагандистские и просветительские меры [2, с. 50].

Таким образом, мерами по противодействию коррупции на муниципальном уровне являются меры: по предупреждению коррупции, в том числе по выявлению и последующему устранению причин коррупции (профилактика коррупции); по выявлению, предупреждению, пресечению, раскрытию и расследованию коррупционных правонарушений (борьба с коррупцией); по минимизации и (или) ликвидации последствий коррупционных правонарушений.

Такие меры представляют собой определенную систему правовых, организационных, кадровых, пропагандистских, просветительских, финансовых и иных материальных мер противодействия коррупции, утвержденных надлежащим образом и скоординированных по целям и времени их осуществления, закрепленных за исполнителями.

Список использованной литературы:

1. Антикоррупционная политика в современной России : учебное пособие / под ред. А. А. Шаповалова. – Саратов : Саратовский социально-экономический институт (филиал) РЭУ им. Г.В. Плеханова, 2018.
2. Воронцов С. А. Противодействие коррупции на государственной и муниципальной службе : монография / С. А. Воронцов, А. В. Понделков. – Ростов-на-Дону : Изд-во ЮРИУ РАНХиГС, 2015.
3. Нафиков И. С. Меры по противодействию коррупции на муниципальном уровне / И. С. Нафиков // Законность. – 2012. – № 6 (933). – С. 3 – 8.
4. Нино Д. С. Направления антикоррупционной политики в России / Д. С. Нино // Экономика и социум. – 2018. – № 6 (49). – С. 805 – 807.
5. Окунева К. Д. Осуществление мер по противодействию коррупции в границах муниципальных образований / К. Д. Окунева // Современное право. – 2015. – № 5. – С. 130 – 132.
6. Рябова В. С. Общая характеристика причин коррупции в органах местного самоуправления / В. С. Рябова // Актуальные вопросы юридической науки и практики : сборник научных трудов 2-й Международной научно-практической конференции, 2018. – С. 295 – 301.

МАКАРОВА АНАСТАСИЯ

студентка 2 курса юридического факультета

Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС

ИСАЕВ АЛЕКСЕЙ

канд. полит. наук, доцент кафедры «Гражданско-правовые дисциплины и социальное обеспечение» Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС

РЕГИОНАЛЬНЫЕ ПРАКТИКИ ОЦЕНКИ РЕГУЛИРУЮЩЕГО ВОЗДЕЙСТВИЯ КАК ИНСТРУМЕНТА ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ

Эффективность социально-экономического развития как страны в целом, так и ее отдельных регионов во многом определяется качеством нормотворчества. Общеизвестно, что низкая действенность принимаемых нормативных правовых актов (НПА) и неэффективность инструментов государственного регулирования отрицательно сказываются на экономическом развитии, конкурентоспособности, социальной и политической обстановке, формируя негативные тенденции и снижая результативность публичного управления. Повысить качество законотворческой, подзаконной нормотворческой и правоприменительной деятельности, а также государственного и муниципального управления позволяет оценка регулирующего воздействия (ОРВ) проектов НПА, а также предлагаемых государственных программ [1, с. 10 – 15].

Данный инструмент публичного управления достаточно успешно применяется во многих развитых странах (США, Канада, страны – члены ОЭСР), являясь базовым элементом концепции «умного регулирования», позволяющим уже на начальной стадии разработки проекта НПА или государственной программы определить целесообразность и результативность предлагаемых регулятивных мер и предусмотреть возможные негативные последствия от их введения.

Специалист по оцениванию С. Джейкобс определяет ОРВ как «инструмент принятия решения, метод систематического и последовательного анализа потенциальных эффектов,

возникающих вследствие государственного вмешательства, и коммуникации и обратной связи с лицами, ответственными за разработку политики в той или иной сфере [1, с. 10 – 15].

В российском научном дискурсе ОРВ рассматривается как процедура использования органами государственной власти при формировании государственной политики специальных аналитических процедур, направленных на выявление и оценку возможных выгод, издержек и результатов от нового или существующего государственного регулирования [2, с. 73 – 80].

Другими словами, под ОРВ понимается механизм систематического выявления основных проблем и целей предлагаемых норм регулирования, идентификации и оценки основных альтернатив достижения целей для принятия управленческих решений. Несмотря на то, что существует несколько определений ОРВ и подходов к нему, все они указывают на то, что ОРВ – это оценка, позволяющая определить результаты воздействия какого-либо закона, законопроекта или инициативы [4, с. 10].

Целью оценки регулирующего воздействия проектов актов и проектов решений являются определение и оценка возможных положительных и отрицательных последствий принятия проекта акта на основе анализа проблемы, цели ее регулирования и возможных способов решения, а также выявление в проекте акта положений, вводящих избыточные обязанности, запреты и ограничения для физических и юридических лиц в сфере предпринимательской и иной экономической деятельности или способствующих их введению, а также положений, способствующих возникновению необоснованных расходов физических и юридических лиц в сфере предпринимательской и иной экономической деятельности, а также бюджетов всех уровней бюджетной системы Российской Федерации

Следовательно, ОРВ выполняет не просто техническую функцию, а является элементом процесса принятия решений, элементом государственного управления, объединяет всю совокупность взаимосвязанных компонентов, обеспечивающих организацию ОРВ, функционирование данного инструмента на

практике и его взаимодействие с внешней средой [3, с. 108 – 122].

Для качественной и количественной оценки различных воздействий могут применяться различные аналитические методы: анализ «затраты-результат» (англ. – cost-benefit analysis), анализ эффективности затрат (англ. – cost-effectiveness analysis), многофакторный анализ (англ. – multi-criteria analysis), оценка рисков (англ. – risk assessment) и др. Выбор конкретного аналитического инструмента и глубина анализа определяется информационной базой и предметом исследования.

ОРВ в Орловской области проводится с 2014 года в рамках требований Стандарта деятельности органов исполнительной власти субъекта Российской Федерации по обеспечению благоприятного инвестиционного климата.

Среди лучших региональных практик следует выделить: ОРВ проекта закона Орловской области «О внесении изменений в Закон Орловской области «О квотировании рабочих мест для трудоустройства инвалидов в Орловской области», ОРВ проекта закона Орловской области «О регулировании отдельных отношений в сфере организации деятельности по перевозке пассажиров и багажа легковым такси на территории Орловской области», ОРВ проекта постановления Правительства Орловской области «Об утверждении порядка проведения специальных мероприятий по предоставлению инвалидам гарантий трудовой занятости на территории Орловской области», экспертизу Закона Орловской области от 4 декабря 2013 г. № 1569-ОЗ «О государственном регулировании производства и оборота этилового спирта, алкогольной и спиртосодержащей продукции и об ограничении потребления (распития) алкогольной продукции», ОРВ проекта Закона Орловской области «О внесении изменений в статью 1 Закона Орловской области «Об установлении на 2015 год налоговой ставки для отдельных категорий налогоплательщиков, применяющих упрощенную систему налогообложения», ОРВ проекта закона Орловской области «Об установлении запрета розничной продажи отдельных видов алкогольной продукции».

На муниципальном уровне ОРВ осуществлялась по проекту постановления администрации города Орла «О

внесении изменений в постановление администрации города Орла от 16.12.2016 г. № 5789 «Об утверждении документа планирования регулярных перевозок в городе Орле на 2017 год», по проекту постановления администрации города Орла «О внесении изменений в постановление администрации города Орла от 24 октября 2016 г. № 4798 «Об утверждении схем размещения нестационарных торговых объектов на территории города Орла», по проекту постановления администрации города Орла «О внесении изменений в постановление администрации города Орла от 21 сентября 2015 г. № 4192 «О размещении нестационарных объектов на территории муниципального образования «Город Орёл», по проекту решения Орловского городского Совета народных депутатов «Об утверждении Порядка установления (изменения) регулируемых тарифов на перевозки пассажиров и багажа по муниципальным маршрутам регулярных перевозок города Орла» и другим.

Важно, что использование ОРВ в практике публичного управления требует серьезного институционального и методического обеспечения, определения состава участников, формализации их функций и применяемых процедур. В противном случае ОРВ станет еще одной процедурой, замедляющей процесс принятия актов и усиливающей его бюрократизацию.

Список использованной литературы:

1. Брюханова Н. В. Формирование методического обеспечения института оценки регулирующего воздействия в регионе как базовый элемент результативности его функционирования / Н. В. Брюханова // Сибирская финансовая школа. – 2014. – № 2 (103). – С. 10 – 15.

2. Глазкова М. Е. Оценка эффективности действия нормативно-правовых актов: современные подходы / М. Е. Глазкова, С. Б. Нанба // Журнал российского права. – 2011. – № 9. – С. 73 – 80.

3. Исаев А. В. Оценка регулирующего воздействия в практике публичного управления: политико-правовое содержание / А. В. Исаев, А. В. Плахов // Среднерусский вестник общественных наук. – 2019. – Т. 14. – № 3. – С. 108 – 122.

4. Правовое регулирование и методические подходы к оценке регулирующего воздействия нормативных правовых актов субфедерального уровня : монография / под общ. ред. Н. В. Брюхановой. – Барнаул : Изд-во Аль. ун-та, 2014.

МАКАРОВА АНАСТАСИЯ

студентка 2 курса юридического факультета

Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС

КУПРАВА ДИАНА

студентка 2 курса юридического факультета

Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС

ПОЛНОМОЧИЯ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В СФЕРЕ РЕГУЛИРОВАНИЯ МЕЖНАЦИОНАЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Эпоха «столкновения цивилизаций» (по С. Хантингтону) и «Великой шахматной доски» (по З. Бжезинскому) показывает, что проблемы в религиозной сфере во многом имеют непосредственный выход на принципиальные вопросы защиты прав и свобод человека, а содержание, характер и направленность межнациональных отношений определяют государственную целостность любой страны.

В России актуальность национального вопроса обусловлена как историческим фактором, так и своими конституционно-правовыми характеристиками государства.

Однако, высокий уровень сложности, проблемности и конфликтности межнациональных отношений снижает эффективность государственного управления, создаёт опасности и угрозы для национальной безопасности. Фактически активное использование этнонациональной идеологии в политических целях способствует распространению в общественном сознании идей национализма и шовинизма [1, с. 28 – 33].

В данных условиях достижение целей государственной национальной политики в значительной мере зависит от обеспечения скоординированной деятельности органов публичной власти всех уровней.

Вместе с тем, как справедливо отмечал председатель Общественного совета Московского дома национальностей В. Ю. Зорин, что «муниципальные образования являются самым слабым звеном в реализации государственной национальной политики по причине ограниченности прав и ресурсов. В то же время именно от ситуации на местах зависит общее состояние сферы межнациональных отношений в стране» [2, с. 55].

Следует отметить, что в соответствии со ст. 130, 131 Конституции России и ст. 1 Федерального закона от 06.10.2003 г. № 131-ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации» (далее – Закон о местном самоуправлении) определена возможность решения вопросов местного значения как непосредственно населением, так и через органы местного самоуправления.

Тем самым, последние выступают субъектом правоотношений исключительно по вопросам местного значения, и проблема их наделения признаками субъекта в сфере осуществления государственной национальной политики сводится к отнесению национальной политики к вопросам местного значения в области компетенционной автономии, в рамках которой, как отмечает С.Г. Соловьев, органы местного самоуправления обладают свободой действий для реализации собственной инициативы по любому вопросу [3, с. 24 – 29].

Федеральный закон от 22.10.2013 г. № 284-ФЗ существенным образом расширил правовые возможности деятельности органов местного самоуправления в сфере межнациональных взаимоотношений.

Так, например, в настоящее время в соответствии с п. 7.2. ст. 14 Закона о местном самоуправлении к вопросам местного значения городского поселения относится создание условий для реализации мер, направленных на укрепление межнационального и межконфессионального согласия, сохранение и развитие языков и культуры народов Российской Федерации, проживающих на территории поселения, социальную и культурную адаптацию мигрантов, профилактику межнациональных (межэтнических) конфликтов. Разработка и осуществление мер в данной сфере отнесена законодателем к

вопросам местного значения городского округа и муниципального района.

Как следует из вышесказанного, непосредственно разработка и осуществление мер, направленных на укрепление межнационального и межконфессионального согласия, поддержку и развитие языков и культуры народов Российской Федерации, реализацию прав национальных меньшинств, обеспечение социальной и культурной адаптации мигрантов, профилактику межнациональных (межэтнических) конфликтов относятся к компетенции только органов местного самоуправления муниципальных районов и городских округов. Органы местного самоуправления поселений обязаны лишь создавать условия для реализации указанных мер, но не разрабатывать их и не осуществлять.

Следует отметить, что часть 2 ст. 74.1 Закона о местном самоуправлении устанавливает основания для удаления главы муниципального образования в отставку в случае «допущения главой муниципального образования, местной администрацией, иными органами и должностными лицами местного самоуправления муниципального образования и подведомственными организациями массового нарушения государственных гарантий равенства прав и свобод человека и гражданина в зависимости от расы, национальности, языка, отношения к религии и других обстоятельств, ограничения прав и дискриминации по признакам расовой, национальной, языковой или религиозной принадлежности, если это повлекло нарушение межнационального и межконфессионального согласия и способствовало возникновению межнациональных (межэтнических) и межконфессиональных конфликтов».

Удаление главы в отставку по указанному основанию осуществляется представительным органом муниципального образования по инициативе депутатов данного органа или высшего должностного лица субъекта РФ (руководителя высшего исполнительного органа государственной власти субъекта РФ) [4].

Согласно статье 14.2 Федерального закона от 2 марта 2007 г. №25-ФЗ «О муниципальной службе в Российской Федерации» муниципальный служащий среди прочего обязан

учитывать культурные и иные особенности различных этнических и социальных групп, а также конфессий; способствовать межнациональному и межконфессиональному согласию.

Важно отметить, что органы местного самоуправления при осуществлении своих полномочий в сфере межнациональных отношений не в полной мере используют возможности взаимодействия с национальными общественными объединениями, национально-культурными автономиями и иными институтами гражданского общества. На федеральном и региональном уровнях в недостаточной мере обеспечивается оказание консультативной и методической помощи органам местного самоуправления по осуществлению их полномочий в сфере межнациональных отношений.

Решению указанных проблем будет способствовать повышение квалификации специалистов в области межнациональных и межрелигиозных отношений по средствам дополнительной переподготовки, а также действия профессионального стандарта «Специалист по вопросам межнациональных и межконфессиональных отношений». Основная цель вида профессиональной деятельности такого специалиста – это управление и координация деятельности по вопросам межнациональных и межконфессиональных отношений.

Список использованной литературы:

1. Меркулов П. А. Межэтническая толерантность молодёжи российской провинции в условиях интенсификации миграционных потоков / П. А. Меркулов, Н. В. Проказина, А. В. Исаев // Социум и власть. – 2017. – № 2 (64). – С. 28 – 33.
2. Алфимцев В. Н. Правовые основы деятельности органов местного самоуправления как субъектов национальной политики / В. Н. Алфимцев // Актуальные проблемы юриспруденции и пути решения : сборник научных трудов по итогам международной научно-практической конференции. – Омск, 2014. – 55 с.
3. Соловьев С. Г. Основные идеалы местного самоуправления: современное состояние / С. Г. Соловьев //

Государственная власть и местное самоуправление. – 2015. – № 7. – С. 24 – 29.

4. Гулидов В. П. О деятельности органов местного самоуправления в сфере международных отношений (в свете последних изменений законодательства) / В. П. Гулидов // Думское дело. – 2014. – № 7 (130).

МАКСИМОВА АННА

*к. держ. упр., ННІ права та міжнародно-правових відносин
Університету митної справи та фінансів*

ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТИЧНОГО ТРАНЗИТУ (НА ПРИКЛАДІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ)

Складовою державного управління є політика, як наслідок вона визначає базові пріоритетні напрями розвитку країни, галузі в цілому. Політику умовно ми умовно класифікуємо на зовнішню та внутрішню. Україна частково може частково пливати на зовнішню політику, формуючи власну позицію на міжнародній арені. Внутрішню політику формує наш уряд, впроваджуючи різноманітні реформи, зокрема, охорони здоров'я, пенсійної, правоохоронної, судової, освіти тощо. Цей етап називають етапом демократичного транзиту, оскільки наша держава намагається досягти європейських стандартів життя у найкоротші строки, проваджуючи реформи у пошуках побудови оптимальної моделі держави відповідно до європейських стандартів.

На особливу увагу заслуговує реформа правоохоронної діяльності, оскільки в її реалізації політичний інтерес як підтримання порядку в країні та створенні безпечних умов життя. Аналізуючи протягом останніх чотирьох років всі зміни, які вносилися до законодавства України щодо боротьби зі злочинністю та корупцією, можна прийти до зовсім невтішного висновку про те, що як такої «реформи» в цій сфері не відбулося. Навпаки, без попереднього прогнозування й аналізу,

без широкого обговорення в суспільстві, без залучення найкращих вітчизняних авторитетних науковців і практиків нав'язані нам ззовні так звані «реформи», в першу чергу під виглядом приведення українських правоохоронних органів до «європейських стандартів». Як наслідок, як така правоохоронна система України на сьогодні повністю зруйнована, а ці органи (як старі, так і нові) перетворилися на структури, які існують самі по собі, а в частині виконання покладених функцій держави по захисту конституційних прав і свобод громадян, забезпеченню принципу верховенства права та інших засад кримінального провадження – панує безлад.

Спочатку при прийнятті Закону України «Про національну поліцію» на цілий рік позбавили нову поліцію права здійснювати оперативно-розшукову діяльність; теж саме «забули» передбачити і в Законі «Про Державне бюро розслідувань» та вже більше року всіляко ухиляються вносити до нього необхідні зміни. У зв'язку з проведенням судової реформи, суттєво змінили функції органів прокуратури, але протягом наступних двох років так і не привели у відповідність до них ні норми Закону «Про прокуратуру», ні КПК України; коли після прийняття 1 січня 2017 р. закону, яким було виключено цілий розділ Податкового кодексу України, що визначав правові засади існування податкової поліції, зробили поза законом діяльність Державного бюро розслідувань, який продовжує і до сьогодні здійснювати як оперативно-розшукову діяльність, так і досудове розслідування. Протягом п'яти років передбачених законом, так і не запустили в дію те ж Державне бюро розслідувань, у результаті чого, слідчі прокуратури з 20 листопада 2017 року втратили свої повноваження в сфері проведення досудового розслідування підслідних йому злочинів. Як результат, більше року в цій сфері панував повний хаос; коли після початку діяльності того ж Державного бюро розслідувань у листопаді 2018 року не було своєчасно внесено необхідних змін до Кримінально-процесуального кодексу про можливість продовжувати і надалі застосовувати процедуру спеціального розслідування та заочного засудження до підозрюваних осіб, які переходять від органів слідства та суду на окупованих територіях тощо [1].

У результаті такої хаотичної законодавчої діяльності суттєво послаблено як кількість, так, і особливо, якість кадрового стану органів прокуратури і Нацполіції – в результаті непередуманого звільнення працівників (у першу чергу – досвідчених) через так звану «люстрацію» та під виглядом «очищення» від «старих» кадрів, які, начебто, всі, без винятку, скомпрометовані й корумповані, через невмотивовані «атестації» та «переатестації», а тим більше через так звані «конкурси», де такі рішення, в переважній більшості, приймали некомпетентні, випадкові люди, чого, до речі, немає в жодній країні Європи. А як результат – напрацьований досвід розкриття й розслідування злочинів поспішно відкинуті і позабуті, нинішня організація роботи кожного із відомств, особливо Генеральній прокуратурі України, де майже всі керівники центрального апарату (та й на регіональному рівні також) не мають необхідного досвіду роботи на адміністративних посадах в органах прокуратури, ніколи не працювали слідчими і не знають взагалі, що таке прокурорський нагляд, а тим більше – у формі процесуального керівництва, знаходиться на вкрай низькому рівні [2].

Не в останню чергу негативно позначилася на якості й ефективності боротьби зі злочинністю і корупцією поспішна ліквідація підрозділів прокурорів-криміналістів та спецпідрозділів по боротьбі з організованою злочинністю, державної автомобільної інспекції і патрульно-постової служби, а тим паче – виведення з підпорядкування начальників територіальних органів Нацполіції підрозділів по боротьбі з економічною злочинністю, з нелегальним обігом наркотиків та торгівлі людьми, а також тієї ж новоствореної, як правило, недосвідченої «патрульної поліції», і підпорядкування їх безпосередньо центральному апарату Національної поліції України, який розташований у Києві, тощо.

Отже, на політичному рівні у Верховній Раді України не було чіткого плану дій щодо внесення змін до законодавства України та не було визначено відповідального органу за здійснення реформ. Непродуманість державної політики розвитку правоохоронних органів за умов демократичного транзиту призвела до відтоку спеціалістів та появи

малодосвідчених людей. Уникнення подібних колізій потребує визначення конкретного органу для контролю за проведення реформ та розроблення дорожньої карти.

Список використаних джерел:

1. Зіневич О. Реформа правоохоронних органів – шлях до феодалізму та колективної безвідповідальності / О. Зіневич. – Режим доступу : <https://www.pravda.com.ua/columns/2018/05/11/7179981>.

2. Провальні реформи Сучасний стан правоохоронної діяльності щодо боротьби зі злочинністю та корупцією в Україні (окремий аналіз по кожному відомству). – Режим доступу : <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/provalni-reformy-suchasnyj-stan-pravoohoronnoyi-diyalnosti-shhodo-borotby-zi-zlochynnistyu>.

МАЛА СВІТЛАНА

*аспірантка кафедри менеджменту та управління проектами
Дніпропетровського регіонального інституту державного
управління Національної академії державного управління при
Президентіві України*

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНА ДЕТЕРМІНАНТА РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ

Однією із соціокультурних детермінант розвитку публічного адміністрування в сфері освіти в Україні є формування державно-громадського партнерства.

Правове забезпечення партнерства держави та громадськості в освіті регламентується базовим законом – Законом України «Про освіту», є одним із засад державної політики у сфері освіти та принципів освітньої діяльності [3, с. 6].

Так, органи громадського самоврядування (працівників, здобувачів освіти, батьків, інші) як учасники освітнього процесу наділені не тільки правами вирішувати питання організації

освітнього процесу, дозвілля, оздоровлення, захисту прав та інтересів, а також і правами щодо громадського нагляду (контролю) та управління закладом освіти [3, с. 28].

Разом з тим, суспільне незадоволення щодо трансформації мережі закладів освіти свідчить про необхідність повномасштабної роз'яснювальної роботи серед громадськості.

З державно-громадським партнерством тісно пов'язано державно-громадське управління, яке є також одним із засад державної політики у сфері освіти та принципів освітньої діяльності [3, с. 70].

Взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, закладів освіти, забезпеченню прав учасників освітнього процесу сприятимуть створені у 2021 році консультативно-дорадчі органи при Президентові України: Консультативна рада з питань сприяння розвитку системи загальної середньої освіти [2], Рада з питань розвитку професійної (професійно-технічної) освіти [5].

На регіональному рівні державно-громадське партнерство в сфері освіти реалізується через громадські слухання та взаємодію з консультативно-дорадчими органами – громадськими радами [1].

Державно-громадську направленість мають інструменти, процедури та заходи забезпечення і підвищення якості освіти системи зовнішнього забезпечення якості освіти [3, с. 41].

Слід зазначити, що в умовах розповсюдження на території України коронавірусної інфекції саме державно-громадське партнерство сприяло широкому громадському обговоренню нагальних проблем з питань освіти та прийняттю відповідних нормативно-правових актів як на державному, так і регіональних рівнях щодо деяких змін у системі зовнішнього забезпечення якості освіти (прийняття нових актів та/або скасування процедур, проведення процедур в онлайн-форматі, перенесення термінів та дат проведення тощо).

Запроваджена з 2019 року добровільна сертифікація педагогічних працівників сприяє виявленню та заохоченню високого рівня педагогічної майстерності, проте не всі педагоги, які мають достатньо високий фаховий рівень, виявляють

бажання сертифікуватись. Отже, є потреба перегляду механізмів їх мотивації для участі.

Громадське незадоволення якістю шкільних підручників (помилки, неточності, недоречний контент) підштовхнуло державні органи до перегляду системи відбору підручників: розроблення та широкого громадського обговорення проекту нового Порядку конкурсного відбору підручників (крім електронних) та посібників для здобувачів повної загальної середньої освіти та педагогічних працівників, прозорості та відкритості усіх етапів відбору, внесення змін до законодавчої бази щодо вдосконалення науково-методичного забезпечення освіти та якості навчальної літератури.

Дошкільна освіта потребує більш швидкого реагування на демографічні та суспільні запити територіальної громади, що обумовлює необхідність налагодження державно-громадського партнерства та взаємодії.

Принцип державно-громадського партнерства реалізується при проведенні конкурсу на посаду керівника закладу загальної середньої освіти щодо діяльності конкурсних комісій, до складу яких на паритетних засадах входять представники засновника, місцевої державної адміністрації чи територіального органу центрального органу виконавчої влади із забезпечення якості освіти (державні службовці), інститутів громадянського суспільства [4, с. 39].

Разом з тим, при проведенні конкурсів існує ряд проблемних питань: місцеві (обласні) державні адміністрації у співвідношенні до кількості закладів освіти фізично не можуть забезпечити свою паритетність у всіх закладах освіти області, а відповідні місцеві (районні) державні адміністрації знаходяться в стадії реформування в контексті об'єднання створених територіальних громад у райони в рамках децентралізації; деякі керівники органів управління освітою територіальних громад не є посадовими особами органу державної влади або відповідної місцевої (районної) державної адміністрації та відповідно не можуть бути залученими до складу конкурсних комісій як представники засновника.

Позитивним прикладом державно-громадського партнерства публічного адміністрування у сфері позашкільної

освіти є проведення щорічної всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»), яка проводиться Міністерством освіти і науки України за сприянням інших міністерств, відомств, громадських організацій.

Разом з тим, враховуючи, що позашкільна освіта функціонує у постійному стресі (скороченні, реорганізації, ліквідації) та перебуває в зоні турбулентності, управлінська діяльність вимагає змін освітньої парадигми позашкільля та пошуку нових інструментів.

Крім цього, на освітньому ринку постійно з'являються нові типи та форми недержавних закладів позашкільного напрямку, які орієнтуються за сучасні освітні територіальні потреби, є клієнтоорієнтовними, використовують гнучку фінансову політику, витісняючи державні (комунальні) заклади. Отже є суспільна потреба розширення мережі позашкільля, створення нових гуртків на базі існуючих закладів позашкільної освіти відповідно до суспільних запитів. Саме державно-громадське партнерство, яке має достатньо підстав для співпраці та співфінансування, дає можливості широкого залучення громадськості, у тому числі фахівців пенсійного (похилого) віку на громадських (волонтерських) засадах, що в свою чергу, сприяє задоволенню їх моральних, культурних, соціальних та інших потреб у територіальній громаді.

У професійній (професійно-технічній) освіті реалізації принципу державно-громадського партнерства сприяє співпраця з Регіональною радою підприємців. Нагальними залишаються питання передачі державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти у комунальну власність, врегулювання створення та діяльності наглядових (підкувальних) рад, розроблення та винесення на громадське обговорення проекту Державної цільової програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2027 року.

Надважливим для формування державно-громадського партнерства є забезпечення прозорості та інформаційної відкритості через відкриті та загальнодоступні ресурси. В умовах пандемії коронавірусної хвороби створення та функціонування загальнодоступних ресурсів центральних виконавчих органів, органів місцевого самоврядування, органів

управління освітою на регіональному рівні, закладів освіти набули нагальної необхідності для оперативного інформування громадськості щодо офіційних документів, забезпечення управлінських процесів у сфері освіти, організації дистанційної роботи. Як правило, звернення та скарги громадян відсутні з територій, де налагоджене управлінсько-батьківське партнерство, стійкий фідбек між усіма учасниками освітнього процесу. Особливо це важливо в контексті прийняття нестандартних, а іноді непопулярних, але вкрай необхідних для забезпечення протиепідемічних вимог, рішень.

Таким чином, публічне адміністрування в сфері освіти має розвиватись як єдиний і прозорий державно-громадський механізм, який забезпечує комунікативну відкритість суспільства, поглиблення демократичних засад та принципів освітньої політики, конституційне право громадян на освіту та задоволення їх освітніх потреб.

Список використаних джерел:

1. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : постанова КМУ від 3 лист. 2010 р. № 996. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>.

2. Про Консультативну раду з питань сприяння розвитку системи загальної середньої освіти : указ Президента України від 16 лют. 2021 р. № 55/2021. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55/2021>.

3. Про освіту : закон України від 5 вер. 2017 р. № 2145-VIII. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

4. Про повну загальну середню освіту : закон України від 16 січ. 2020 р. № 463-IX. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>.

5. Про пріоритетні заходи щодо розвитку професійної (професійно-технічної) освіти : указ Президента України від 30 бер. 2021 р. № 130/2021. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/130/2021>.

МАНЦУРОВ СТАНИСЛАВ

студент 2 курса факультета Государственного и муниципального управления Уральского института управления – филиала РАНХиГС

ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО В СВЕРДЛОВСКОЙ ОБЛАСТИ – ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ В ПЕРИОД ПАНДЕМИИ КОРОНАВИРУСНОЙ ИНФЕКЦИИ COVID-19

Сфера предпринимательства сегодня является предметом исследований, позволяющих зафиксировать содержание и направленность тех изменений, которые происходят сегодня в ситуации пандемии коронавирусной инфекции COVID-19 [1]. Важным является проведение анализа качественно-количественных характеристик, которые описывают состояние предпринимателей и их организаций.

В первую очередь обратимся к Единому реестру субъектов малого и среднего предпринимательства и актуальной динамике изменения количества субъектов малого и среднего предпринимательства в Свердловской области [4]. В представленной таблице 1 можно увидеть, как менялось количество субъектов с 2016 по 2020 годы.

Таблица 1

Количество субъектов малого и среднего предпринимательства по состоянию с 2016-2020 гг.

Годы	2016	2017	2018	2019	2020
Количество субъектов	188661	207379	208886	207629	205273

Из данных таблицы 1 можно увидеть отрицательную динамику числа компаний с 2018 года. В экономике фиксируются отрицательные тенденции, предпринимателям (особенно малым) наиболее сложно подстроиться под такие резкие изменения, особенно под те, которые вызваны пандемией.

По состоянию на 1 сентября 2020 года по данным Федеральной налоговой службы России вследствие распространения коронавирусной инфекции затронуты 5,3 млн. человек, из них 3,3 млн. в сфере малого и среднего предпринимательства, 526 тысяч предприятий, в том числе 176 тысяч индивидуальных предпринимателей с наемными работниками [6].

В этой связи роль и функции организаций инфраструктуры поддержки предпринимательства существенно актуализированы. Так, например, наибольший вклад в развитие предпринимателей региона вкладывает Свердловский областной фонд поддержки предпринимательства, поэтому из годовых отчетов Свердловского областного фонда поддержки предпринимательства можно судить о состоянии малых и средних предприятий в Свердловской области [2].

В таблице 2 представлены основные показатели деятельности Свердловского областного фонда поддержки предпринимательства за три последних года.

Таблица 2

**Основные показатели деятельности СОФПП
за 2017-2019 гг. [3]**

Показатель	2017	2018	2019
Количество получателей финансовой поддержки (количество договоров с субъектами МСП)	641	669	896
Сумма, направленная на финансовую поддержку МСП (тыс. руб.)	2428	2932	3322
Количество получателей нефинансовой поддержки (чел.)	10340	13306	27903
Количество консультационных услуг	13289	12330	16520
Динамика посещения сайта Фонда	90788	173447	205754

Из динамики основных показателей, по которым анализировалась деятельность Фонда, можно увидеть существенно возросшие результаты работы данной организации. Кроме того, существенное увеличение масштабов посещения сайта Фонда говорит о том, что он увеличивает свою популярность и граждане действительно получают не только хорошие и эффективные консультации по ведению бизнеса, но и финансовую поддержку.

С целью преодоления экономических последствий коронавируса Правительством РФ разработан план, в котором отражены меры поддержки пострадавших субъектов МСП, в числе которых: отсрочка и снижение налоговых и страховых платежей, доступ к кредитам, отсрочка арендных платежей, снижение административной нагрузки, снижение непроизводительных издержек бизнеса, защита от банкротства [6].

Реализуя данную возможность, Свердловский областной фонд поддержки предпринимательства и региональные власти направили заявку в Правительство РФ на получение дополнительных средств для поддержки МСП. Общая сумма поддержки составит 1 млрд. руб., из них 330 млн. – средства областного бюджета, 670 млн. – федерального. Полученные денежные средства будут направлены на выдачу льготных займов и гарантий субъектам МСП [5].

Таким образом, можно предложить для повышения эффективности деятельности Фонда обеспечить дальнейшее распространение информации о мерах поддержки субъектов малого и среднего предпринимательства, а также об организациях, предоставляющих их. Это возможно путем таких мероприятий как: создание и ведение специального сайта со списком организаций, предоставляющих различную поддержку субъектов малого и среднего предпринимательства, а также с имеющимися мерами поддержки на территории муниципального образования. расширение каналов информации об имеющихся мерах поддержки на территории муниципального образования и организациях, предоставляющих поддержку, в том числе с помощью использования социальных сетей и мессенджеров. Сюда можно отнести и работу с чат

ботами, которые создаются на базе надстройки для распознавания смысла в естественно-языковом тексте с помощью нейросетевой библиотекой компании Google – TensorFlow.

Дальнейшая эффективная информационная работа позволит нивелировать резко негативное воздействие пандемии коронавирусной инфекции COVID-19 на состояние малого и среднего предпринимательства в регионе.

Список использованной литературы:

1. ВОЗ объявила о пандемии коронавируса. 2020. – Режим доступа : <https://ria.ru/20200311/1568455428.html>.

2. Годовой отчет о деятельности Свердловского областного фонда поддержки предпринимательства. 2018. – Режим доступа : <https://sofp.ru/dokumenty-otcheti/>.

3. Документы и отчеты Свердловского областного фонда поддержки предпринимательства. – Режим доступа : <https://sofp.ru/dokumenty-otcheti>.

4. Единый реестр субъектов малого и среднего предпринимательства. – Режим доступа : <https://rmsp.nalog.ru/>.

5. План мероприятий по реализации Стратегии социально-экономического развития Свердловской области на 2016-2030 годы (Утвержден постановлением Правительства Свердловской области 30.08.2016) // Электронный фонд «Текстэксперт». – Режим доступа : <http://docs.cntd.ru/document/429064915>.

6. Портал малого и среднего бизнеса Свердловской области. – Режим доступа : <https://66msp.ru/home/katalog-uslug>.

МАЦУКЕВИЧ НАТАЛЬЯ

*слушательница I курса магистратуры факультета
Инновационной подготовки, Академии управления
при Президенте Республики Беларусь*

УПРАВЛЕНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ АКТИВНОСТЬЮ НА РЕГИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ: ФУНКЦИИ И СОДЕРЖАНИЕ

Одной из задач, стоящей в настоящее время перед экономическими системами макро- и мезоуровня и их субъектами, является обеспечение сбалансированного экономического роста и дальнейшей социальной ориентированности экономики, комплексного развития регионов. Возможности преодоления возникших в последнее время кризисных явлений и рост производственной активности напрямую связаны с необходимостью активизации инвестиционной деятельности и повышением инвестиционной активности.

Инвестиционная активность региона, как свойство экономической системы, является фактором, определяющим структуру экономики региона, объемы производства, занятость населения, доходы бюджета. Обеспечение высокой инвестиционной активности выступает важным условием устойчивого долгосрочного социально-экономического развития и ключевым моментом региональной инвестиционной политики. В связи с чем, особого внимания заслуживает выработка эффективного механизма (инструментов, методов и направлений) регулирования (повышения, поддержания на определенном уровне) инвестиционной активности региона обеспечения экономического роста структурных перестроек в инвестиционных процессах региона с учетом сложившегося уровня его инвестиционной активности.

В исследовании под инвестиционной активностью региона понимается свойство его экономической системы, отражающее в динамике интенсивность инвестиционной деятельности в регионе с учетом масштабности, направленности и эффективности инвестиционных вложений.

Инвестиционная активность оценивается в сравнении с нормативным уровнем (областным, среднерегиональным, страновым) и во многом зависит от деятельности участников инвестиционного рынка: эффективности организации инвестиционного процесса, одним из критериев которой является его продолжительность; их способности активно действовать на каждом этапе инвестиционного процесса; тесноты взаимодействия между субъектами инвестиционной деятельности.

Уровень инвестиционной активности зависит также от проводимой политики по созданию благоприятного инвестиционного климата в регионе, от субъектных действий инвесторов и реципиентов. Важными аспектами в принятии решений об инвестировании являются качество управления инвестиционными процессами на региональном уровне и на уровне субъектов хозяйствования региона, готовность принимать инвестиционные решения, наличие механизмов ограничивающего характера для вовлечения инвесторов в определенные сферы.

Процесс управления инвестиционной активностью требует определения четкой позиции в выборе приоритетов развития региона, выявления общей стратегии развития и места в ней инвестиционных стратегий и основывается на реализации стандартных функций, среди которых основополагающее значение имеют диагностика, планирование и прогнозирование, мониторинг инвестиционной активности (рисунок 1). Функции управления предполагают осуществление совокупности последовательных действий, имеющих определенную протяженность во времени и пространстве.

В свою очередь реализация процесса управления инвестиционной активностью базируется на формировании и реализации инвестиционной политики региона.

Так, анализ и диагностика инвестиционной активности являются одной из составляющих анализа социально-экономического развития региона, позволяющего определить место региона в инвестиционном рейтинге на макроуровне, инвестиционные возможности и ресурсы региона, факторы, оказывающие влияние на инвестиционную активность (факторы

среды, инвестиционного потенциала), механизмы реализуемой инвестиционной политики (ее слабые и сильные стороны). Результаты диагностики инвестиционной активности позволяют сделать выводы о положительном либо негативном ее изменении по сравнению с предшествующими периодами и являются основой для принятия соответствующих управленческих решений на региональном уровне в ходе планирования инвестиционной активности региона.

Рис. 1. Процесс управления инвестиционной активностью на региональном уровне (собственная разработка)

Стратегическое планирование ориентировано на формирование перспективных целей деятельности и разработку программы мероприятий, направленных на повышение инвестиционной активности (поддержание ее заданного уровня) в условиях динамично изменяющейся среды [1], и включает в себя формирование общей стратегии развития региона и формирование его функциональных стратегий, прежде всего, инвестиционной, определяющей инвестиционный потенциал региона и формирующейся исходя из совокупности детерминантов его развития.

В процессе тактического планирования определяется объект целенаправленного воздействия (социальная сфера, государственно-частное партнерство, производственный потенциал и др.), преобразования которого приведут к повышению инвестиционной активности региона и уровня его экономического развития. На данном этапе формируется краткосрочный план реализации мероприятий. Границы планирования, реальные темпы и варианты развития инвестиционной деятельности региона, исходные показатели для составления плана инвестиционной активности определяются прогнозом. В рамках тактического планирования выявляются резервы роста инвестиционной активности региона.

Мониторинг инвестиционной активности направлен на создание системы постоянного отслеживания условий, определяющих реализацию стратегий по повышению инвестиционной активности. В ходе мониторинга производится сопоставление ее реального уровня с нормативным (прогноznым) с целью своевременного выявления возможных отклонений и разработки соответствующих управленческих мероприятий, направленных на их ликвидацию. Мониторинг является специальной функцией управления, которая создает основания для выполнения функций анализа и диагностики, контроля, организации и регулирования, планирования.

Таким образом, управление инвестиционной активностью предполагает формирование целей развития региона, разработку и планирование системы мер, обеспечивающих их реализацию, создание такой организационной структуры управления на уровне региона, при которой будут задействованы все инструменты регулирования инвестиционной активности (прямые и косвенные), а также организации и контроля за ее динамикой.

Список использованной литературы:

1. Кньш М. И. Стратегическое планирование инвестиционной деятельности : учеб. пособ. / М. И. Кньш, Б. А. Перекатов, Ю. П. Тютиков. – СПб : Изд. дом «Бизнес-Пресса», 1998. – 315 с.

МИКОВ ДМИТРІЙ

головний спеціаліст Управління праці та соціального захисту населення м. Коростеня

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД З РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ: ЦЕНТРАЛІЗОВАНА І ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНА МОДЕЛІ

Фундаментальне структурне питання, з яким зазвичай доводиться мати справу – це ступінь централізації в організації функції внутрішнього аудиту. Практики країн варіюються від двох крайнощів: централізований підхід з підрозділом внутрішнього аудиту при Міністерстві фінансів та децентралізований підхід, що дозволяє йому функціонувати в міністерства без загальної координації або підзвітності.

До переваг централізованого підходу відносять:

- координація, методологічний та консультативний супровід внутрішніх аудиторів з боку Міністерства фінансів (або іншого координаційно-методологічного центру), забезпечення постійного професійного розвитку. Зазначені переваги надають внутрішнім аудиторам впевненості у власній діяльності, оскільки планування та виконання аудиторських завдань здійснюється під наглядом, що зменшує можливість негативних оцінок їх професіоналізму;

- забезпечення незалежності. Враховуючи те, що аудит повинен здійснюватись на засадах незалежності, централізований модель дозволяє її забезпечити: внутрішній аудитор управляється Міністерством фінансів, тобто знаходиться поза прямим контролем керівників міністерства.

Однак, недоліки централізації також очевидні, зокрема:

- незабезпечення принципу підзвітності керівництва установи. Як і в Україні, майже у всіх європейських країнах відповідальність за внутрішній контроль несе керівник установи. Однак, централізований варіант розділяє відповідальність між керівником установи і Міністерством фінансів. Більш того, керівник установи охоче визнаватиме

відповідальність за внутрішній контроль за Міністерством фінансів;

- обмежена ефективність внаслідок слабкої прозорості, оскільки потік інформації до внутрішніх аудиторів Міністерства фінансів від об'єктів аудиту типово обмежений і несвоєчасний, що обмежує ефективність їх діяльності;

- ворожість до діяльності внутрішніх аудиторів з боку працівників досліджуваних ними установ. Тісна співпраця з структурними підрозділами та працівниками установи важлива для ефективності внутрішнього аудиту. Однак, централізований підхід не сприяє такій співпраці – внутрішній аудитор вважається «шпигуном» Міністерства фінансів, а посадовою особою, результати діяльності якої покликані забезпечити удосконалення системи контролю.

Переваги і недоліки децентралізованого підходу є прямо протилежними централізованому. Тому, при прийнятті рішення щодо їх запровадження в першу чергу необхідно враховувати специфіку державного управління, яка історично склалася в країні. Водночас необхідно враховувати так загальні ризики:

- по-перше, головним ризиком повністю централізованого підходу є перебирання Міністерством фінансів відповідальності за належну якість фінансового управління у бюджетних установах, що повністю нівелює принцип відповідальності та підзвітності їх керівників. Такий ризик притаманний для багатьох країн, особливо пострадянських.

- по-друге, повністю децентралізований підхід є прийнятним за умови відсутності політичного втручання у діяльність міністерств, ЦОВВ;

- по-третє, важливими є ризики, пов'язані з часом, необхідним на створення професійного корпусу внутрішніх аудиторів. Необхідно враховувати, що централізований підхід, на відміну від децентралізованого, з адміністративної точки зору дозволяє пришвидшити процес запровадження внутрішнього аудиту.

Враховуючи вищевикладене, на початковому етапі запровадження внутрішнього аудиту рекомендується застосування поміркованого централізованого підходу, навіть

якщо він суперечить базовій децентралізованій інституційній моделі, що лежить в основі міжнародних стандартів аудиту. Особливо помірковано централізований підхід є найбільш доречним для країн, що розвиваються, країн перехідного періоду, оскільки подолання такими країнами економічних проблем визначальним чином залежить від стабілізації управлінських, фінансових процедур, досягнення визначених стратегічних і тактичних цілей, ефективності внутрішнього контролю, і саме чітко координована та підзвітна система внутрішнього аудиту має їх підтримати.

Враховуючи викладене вище, кожна з моделей внутрішнього контролю має як свої переваги, так і недоліки. Лише всебічний аналіз та виважені рішення матимуть позитивний результат. Окрім того, варто враховувати наслідки впровадження та можливі ризики.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний семінар «Важливість запровадження внутрішнього фінансового контролю в Україні», м. Київ, 13 бер. 2008 р. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/47044>.
2. Чечуліна О. О. Європейський досвід внутрішнього аудиту / О. О. Чечуліна // Фінансови й контроль. – 2011. – № 7. – С. 6 – 11.
3. Чугунов І. Я. Теоретичні основи системи бюджетного регулювання / І. Я. Чугунов. – К. : НДФІ, 2011. – 259 с.

МИХАЛЬСЬКА ЛАРИСА

*керівниця центру гематології та хіміотерапії
гематостобластозів Клінічної лікарні «Феофанія» м. Київ*

УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИМИ ЗМІНАМИ ЯК ОСНОВНИЙ МЕХАНІЗМ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Система управління багатьох закладів практично не використовує економічні важелі, інструменти та стимули до пошуку нових методів, альтернативних форм надання методичної допомоги, підвищення якості профільних послуг

тощо, формує підґрунтя посилення диспропорцій та нарощування медичних, соціальних і, врешті, економічних втрат.

Отже, проблему, що потребує вирішення, можна сформулювати так: розподілення витрат та організація роботи; мотивація медичного персоналу; тривалість лікування пацієнтів у стаціонарі; забезпечення відділення обладнанням та медичними ліками для надання послуг найвищої якості.

Реформування сфери охорони здоров'я відбувається в декілька етапів. За перший етап: реформи фінансування з державного бюджету у вигляді субвенції, яка розподілялася у кілька етапів: з центрального рівня спочатку на рівень області, а потім на медичні заклади районів та міські заклади комунальної власності. Другий етап медичної реформи вимагає зміну організаційно-правової форми з комунальної установи на комунальне некомерційне підприємство. Лише заклади у статусі комунальних некомерційних підприємств зможуть укласти договори з Національною службою здоров'я України (НСЗУ) та отримувати пряму оплату з державного бюджету від НСЗУ. Комунальні некомерційні підприємства мають право на отримання податкового статусу неприбутковості, тобто метою їхньої діяльності є не отримання прибутку, а надання послуг з охорони здоров'я населенню. Заклад буде отримувати фінансування залежно від того, який обсяг допомоги він надає.

Зміна системи фінансування сектору охорони здоров'я відкриває багато можливостей щодо поліпшення якості медичних послуг.

Таким чином, функціональна діяльність медичного закладу на ринку медичних послуг в сучасних умовах має враховувати виклики ендogenous та екзогенного характеру, пов'язані з проведенням медичної реформи та процесами децентралізації, до яких слід віднести:

- підвищення рівня професіоналізації кадрового забезпечення;
- вдосконалення форм планування та організації діяльності;

- інноватизацію інформаційно-аналітичного забезпечення в частині формування електронної системи охорони здоров'я (E-Health);

- диференціацію джерел фінансового забезпечення надання медичних послуг;

- дотримання міжнародних стандартів якості надання медичних послуг, здійснення аудиту якості медичної допомоги й постійного моніторингу конкурентоспроможності медичних послуг

- використання інноваційних моделей управління;

- впровадження нових методів оплати медичних послуг, вдосконаленню контролю за їх роботою [2, с. 37].

Необхідною умовою створення ефективної системи управління служить виконання нею ряду принципів, а саме:

- фокус на споживача (необхідно забезпечувати коректні зворотні зв'язки від кінцевого споживача медичної організації (об'єктивне анкетування, голосування пацієнтів за ту чи іншу установу з використанням онлайн і інших інструментів));

- лідерство керівництва;

- залучення персоналу (основу діяльності організації складають люди, і залучення персоналу є ключовим фактором успіху організації);

- процесний підхід (запланований результат досягається ефективніше, коли діяльністю та пов'язаними з нею ресурсами управляють як процесом, що допомагає побудувати єдину гнучку і універсальну систему управління організацією);

- системний підхід до менеджменту змін (виявлення взаємопов'язаних процесів, їх розуміння і управління ними як системою підвищує результативність і ефективність організації в досягненні її цілей);

- підхід постійного удосконалення (постійне удосконалення діяльності організації в цілому слід вважати основною метою);

- прийняття рішень на підставі фактів (ефективні рішення ґрунтуються на аналізі даних та інформації, ухвалення управлінських рішень має ґрунтуватися тільки на достовірній

інформації; обробка інформації повинна бути побудована за принципом забезпечення достовірності і наочності);

- взаємовигідні відносини з постачальниками (варто зазначити, що, як на нас, цей пункт найскладніший сьогодні, з точки зору досягнення; причина, на наш погляд, в недостатній підготовці управлінських кадрів, здатних працювати в нових умовах і за новими правилами).

Зміни у сфері охорони здоров'я запроваджуються з метою:

- покращення ефективності та продуктивності діяльності сфери охорони здоров'я;
- підвищення кваліфікації персоналу; адаптація до зовнішніх впливів на сферу охорони здоров'я;
- зростання як внутрішньої, так і зовнішньої зацікавленості та спрямування на задоволення потреб споживачів, а також працівників сфери охорони здоров'я.

Ключовими стратегіями змін сфери охорони здоров'я є наступні:

- координація й інтеграція всіх систем медичного обслуговування, включаючи роботу лікаря, лікарень, амбулаторних закладів, закладів, що надають медико-соціальну допомогу тощо. Ці зміни спрямовані на забезпечення своєчасної допомоги пацієнтам і мінімізацію дублювання функцій;

- еволюція органів управління і фінансування та їх спрямування на забезпечення переходу діяльності сфери охорони здоров'я від парадигми «лікування хвороб» до превентивної парадигми «зміцнення, збереження здоров'я», а також зміщення акценту із стаціонарного на амбулаторне обслуговування населення;

- вироблення чіткої політики і створення фінансових важелів для забезпечення досягнення цілей охорони здоров'я як на державному, так і на регіональному та місцевому рівнях; децентралізація системи охорони здоров'я – підвищення ролі і відповідальності регіонів у забезпеченні послуг охорони здоров'я з урахуванням реальних потреб населення адміністративних територій; підвищення відповідальності медичних працівників за допомогою впровадження системи матеріальних стимулів у вигляді виплати за покращення

показників здоров'я населення, успішну профілактику захворювань і раціональне використання ресурсів галузі;

– підвищення відповідальності пацієнтів за своє здоров'я за допомогою поліпшення доступу до інформації про способи збереження здоров'я і надання їм права вибору лікаря;

– інформатизація сфери охорони здоров'я, створення електронної бази пацієнтів, що забезпечить підвищення якості моніторингу та своєчасності надходження достовірної інформації про стан здоров'я пацієнтів; забезпечення співпраці між державним і приватним секторами охорони здоров'я, що дозволяє використовувати можливості приватної медичної практики та створює необхідне конкурентне середовище [3, с. 51].

Враховуючи викладене вище, зміни у сфері охорони здоров'я пов'язані, передусім, з її розвитком. Організаційні зміни у сфері охорони здоров'я, як і зміни у будь-якій іншій сфері (організації), відбуваються в результаті адаптації до зовнішніх та внутрішніх чинників.

Список використаних джерел:

1. Patterson K. Change Anything: The New Science of Personal Success / Kerry Patterson, Joseph Grenny, David Maxfield, Ron McMillan. – Switzler, 2011.

2. Лехан В. М. Управління змінами в системі охорони здоров'я України: історія та уроки пілотних регіонів: навчальний посібник / В. М. Лехан, Л. В. Крячкова, В. В. Волчек. – Д., 2016. – 53 с.

3. Управління змінами сфери охорони здоров'я : навч. посіб. / М. М. Білинська, Т. П. Юрочко. – К. : НАДУ, 2017. – 108 с.

МОРОЗОВА НАТАЛІЯ

к. держ. упр., заступник директора департаменту поширення інформації – начальник управління поширення інформації та зовнішніх комунікацій Державної служби статистики України

SWOT-АНАЛІЗ ЧИННОЇ СИСТЕМИ КОМУНІКАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ: ПОКРАЩЕННЯ КОМУНІКАТИВНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ СЛУЖБИ

Комунікації – найважливіша складова діяльності Держстату, адже тільки статистика, якою користуються, має суспільну цінність.

Комунікаційна діяльність Держстату базується на Принципах діяльності органів державної статистики України, затверджених наказом Державної служби статистики України від 17 серпня 2018 р. № 170 [1], які, зокрема, передбачають дотримання відповідних європейських та міжнародних стандартів, нормативів і принципів, та нормах Етичного кодексу працівників органів державної статистики, затвердженого наказом Державної служби статистики України від 18 червня 2013 р. № 183 [1].

Серед проблем, що потребують вирішення, Програми розвитку державної статистики до 2023 року визначені, зокрема: застарілість офіційного вебсайту Держстату. Офіційний вебсайт Держстату, як основне джерело розміщення статистичної інформації, не дає змоги користувачам отримати весь обсяг інформації, якого вони потребують, у зручному вигляді для подальшої обробки, візуалізації та аналізу. Відсутність процедур і механізмів формування мікроданих обмежує науковців у проведенні досліджень; нагальна потреба в модернізації та розширенні каналів комунікацій для доступу користувачів до інформації.

Аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів впливу (SWOT-аналіз) чинної системи комунікації Держстату проведений фахівцями мав на меті виявити сильні та слабкі сторони задля розробки комунікаційної стратегії, визначення спроможності її

реалізації та можливостей для покращення комунікативно-інформаційної складової служби.

<p>Сильні сторони (Strengths): Професійний колектив Формальна незалежність від інших органів Сформовані дорадчі органи (Громадська рада при Держстаті, Експертна рада користувачів при Держстаті, Рада респондентів при Держстаті) Запроваджено анкетування користувачів Наявність значної кількості власних веб-ресурсів (офіційний вебсайт, сторінки у соцмережах, Кабінет респондента – безкоштовний сервіс подання статистичної звітності) Оперативне та професійне реагування на інформаційні запити та звернення громадян Запроваджено просвітницькі заходи для студентів Розроблено статистичні продукти для різних цільових аудиторій Якість даних (методологія розрахунку показників відповідає міжнародним та європейським стандартам) Автономність територіальних органів Держстату</p>	<p>Слабкі сторони (Weaknesses): Низька довіра у суспільстві Нерозуміння (широким загалом) функцій органу та його суспільного внеску Недосконалість законодавства у сфері статистики Фізична та моральна застарілість офіційного вебсайту як основного інструменту сучасної статистичної служби для забезпечення користувачів статистичною інформацією Відсутність налагодженої системи зовнішніх та внутрішніх комунікацій Низька комунікаційна активність керівництва та фахівців із ЗМІ Низька комунікаційна активність дорадчих органів Відсутність системи регулярного моніторингу матеріалів ЗМІ Недостатня технічна база для комунікацій (для створення сучасного контенту, моніторингу ЗМІ) Відсутність перепису населення – джерела унікальної інформації про українців Брак людських і фінансових ресурсів</p>
<p>Можливості (Opportunities): Високий запит держави та суспільства на офіційну статистичну інформацію Навчання та професійний розвиток фахівців у галузі комунікацій Впровадження інноваційних технологій Просвітницька функція – статистична грамотність Міжнародна співпраця Коментувати невірне використання або тлумачення статистичної інформації Залучення до комунікації представників дорадчих органів Електронний документообіг Ребрендинг і брендбук</p>	<p>Загрози (Threats): Неприйняття Закону України «Про офіційну статистику» Обмеження самостійності Держстату Бажання опонентів дискредитувати Негативний інформаційний фон Некоректні очікування суспільства Низький рівень статистичної грамотності суспільства Зменшення фінансування Невиконання проекту створення вебпорталу офіційної статистики та його мобільної версії</p>

Такий стан формує мету та завдання Комунікаційної стратегії, яка спрямована на підвищення рівня довіри до Держстату та покращення його іміджу.

Комунікаційна стратегія передбачає подальшу розробку плану комунікаційних заходів, що також передбачає моніторинг

його виконання та складання аналітичних довідок за результатами проведення кожного заходу.

Для забезпечення реалізації комунікаційної стратегії розробляється щорічний комунікаційний план. Це внутрішній документ, у якому по кожному завданню Стратегії визначено заходи з реалізації завдання, періодичність та орієнтовні строки їх виконання, відповідальні виконавці, очікувані результати. План є своєрідною інструкцією для впровадження комунікаційної стратегії Держстату.

Окрема увага в кінці року приділяється підготовці звіту про виконання плану заходів із реалізації комунікаційної стратегії. У ньому описано результати виконання заходів та те, на скільки вони були досягнуті. Це обов'язково враховується під час формування плану щодо реалізації комунікаційної стратегії на наступний рік.

Ефективність реалізації стратегії має оцінюватися за допомогою регулярних досліджень цільових аудиторій, а саме: визначення їхніх інформаційних потреб, пріоритетних каналів комунікації, рівня задоволення отриманою інформацією.

Таким чином, комунікаційна стратегія, яка розроблена на основі визначених повноважень і завдань Держстату та є одним із важливих елементів у реалізації Програми розвитку державної статистики до 2023 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2019 р. № 222 [1], спрямована на покращення іміджу служби статистики шляхом запровадження системних комунікацій, забезпечення її інформаційної присутності в суспільстві, формування пріоритетних напрямів комунікацій з цільовими групами, популяризації статистики та підвищення статистичної грамотності користувачів і реалізацію функціональних повноважень Держстату.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Держкомстату. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

МОЧКОВ ОЛЕКСАНДР

*к. держ. упр., докторант Інституту підготовки кадрів
Державної служби зайнятості України*

ГЕНЕЗА СИСТЕМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ В СРСР: ДОСВІД МАСОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ

Дослідження проблематика територіальної оборони потребує узагальнення досвіду її функціонування навіть за минулих тоталітарних часів нашої держави.

Перебуваючи в складі СРСР українське населення, особливо молодь були залучені до оборонно-масового руху, який виник та активно розвивався в країні у міжвоєнний період (1920-1940 рр.). Теоретик російського більшовизму В. Ульянов-Ленін постійно закликав робітників і селян бути готовими до відсічі можливій агресії з боку «імперіалістів», наголошував при цьому на важливості оволодіння мас військовою наукою. Готуватись до захисту держави і навчатись цьому належним чином. «На основі аналізу економічних, політичних, ідеологічних і воєнних факторів, наявних у будь-якому воєнному зіткненні, він сформулював важливе методологічне положення про те, що у війнах за перемогу бореться не тільки армія, але й народ, і що війни безпосередньо пов'язані зі всіма сферами суспільного життя» [2].

По завершенні громадянської війни, особливо у містах та містечках СРСР формувалися добровільні оборонні товариства, які мали за мету масову підготовку бойових резервів для робітничо-селянської Червоної армії (РСЧА). Активізували оборонно-масовий рух в СРСР у 1920-1930-х рр. геополітичні зміни на карті світу, рівень потенційної військової агресії (в уявленні радянського керівництва), погляди на технічні особливості майбутньої війни у т. ч. переосмислення ролі та значення військово-технічного чинника, наступальної (агресивної) військової радянської доктрини.

Декларуючи свою глибоку псевдодемократичність, більшовицький режим максимально сприяв створенню громадських об'єднань, які б охоплювали радянське суспільство

з найбільшою повнотою та мали обслуговувати всі потреби тоталітарного компартійного керівництва. Також, компартійна верхівка СРСР вважала, що потенційний ворог-агресор використовуватиме методи ведення війни, що були заборонені міжнародним правом у той час, зокрема масово поширювалась інформація про можливість застосування хімічної зброї у війні проти СРСР. Населення належно готувалось до протидії ворогу відповідно до викликів часу та ідеології, тому з'явилася потреба у розвитку авіаційної та хімічної галузей. У молоді став популярним один із основних оборонних значків – ППХО (Готовий до протиповітряної і хімічної оборони). Варто наголосити, що авіацію в Радянському Союзі вважали лише допоміжною силою, тому в діючій армії вона не була належно розвинутою. Ці 2 досить важливі завдання були покладені на громадсько-державну організацію – Товариство сприяння обороні, авіаційному та хімічному будівництву (Тсоавіахім) [4].

Добровільні оборонні товариства стали основою підготовки кадрів для лав збройних сил Країни Рад (СРСР). А перші добровільні оборонні товариства виникли в радянській Росії ще за часів громадянської війни. Вони активно здійснювали доармійську підготовку добровольців, новобранців-призивників, а також популяризували військові знання серед населення у тому числі через молодіжні комуністичні організації. Важливу роль відігравав «комсомол», що виник у жовтні 1918 року. Він, за програмою РКП(б) об'єднав та організаційно оформив юнацький рух на скликаному З'їзді організацій молоді і заклав підвалини молодіжного комуністичного руху в Росії. Комсомол, як молодіжна суспільно-політична організація, не була незалежною, а завжди була підпорядкована РКП(б), а потім ВКП(б). Проведений З'їзд об'єднав розрізнені союзи молоді в загальноросійську організацію з єдиним центром. На з'їзді ухвалено основні принципи програми і статут Російського комуністичного союзу молоді (РКСМ). У тезах, що затвердив з'їзд, мовилося: «Союз ставить собі за мету розповсюджувати ідеї комунізму й залучати робітничу й селянську молодь в активне будівництво Радянської Росії». Цей процес поширився і

на інші так звані соціалістичні республіки, включаючи й Україну.

За існування більшовицької влади добровільні оборонні товариства здебільшого виконували виховну, ідеологічну функції. Фактично вони були складовою єдиної ідеологічної тоталітарної машини, що виховувала патріотів у душі комуністичних ідей.

Першим оборонним товариством стало створене 8 березня 1923 року у Москві Товариство друзів повітряного флоту (ТДПФ). Основний лозунг товариства звучав так: «Трудовий народ, будуй повітряний флот». У цей час на теренах України зародилось Товариство друзів авіації та повітроплавання України і Криму (ТАПУК). Його найбільш відомою акцією став проведений у березні 1923 року «Тиждень авіації» для збору коштів на будівництво літаків. Усього в 1923-1924 рр. оборонні організації передали Червоній армії 65 літаків і з них частину виготовили за кошти, зібрані ТАПУК серед населення України. Товариство в УРСР першим започаткувало цивільне повітряне сполучення [5].

19 травня 1924 року у Москві було створене Товариство друзів хімічної оборони та хімічної промисловості (Доброхім). Його головним завданням стала пропаганда серед населення знань про захист від хімічних атак, застосування хімії у народному господарстві та для оборони Країни Рад [4]. Через рік, 13 березня 1925 року, згідно з рішенням ЦК РКП(б) виникло Товариство друзів авіахімічної оборони та промисловості СРСР (Авіахім). 8-12 березня 1926 року відбувся I Всесоюзний з'їзд Військово-наукового товариства (ВНТ), яке отримало назву Товариство сприяння обороні (ТСО) [4].

23-24 січня 1927 року у Москві на спільному з'їзді Авіахіму та ТСО у відповідь на пропозицію наркома оборони СРСР К. Ворошилова було вирішено об'єднати ці дві організації у Товариство сприяння обороні, авіаційному та хімічному будівництву в СРСР – Тсоавіахім [6]. Воно зосереджувалося на проблемі підготовки населення до оборони у випадку зовнішнього нападу. Окрім сприяння зміцненню обороноздатності, на нього також покладалося завдання посилити радянську авіаційну та хімічну потужності,

індустріалізацію та соціалістичну реконструкцію сільського господарства. Та головна роль товариства була у формуванні бойового резерву для армії. Досить швидко за всебічного сприяння компартії Тсоавіахім став другою після комсомолу найбільш масовою організацією в СРСР (станом на 1 травня 1927 р. у складі новоутвореного Тсоавіахіму України було понад 400 тис. осіб) [7].

Після приходу до влади Й. Сталіна відбулося повне одержавлення Тсоавіахіму та інших добровільних об'єднань в СРСР і вони стали інструментом тоталітарного режиму. Над цими організаціями запроваджувався командно-адміністративний контроль компартії та силових структур. У відповідності до ст. 1 «Положення про добровільні товариства і союзи (об'єднання, клуби, асоціації, спортивні федерації)» від 30 серпня 1930 року визначалися добровільними товариствами ті «організації громадської самодіяльності трудящих мас міста і села, завданням яких є активна участь в соціалістичному будівництві СРСР, а також сприяння зміцненню оборони країни» [1]. За часів Сталінізму головним завданням оборонних товариств вже стала тотальна мілітаризація суспільства з метою підготовки до гіпотетичної війни із зовнішнім ворогом, патріотичного виховання в душі ідеалів комунізму. Але у першій половині 1930-х рр. визначальними завдання у діяльності оборонних організацій стали завдання оборонного характеру [3].

Тсоавіахім знаходив оптимальні шляхи охоплення, залучення і навчання радянських громадян військовій справі. До середини 1930-х рр. основний акцент у цій діяльності ставили на масовість оборонного руху. Цього досягали за допомогою широкої пропаганди військових знань серед населення. На підприємствах, у колгоспах, в установах та навчальних закладах створювали будинки оборони, «червоні куточки», куточки ППХО тощо з різними секціями: собаківництва, стрілецькі, ППХО, кінноспортивні, аероклуби та інші.

Оборонні товариства теж активно працювали у цей час в УРСР. В 1930-х рр. серед молоді УСРР стала дуже популярною стрілецька справа. За 1934-1935 рр. було відкрито 2 797 тирів, 106 стрільбищ, 17 стрілецьких шкіл, з них 3 снайперські; підготували 309 365 осіб «ворошиловських стрільців» 1-го і 8 622

осіб 2-го ступенів, а також 725 майстрів з малокаліберного та бойового стандарту. Через систему навчання Тсоавіахіму України для підготовки фахівців для армії (навчальні пункти, школи і табори) у 1935 році пройшло 288 048 допризовників з невійськовиків та інструкторського складу [8]. Своєрідною перевіркою готовності суспільства до оборони, оцінкою якості роботи первинних, районних і обласних організацій Тсоавіахіму стали різноманітні змагання. Також відбувалися спеціальні воєнізовані походи до історичних пам'ятних місць «червоної бойової слави», найчастіше періоду громадянської війни [4].

Одним із найважливіших завдань, поставлених перед товариством партією та урядом, була підготовка авіаційних кадрів. Основною формою доармійської підготовки останніх стали аероклуби, де навчали льотній справі без відриву від виробництва. Перший в Україні аероклуб виник у Харкові в 1933 році з ініціативи секретаря ЦК КП(б)У П. Постишева. Уже через рік в УСРР функціонувало 14 аероклубів з літальним парком зі 104 літаків. Аероклуби набули особливої популярності. 1936 року їхня кількість зросла вдвічі та становила 34 одиниць із парком у понад 250-літальних апаратів. У 1934-1935 рр. підготували понад 500 пілотів, 5 тис. парашутистів і 7 200 планеристів [9-10]. Упродовж 1935 р. до здачі за нормами ППХО підготувалися 658 тис. осіб та 13 тис. інструкторів. Отже, реалізуючи постанови ЦК КП(б)У та РНК УСРР з підготовки населення до протиповітряної та протихімічної оборони, Тсоавіахім України за активного сприяння комсомолу також наполегливо працював у сфері організації масового руху населення з оволодіння ППХО.

Завдяки діяльності громадських організацій за суворого контролю правлячої комуністичної партії (більшовиків) створювались належні умови для формування якісного та боездатного кадрового резерву для збройних сил СРСР та належної системи і кадрового забезпечення територіальної оборони. Розгортання широкого спектру оборонних патріотичних організацій в тоталітарній державі все може бути повчальним прикладом для організації належного військово-патріотичного виховання серед української молоді.

Список використаних джерел:

1. Добровольные общества при социализме / автор. кол. : А. И. Щиглик, Ц. А. Ямпольская, Д. В. Шутько [и др.] / ответ. ред. Ц. А. Ямпольская; Академия наук СССР, Институт государства и права. – М. : Наука, 1976. – С. 16 – 18.
2. . Ленин В. И. Оппортунизм и крах II Интернационала // Полное собрание сочинений. Т. 27 (Август 1915 – июнь 1916). – М. : Изд-во политической литературы, 1969. – С. 117.
3. Никонова О. Ю. Вопрос о «праве на выстрел» и социальное лицо уральского Осоавиахима (1927-1934 гг.) / О. Ю. Никонова // Вестник Челябинского государственного университета. История. – 2012. – Вып. 50. – № 11 (265). – С. 48.
4. Пагіря О. Діяльність оборонних організацій в СРСР у 1920-1940-х рр. Територія терору / О. Пагіря. – Режим доступу : <http://www.territoryterror.org.ua/uk/publications/details>.
5. Пиха Д. Д. Патріотичні товариства сприяння Червоній армії та обороні СРСР на Україні: (До 40-річчя Тсоавіахіму) / Д. Д. Пиха // Український історичний журнал. – № 1.– К. : Наукова думка, 1967. – С. 122.
6. Работу Осоавиахима на рельсы большевистской организованности. Итоги VI пленума ЦС Осоавиахима СССР. – М., 1936. – С. 52.
7. . ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп. 20. – Спр. 2708. – Арк. 3-4.
8. ЦДАГО України. – Ф.7. – Оп.1. – Спр. 1337. – Арк.1.
9. ЦДАГО України. – Ф.7. – Оп.1. – Спр. 1337. – Арк. 4-6.
10. ЦДАВО України. – Ф. 565. – Оп.2. – Спр. 113. – Арк. 33-35.

МУСТАФАЄВА УРІЄ

провідний фахівець відділу тестології та експертного оцінювання Центру оцінювання кандидатів на зайняття посад державної служби

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Позитивний досвід зарубіжних країн свідчить про те що реформування системи місцевого самоврядування, створення дієвих територіальних громад, неможливе без проведення децентралізації. Передача повноважень на місцевій рівень, тісна співпраці між державою та місцевим самоврядуванням, підвищення відповідальності влади, це один з небагатьох способів удосконалення управління ресурсами на місцях. Саме досвід європейських держав у цій сфері, доводить, що місцеве самоврядування може бути ефективним та дієвим інструментом здійснення публічної влади на місцях.

У зв'язку з чим, важливо дослідити досвід інших країн, які пройшли шляхом децентралізації публічного управління та відокремити позитивні аспекти для України.

Децентралізація – це спосіб територіальної організації влади, при якому держава передає право на прийняття рішень з визначених питань або у визначеній сфері структурам локального чи регіонального рівня, що не входять у систему виконавчої влади і є відносно незалежними від неї [2].

Під децентралізацією часто розуміється перерозподіл владних повноважень та обсягів компетенції між центральним та місцевими рівнями організації публічної влади із зміщенням акценту на місцевий рівень в частині здійснення заздалегідь окреслених і гарантованих державою функцій [1]. Загалом це є комплексне і багатоаспектне явище, яке є невід'ємним атрибутом місцевого самоврядування. У більшості країн вона набуває форми загального розділення сфер компетенції, що надає місцевій владі право вирішувати місцеві питання у сфері своєї відповідальності.

Неодмінно цікавим для нас є досвід Польщі, де в 1999 р. завершилась адміністративна реформа, яка передбачила

триступеневу структуру територіального поділу: самоврядну гміну, самоврядний повіт та урядово-самоврядне воєводство.

До основних особливостей місцевого самоврядування в Польщі можна віднести те, що 1 січня 1999 р. законодавством було введено триступеневий територіальний поділ: воєводство (województwo), повіт (powiat), гміна (gmina) [10].

В свою чергу кожен рівень новоствореного місцевого самоврядування регулюється відповідно Законом «Про гмінне самоврядування» [11], «Про самоврядування повітове» [12], та «Про адміністративний уряд у регіоні [13]». Законодавче впровадження місцевого самоврядування відбувалося поетапно: від нижчого до вищого рівнів (на основі принципів повсюдності місцевого самоврядування та субсидіарності). Власні органи створюються на кожному з рівнів. Так, гміною управляє рада гміни, повітом – рада повіту, а воєводством – сеймик. Строк повноважень цих органів становить 4 роки [6].

Так, процес здійснення реформи у Польщі має ряд напрямків: створення незалежного базового рівня в адміністративно-територіальному устрої країни (гміни, повіти, воєводства); поетапні зміни структури та механізму функціонування центрального уряду; запровадження нових механізмів і процедур діяльності регіональних органів влади [4, с. 93]. все це розвивається на засадах субсидіарності, результат якої – децентралізація та деконцентрація повноважень від центрального рівня на місця, у регіони, якими є шістнадцять воєводств з ознаками самоврядності. Завданням самоврядної влади на рівні воєводства є розроблення та реалізація стратегії розвитку воєводства [7], формування громадянської та культурної свідомості нації, пробудження економічної активності, підвищення рівня конкурентоспроможності та активізації економіки воєводства, збереження цінностей культурного та природного середовища [7].

Головним завданням воєводського самоврядування є проведення власної воєводської політики та ухвалення стратегій розвитку регіону, а також участі у реалізації завдань, що стоять перед державою в цілому. Найважливішим завданням є укладання контрактів регіонів з урядом. Це забезпечує бюджети воєводства грошовими надходженнями [6].

Отже, через процес децентралізації частину функцій польської держави було передано на виконання регіональними органами влади, що значно зменшило вплив центрального уряду на щоденну діяльність у всіх сферах регіонального управління.

В Польщі ж одним із правил нової системи є незалежність між рівнями самоврядної громадської організації. Повітове та воєводське самоврядування позбавлене контрольних функцій щодо гмін. Гміна – це юридично організована територіальна спільнота осіб, яка законом визначена як самоврядна. Вона бере участь у здійсненні публічної державної влади і виконує публічні завдання від власного імені і під власну відповідальність як юридична особа, має специфічні завдання локального характеру, які не визначені законом для інших суб'єктів [3, с. 46]. Обрана загальними виборами рада гміни сама обирає правління й бургомистра або президента, котрі несуть відповідальність за реалізацію завдань у галузях комунального господарства, шляхів і транспорту, освіти і культури, охорони здоров'я, безпеки та громадського порядку, соціальної допомоги, адміністративного обслуговування, податків і місцевих зборів [9, с. 34].

Отже, фундаментальною й ефективною зміною у Польщі стало відновлення гмінного самоврядування, як першого кроку до побудови громадянського суспільства.

У результаті реформ система місцевого самоврядування Литви стала досить простою й гнучкою, оскільки країна не має значної за масштабом території, характеризується досить однорідним складом і порівняно невеликою кількістю населення [5].

В Литві реалізується так зване дивізіональне управління територіями.

Воно здійснюється через так звані філії муніципальної адміністрації – сянюнії. Вони діють на певній частині території самоврядування. Їх кількість, найменування, межі території, яка обслуговується ними, і передані сянюнії функції юридичної особи (адміністрації самоврядування) своїм рішенням встановлює рада. Главою сянюнії є староста, який є державним службовцем та призначається на посаду й звільняється з посади директором адміністрації в конкурсному порядку. Староста

здійснює внутрішнє адміністрування сянунії, адмініструє виділені їй асигнування, розробляє програми діяльності сянунії, вносить їх для обговорення на сході старійшин, укладає договори, забезпечує їх здійснення тощо [8].

На сьогоднішній день в Україні, згідно з реформою системи місцевого самоврядування запроваджено посади старост, якій є виборною посадовою особою місцевого самоврядування.

Результатом реформ системи місцевого самоврядування в Литві стало:

- формування нових органів місцевого самоврядування було більшою мірою прив'язано до міст та територій, що їх оточують [5, с. 267].

- удосконалення законодавчої бази щодо діяльності органів місцевого самоврядування;

- ліквідація окружних адміністрацій.

Отже, зарубіжний досвід реформування місцевого самоврядування є досить корисним для України, тому що врахування позитивних та негативних сторін здійснення реформування в зарубіжних країнах може стати підґрунтям для вироблення власної стратегії реформування і уникнути глобальних помилок.

Список використаних джерел:

1. Лелеченко А. П. Децентралізація в системі державного управління в Україні: теоретико-методологічний аналіз : автореф. дис. канд. наук з держ. управл. / А. П. Лелеченко ; Національна академія державного управління при Президентові України. – Київ, 2006. – 18 с.

2. Мартиненко П. Ф. Децентралізація у здійсненні державної влади як конституційний принцип в Україні / П. Ф. Мартиненко // Українсько-європейський журнал міжнародного та порівняльного права. – 2001. – Т. 1. – Вип. 2. – С. 23.

3. Некряч А. Тон усьому задають гміни / А. Некряч // Віче. – 2002. – № 12. – С. 45 – 48.

4. Олуйко В. Удосконалення адміністративно-територіального устрою як необхідний крок адміністративної

реформи / В. Олуйко // Управління сучасним містом. – 2004. – № 1 – 3. – С. 23 – 98.

5. Петришин О. М. Система місцевого самоврядування в Литві: перспективи використання досвіду в контексті муніципальної реформи в Україні / О. М. Петришин // Вісник Національної академії правових наук України. – 2013. – № 3 (74). – С. 265 – 271.

6. Петришина М. О. Зарубіжний досвід реформування місцевого самоврядування: на прикладі Франції та Польщі / М. О. Петришина // Молодий вчений. – 2016. – № 1 (2). – С. 47 – 51. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/ujrn/molv_2016_1%282%29__12.

7. Про самоврядування воєводств : закон республіки Польща від 05 черв. 1998 р. // Узагальнення польського досвіду місцевого самоврядування та перспективні напрямки розвитку самоврядування в Україні. – К. : Агентство «Україна», 2001. – С. 324 – 334.

8. Серьогін С. М. Реформування місцевого самоврядування в Литві: досвід для України / С. М. Серьогін, Л. Л. Прокопенко // Аспекти публічного управління. – 2015. – № 4 (18). – С. 195 – 201.

9. Фрицький Ю. Повернення гміни. Польська реформа самоврядування і громадські організації / Ю. Фрицький, Н. Ішуніна // Віче. – 2002. – № 6. – С. 34 – 39.

10. Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trystopniowego podziału terytorialnego państwa (tekst ujednolicony). – Access mode : <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19980960603>.

11. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (tekst ujednolicony). – Access mode : <http://isap.sejm.gov.pl/detailsservlet?id=wdu19900160095>.

12. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst ujednolicony). – Access mode : <http://isap.sejm.gov.pl/detailsservlet?id=wdu19980910578>.

13. Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie. – Access mode : <http://isap.sejm.gov.pl/detailsservlet?id=wdu20090310206>.

НЕМЫТКИНА АЛИНА

студентка 2 курса юридического факультета

Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС

ЗАБОЛОТСКАЯ ЕКАТЕРИНА

студентка 2 курса юридического факультета

Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС

СОЦИАЛЬНО-КУЛЬТУРНАЯ СФЕРА И ЕЕ ПУБЛИЧНОЕ АДМИНИСТРИРОВАНИЕ

Согласно статье 7 Конституции Российской Федерации, Россия является социальным государством, политика которого направлена на создание условий, обеспечивающих достойную жизнь и свободное развитие каждого человека. Государство защищает труд и здоровье людей, оказывает поддержку инвалидам и пожилым гражданам, развивает систему социальных услуг, которая предоставляет людям медицинские, образовательные, культурные и другие услуги.

В социально-культурной сфере Правительство Российской Федерации обеспечивает реализацию единой национальной политики в области социального развития и здравоохранения, образования, разработку и реализацию государственных мер по поддержке научных разработок, по охране национального и культурного наследия [1].

Специализированное государственное управление в социально-культурной сфере в настоящее время осуществляется несколькими министерствами: просвещения, науки и высшего образования, здравоохранения, труда и социальной защиты, цифрового развития, связи и массовых коммуникаций, спорта и культуры. Почти все они имеют под своей юрисдикцией федеральные службы и агентства.

Так, право на образование является одним из основных и неотъемлемых конституционных прав граждан Российской Федерации. Государство гарантирует гражданам доступ к бесплатным государственным услугам и непрерывность образования.

При этом, Министерство образования Российской Федерации осуществляет управление вопросами образования,

социальной поддержки и защиты учащихся, опеки и попечительства.

Что касается Министерства науки и высшего образования Российской Федерации, то оно выполняет следующие функции: разработка и реализация национальной политики и нормативно-правовых актов в области высшего образования, научной, научно-инновационной деятельности, развитие федерального центра науки и высоких технологий, национального исследовательского центра, оказание услуг в области социальной поддержки и социальной защиты студентов, молодежной политики, предоставление государственных услуг и управление государственным имуществом в сфере высшего образования.

Охрана здоровья граждан – применение мер, способствующих сохранению и укреплению здоровья человека, поддержанию его длительной активной жизни. Министерство здравоохранения Российской Федерации выступает как орган государственного управления в области охраны здоровья населения [2]. Министерство осуществляет деятельность по предоставлению государственных услуг в сфере здравоохранения, развитию медицинских технологий, реабилитации, подготовке, переподготовке медицинских работников. Министерство координирует деятельность Федеральной службы по надзору в сфере здравоохранения.

Министерство труда и социальной защиты Российской Федерации является федеральным органом исполнительной власти, ответственным за решение вопросов в области труда, уровня жизни и доходов, заработной платы, пенсионного обеспечения, включая негосударственное пенсионное обеспечение, социального страхования, условий и защиты труда, социального партнерства и трудовых отношений, занятости и безработицы, трудовой миграции, альтернативной гражданской службы, государственной гражданской службы, социальной защиты населения и социальных услуг, включая социальную защиту семьи, женщин, детей, опека и попечительство. Министерство труда и социальной защиты Российской Федерации координирует и контролирует деятельность подведомственной ему Федеральной службы по

труду и занятости, а также деятельность Пенсионного фонда Российской Федерации и Фонда социального страхования Российской Федерации [4].

Министерство цифрового развития, связи и массовых коммуникаций Российской Федерации осуществляет функции по разработке национальной политики и нормативно-правовых актов в области информационных технологий, телекоммуникаций, почтовой связи, средств массовой информации, включая телевидение, печать и издательское дело. Данное министерство осуществляет координацию деятельности, находящейся в его ведении Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.

Министерство спорта Российской Федерации является федеральным органом исполнительной власти, осуществляющим функции по разработке и реализации национальной политики и нормативных правовых актов в области физической культуры и спорта, а также правоохранительные функции, контроль и надзор в области физической культуры и спорта.

Министерство культуры Российской Федерации является федеральным органом исполнительной власти, ответственным за разработку и реализацию национальной политики и нормативно-правовых актов в области культуры, искусства, культурного наследия, кинематографии, авторского права и смежных прав, а также за управление государственным имуществом и предоставление государственных услуг в области культуры и кино, а также за охрану культурного наследия, авторских и смежных прав, контроль и надзор за деятельностью в этой области [3].

Таким образом, социально-культурная сфера регулируется несколькими министерствами, которые находятся в ведении Правительства РФ.

Список использованной литературы:

1. Федеральный конституционный закон от 06.11.2020 г. № 4-ФКЗ «О Правительстве Российской Федерации».

2. Постановление Правительства РФ от 19.06.2012 г. № 608 (ред. от 13.05.2021) «Об утверждении Положения о Министерстве здравоохранения Российской Федерации».

3. Постановление Правительства РФ от 20.07.2011 г. № 590 (ред. от 13.05.2021) «О Министерстве культуры Российской Федерации» (вместе с «Положением о Министерстве культуры Российской Федерации»)

4. Постановление Правительства РФ от 19.06.2012 г. № 610 (ред. от 13.05.2021) «Об утверждении Положения о Министерстве труда и социальной защиты Российской Федерации»

5. Глущенко Р. В. Особенности публичного управления в сфере культуры / Р. В. Глущенко // Вестник Томского государственного университета. – 2014. – № 380. – С. 150 – 153.

ОВЧАРУК ЕВЕЛІНА

*аспірантка кафедри публічної політики та публічної аналітики
Національної академії державного управління
при Президентіві України*

РОЗВИТОК ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Забезпечення соціального-економічного розвитку суспільства та необхідність модернізації сучасної національної економіки актуалізують розробку нових технологій та механізмів, які б дозволили залучити ресурси як державного, так і приватного секторів економіки. Разом з тим, встановлення співпраці між державою та бізнес-середовищем для забезпечення організаційних та управлінських засад в певній, ключовій для економіки, галузі має глибокі історичні традиції, які вже сформовані у багатьох країнах світу.

Разом з тим, на сучасному етапі можна виокремити два принципово різні, за методологією та глибиною змін, напрями інституційних відносин між державою та приватним бізнесом, на основі яких виробляються конкретні форми державно-

приватного партнерства (ДПП). Перший напрям являє собою структурну адаптацію наявного інституційного середовища до цілей, пріоритетів та умов економічної діяльності держави. При цьому, упровадження нових принципів, норм та правил співпраці публічного та приватного секторів у чинні інститути відбувається або в контексті проголошеної нової економічної політики державного регулювання, або в контексті змін та доповнень наявної системи публічного управління. Таким шляхом запровадження інститутів ДПП йдуть країни, в яких рівень сформованості ринкових відносин є достатнім для встановлення партнерських взаємозв'язків – «держава-бізнес».

Другим напрямом впровадження ДПП є формування нового інституційного середовища, яке відповідає принципам функціонування ринкової економіки та відповідного місця держави у господарському житті суспільства. Така схема реалізується в країнах пострадянського простору та районах, що розвиваються. На цьому шляху першими кроками в них стають – формування відповідної законодавчої бази, заснування державних агенцій, діяльність яких спрямована на координацію організаційних та управлінських питань, а також залучення зарубіжного досвіду країн, які є безперечними лідерами в сфері розвитку ДПП [4, с. 137].

В Україні необхідність формування механізмів ДПП набуває все більшої актуальності, адже співпраця з приватним сектором вирізняється своєю універсальністю щодо вирішення проблем з матеріальними та нематеріальними ресурсами, а також можливістю використання цього механізму в усіх сферах відповідальності держави. Виняткової значущості ДПП набуває в аспекті регіонального економічного розвитку держави. В цих умовах ДПП дозволяє подолати обмежені можливості держави та регіональних органів публічного управління щодо фінансування соціальних та інфраструктурних проєктів, забезпечує використання управлінських навичок на досвіді приватного сектору для підвищення якості наданих соціальних послуг та збільшення ефективності управління об'єктами суспільної інфраструктури.

Вагоме підґрунтя для розвитку ДПП складає відповідне законодавче забезпечення. Так, основним законодавчим актом,

який встановлює загальні правила здійснення державно-приватного партнерства та регулює відносин у вказаній сфері, є Закон України «Про державно-приватне партнерство» № 2404-VI від 01.07.2010 р. [1]. В Законі визначено організаційно-правові засади взаємодії державних партнерів із приватними партнерами та основні принципи державно-приватного партнерства на договірній основі. Окремі питання розвитку ДПП регулюються постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України, а також положеннями та наказами центральних органів виконавчої влади, рішеннями місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Згідно з чинним Законом, державно-приватне партнерство – це співробітництво між органом публічної влади (управління) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, установ, організацій (приватних партнерів), що здійснюється на основі договору та іншими законодавчими актами, та відповідає ознакам державно-приватного партнерства. Відповідно, до ознак ДПП віднесено: 1) створення та/або будівництво об'єкта державно-приватного партнерства та/або управління (користування, експлуатація, технічне обслуговування) таким об'єктом; 2) довго тривалість відносин (від 5 до 50 років); 3) передача приватному партнеру частини ризиків у процесі здійснення державно-приватного партнерства; 4) внесення приватним партнером інвестицій в об'єкт державно-приватного партнерства.

Слід зауважити, що в чинному на сьогодні Законі про ДПП запропоноване поняття «державно-приватне партнерство» є таким, що недостатньо розкриває його сутність та потребує певного уточнення. Передусім, це пов'язано з тим, що державних партнерів, відповідно до Закону, можуть представляти не лише державні органи, але й органи місцевого самоврядування та підприємства, сто відсотків статутного капіталу яких належать державі або територіальній громаді. Відтак, з адміністративної точки зору, державний партнер не обов'язково має представляти державу. В міжнародній практиці більш вживаним є термін «публічно-приватне партнерство» (public-private partnership). Така інтерпретація поняття дозволяє залучати до кола публічних партнерів не тільки державні органи

та органи місцевої влади, але й суб'єктів, наділених публічними повноваженнями. Таким чином, публічно-приватне партнерство (ППП) на відміну від державно-приватного партнерства дозволяє розширити коло партнерських відносин між приватним сектором і державою, а також суб'єктами публічного права, що відповідає як нормам міжнародного права, так і сучасним умовам модернізації публічного управління в Україні.

Найпоширенішою формою співробітництва між державними та приватними секторами економіки в сучасних умовах є концесія – договір, за яким держава передає бізнесу права на використання якогось об'єкта або майна. Регулювання відносин концесії державного й комунального майна здійснюється на підставі Законів України «Про концесію» № 155-ІХ від 03.10.2019 р. [2], «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності» № 3687-VI від 20.10.2019 р. [3] та ін.. Відтак, концесія – це надання уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній строковій основі юридичній або фізичній особі права на створення та (або) управління об'єкта концесії, за умови взяття концесіонером на себе зобов'язань зі створення (або) управління об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику [2]. Правовою особливістю концесії є те, що держава як одна зі сторін концесії володіє монопольним правом на певні ресурси і лише вона як правовласник може ухвалювати рішення про передачу.

Попри те, що на сучасному етапі в Україні розроблена відповідна нормативно-правова база для реалізації перспективних проектів та залучення інвестиційних ресурсів на умовах ДПП, існує цілий ряд перешкод для їх реалізації. Так, за відсутності державних гарантій, для приватного сектору є значний ризик інвестування в капіталомісткі проекти й, натомість, стають цікавими об'єкти, які є короткочасними та найбільш прибутковими. Ще однією перешкодою на шляху успішної реалізації ДПП є питання підготовки відповідних кадрів. В сфері публічного управління та адміністрування в Україні майже відсутні фахівці, які здатні професійно оцінювати

та надавати кваліфіковану експертну оцінку довгостроковим інвестиційним договорам. Відтак, потребує особливої уваги питання підготовки кадрового потенціалу, розробки відповідних методичних рекомендацій щодо методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та форм управління ними.

Враховуючи досвід розвитку державно-приватного партнерства в розвинених країнах світу, слід відзначити, що для України гостро стоїть питання про необхідність усунення бюрократичних перешкод на шляху реалізації ДПП. Потребує розробки відкритих та прозорих механізмів впровадження ДПП, забезпечення публічного доступу до проведення тендерів тощо. Цьому може сприяти створення центрів розвитку ДПП як інституцій, які б здійснювали координацію дій щодо різних форм та напрямів державно-приватного партнерства як на регіональному, так і на національному рівнях.

Список використаних джерел:

1. Про державно-приватне партнерство : закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.

2. Про концесію : закон України від 03.10.2019 р. № 155-IX. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.

3. Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності : закон України від 20. 10.2019 р. № 3687-VI. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-17#Text>.

4. Оленцевич Н. В. Державно-приватне партнерство у розвинених країнах світу: досвід для України / Н. В. Оленцевич, О, В. Ковальова // Економічний аналіз : зб наук. пр. Тернопільського національного економічного університету. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка», 2014. – Т. 15. – № 1. – С. 134 – 143.

5. Yescombe E. R. Public-Private Partnerships: Principles of Policy and Finance. – Access mode : [http://www.untagsmd.ac.id/files/Perpustakaan_Digital_1/FINANCE %20Public](http://www.untagsmd.ac.id/files/Perpustakaan_Digital_1/FINANCE%20Public).

ОСИПОВА ЕКАТЕРИНА

студентка 2 курса юридического факультета

Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС

ИСАЕВ АЛЕКСЕЙ

канд. полит. наук, доцент кафедры «Гражданско-правовые дисциплины и социальное обеспечение» Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС

АУТСОРСИНГ КАК МЕХАНИЗМ ОПТИМИЗАЦИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ ПУБЛИЧНОЙ ВЛАСТИ

Современные модернизационные процессы обуславливают актуальность совершенствования организационных структур и форм деятельности органов государственной власти и местного самоуправления.

Анализ зарубежного опыта показывает, что одной из стратегических альтернатив для совершенствования повседневной деятельности государственных организаций выступает аутсорсинг. Используя данный инструмент, государственные органы стремятся, в первую очередь, повысить эффективность и качество исполнения административных и управленческих процессов, сконцентрировать усилия на основных направлениях деятельности, а также высвободить ресурсы и сократить издержки на осуществление отдельных видов работ [4, с. 91].

Во многом развитие аутсорсинга в англо-саксонских странах (Великобритания, США, Канада, Австралия, Новая Зеландия), странах Скандинавии (Швеция, Дания, Финляндия) и Дальнего Востока (Сингапур, Гонконг, Южная Корея) было связано с реформами государственного управления, с формированием концепций так называемого нового государственного управления (New Public Management).

Страны ОЭСР регулярно проводят оценку общего объема аутсорсинга в государственном секторе. При этом применяется методика, использующая расширенное определение аутсорсинга как общего объема товаров и услуг, закупаемых государственным сектором (включая все уровни бюджетной системы) у негосударственного сектора. Согласно оценке ОЭСР

доля аутсорсинга весьма различалась в различных странах – членах ОЭСР: от 2,7 % ВВП в Мексике до 19,4 % ВВП в Нидерландах [2].

В федеральных правовых актах России термин «аутсорсинг» с середины 2000-х гг. начал активно использоваться в связи с проведением административной реформы, и, прежде всего, с реализацией Концепции административной реформы в Российской Федерации в 2006-2010 гг. В соответствии с Концепцией разработка и обеспечение применения принципов и технологий аутсорсинга являлись одной из составляющих оптимизации функций органов исполнительной власти. С точки зрения законодателя, внедрение механизмов аутсорсинга в деятельность органов исполнительной власти должно быть направлено на экономию бюджетных расходов в сфере выполнения государственных функций, оптимизацию численности государственных гражданских служащих, повышение доступности, оперативности и качества административно-управленческих процессов, обеспечение оптимизации деятельности, функций и структур органов исполнительной власти.

Важно отметить, что для целей практической реализации положений Концепции распоряжением Правительства РФ № 1789-р был одобрен План мероприятий по проведению административной реформы в РФ. Ряд мероприятий указанного плана был посвящен внедрению практики аутсорсинга. Так, в 2006 г. в рамках административной реформы должна была быть проведена работа по формированию механизма аутсорсинга административно-управленческих процессов. В 2007 г. предполагалось уже пробное внедрение механизмов аутсорсинга административно-управленческих процессов. А 2008 г. должен был ознаменоваться повсеместным внедрением системы аутсорсинга административно-управленческих процессов в органах исполнительной власти. Однако до настоящего времени разработку и внедрение системы, принципов и механизмов аутсорсинга административно-управленческих процессов на территории Российской Федерации удалось реализовать лишь в отдельных органах исполнительной власти и в ряде субъектов РФ.

Анализ региональных актов показал, что даже те немногочисленные положения относительно аутсорсинга, определенные в Концепции на федеральном уровне, были востребованы в ряде субъектов РФ (например, в Чувашской Республике, Липецкой, Иркутской, Тамбовской и Томской областях), которые уже с 2006 г. предпринимали шаги по созданию нормативной основы для использования принципов и технологий аутсорсинга [4, с. 96].

Передаче на аутсорсинг могут подлежать такие административно-управленческие функции, как обеспечение и внедрение новых информационных технологий, управление зданиями и сооружениями, организация подбора кадров, предоставление услуг связи, финансовый учет, т.е. вспомогательные и обеспечивающие процессы, которые не связаны с осуществлением властных полномочий [1].

В муниципальном социальном управлении аутсорсинг может быть использован: 1) в сфере поддержки и развития малого и среднего бизнеса; 2) в сфере внедрения системы менеджмента качества муниципальной администрации в соответствии с международными стандартами; 3) в рамках муниципально-частного партнерства; 4) в сфере разработки и внедрения социальных проектов и других направлениях [1; 2].

Существует несколько подходов к организации аутсорсинга, которые могут быть использованы муниципальными образованиями при реализации социальных функций.

Кластерный подход – объединение муниципальных органов для организации совместных действий по аутсорсингу. Управление берут на себя отдельные органы (специализированные агентства в сферах финансов, кадровой политики и т.д.). Преимуществом данного подхода является эффект масштаба, недостатком – сложности управления.

Централизованный подход – управление политикой аутсорсинга в пределах единой уполномоченной организации в рамках муниципального образования (управление по осуществлению муниципального заказа продукции и услуг). Преимуществом является единая политика аутсорсинга, недостатком – отсутствие индивидуального подхода и гибкости.

Децентрализованный подход – независимое создание индивидуальных стратегий использования аутсорсинга для каждого органа.

Выбор того или иного подхода к проведению аутсорсинга зависит от его целей, условий и затрат. К основным направлениям аутсорсинга можно отнести повышение качества исполнения функций и снижение издержек на исполнение функций.

В отличие от муниципального заказа, аутсорсинг представляет собой не четко регламентированное разовое мероприятие, а развивающееся долгосрочное сотрудничество, причем только в этом случае можно говорить о его положительном эффекте.

Таким образом, повышение эффективности государственного и муниципального управления во многом зависит от использования инноваций в организационно-управленческой деятельности, применения высоких технологий менеджмента, таких, в частности, как аутсорсинг.

Список использованной литературы:

1. Бычкова Н. А. Аутсорсинг как механизм повышения эффективности местного самоуправления / Н. А. Бычкова // Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки. – 2010. – № 1 (81). – С. 108 – 112.

2. Гянджаева С. И. Перспективы аутсорсинга в реализации муниципальных социальных функций / С. И. Гянджаева // Стратегия устойчивого развития регионов России. – 2012. – № 10. – С. 204 – 209.

3. Морозова Е. В. Публичные услуги в Российской Федерации: проблемы правового регулирования / Е. В. Морозова. – Чебоксары : Типография Брындиных, 2009. – 232 с.

4. Шимширт Н. Д. Аутсорсинг в бизнесе и государственном (муниципальном) управлении : учеб. пособ. / Н, Д. Шимширт. – Томск : Изд-во Том. ун-та, 2015. – 172 с.

ПАРХОМЕНКО-КУЦЕВІ ОКСАНА

д. держ. упр., професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Г. Сковороди

СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

Реформування системи публічного управління в Україні реалізується протягом всього часу незалежності України. Перший етап був пов'язаний з формуванням нових органів державної влади незалежної країни та прийняття низки нормативно-правових документів, які регулюють саме питання розвитку державного управління в самостійній Україні. Наступний етап був пов'язаний з реалізацією адміністративної реформи та формування інноваційних органів виконавчої влади, оптимізацією цих органів, зміни у системі державної служби. На сьогодні потребує суттєві зміни в системі публічного управління з урахуванням сучасних глобалізаційних тенденцій та викликів, пов'язаних з пандемією COVID-19.

З метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 Кабінетом Міністрів України була прийнята постанова, якою передбачено встановити карантин на території України [1].

Постановою Кабінету Міністрів України від 22 липня 2020 р. № 641 запроваджено посилені протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 [2].

Наступною постановою Кабінету Міністрів України було передбачено, що залежно від епідемічної ситуації на території України в цілому або на території Автономної Республіки Крим, Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Кіровоградської, Київської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Хмельницької,

Черкаської, Чернівецької, Чернігівської областей, м. Києва, м. Севастополя встановлюється «зелений», «жовтий», «помаранчевий» або «червоний» рівень епідемічної небезпеки поширення COVID-19 (далі – рівень епідемічної небезпеки) [3].

Таким чином, держава намагалася вирішити питання щодо запобіганню поширення коронавірусної інфекції.

Водночас, дані заходи не були ефективні, оскільки були відсутні відповідні інформаційні кампанії щодо розповсюдження коронавірусної інфекції, її наслідків. Крім того, потрібно було б передбачити фінансування заходів з безкоштовним розповсюдженням засобів індивідуальної гігієни. Адже, однією з проблем захисту населення від коронавірусної є те, що багато населення країни не мають ресурсів для закупівлі масок і користуються засобами захисту для формальності без зміни маски або її дезінфекції.

Таким чином, проведений аналіз надав можливість диференційовано підійти до проблеми встановлення карантинних засобів та формування безпекової життєдіяльності суспільства на певних територіях. Разом з тим, не враховано те, що люди можуть переміщуватися в межах України та переносити захворювання.

Водночас, на сьогодні можемо констатувати, що проблема забезпечення безпеки населення країни від коронавірусної інфекції COVID-19 не вирішено.

По-перше, потребує системна діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування щодо створення відповідних умов для госпіталізації хворих, збільшення фінансування не лише на тестування а й на лікування хворих, у тому числі вдома. Можливо запровадити медичне страхування на випадок захворювання на COVID-19.

По-друге, виникла проблема реалізація постійної інформаційно-роз'яснювальної роботи, надання конкретних рекомендацій щодо розповсюдження коронавірусної інфекції. Адже, на сьогодні ми стикаємося до безлічі викривленої або неправдивої інформації, люди не хочуть носити маски або вважають їх неефективними.

Окремо стоїть питання щодо проведення вакцинації населення та відсутність потужної роз'яснювальної кампанії

щодо ефективності вакцинації. Крім того, вакцинація є ефективною, коли вона проводиться для всього населення, тому, на нашу думку, вакцинувати потрібно усі населення країни без винятків та формування виняткових груп, що надасть можливість сформувати колективний імунітет.

По-третє, важливим питання є запровадження електронного врядування в усіх без винятку органах державної влади та місцевого самоврядування, формування всіх документів у елементних базах, оскільки саме виклики, які спричинені розповсюдженням коронавірусу, продемонструвати, що працювали відділено можна ефективно та результативно. Водночас, потребує прийняття та реалізації важливої нормативно-правової бази щодо регулювання процесі цифровізації та діджиталізації важливих для людини документів.

По-четверте, потрібне термінове оновлення електронних баз даних органів державної влади та місцевого самоврядування та підготовка державних службовців нової формації, які мають право та можуть працювати відділено та виконувати увесь обвіз своїх посадових обов'язків відповідно до чинного законодавства.

У зв'язку з цим, виникає проблема не лише навчання таких фахівців, а й регламентація діяльності та оцінювання ефективності діяльності державних службовців. Тому потрібно внести зміни до законів України «Про державну службу» та «Про службу в органах місцевого самоврядування», зокрема, доповнити розділом наступного змісту:

«Регламентація діяльності державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування під час поширення на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19».

По-п'яте, звичайно це фінансування розробки спеціальних програмних продуктів, які б надавали можливість працювати службовцями віддалено та ефективно. А також розробка засобів захисту інформації та формування потужних інформаційних баз даних.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої

коронавірусом SARS-CoV-2 : постанова Кабінету Міністрів України від 11 берез. 2020 р. № 211. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF#Text>.

2. Про встановлення карантину та запровадження посиленних протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : постанова Кабінету Міністрів України від 22 лип. 2020 р. № 641. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vstanovlennya-karantynu-ta-zapr-641>.

3. Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : постанова Кабінету Міністрів України від 9 груд. 2020 р. № 1236. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP201236.

ПЕЧЕНКІН ІГОР

аспірант кафедри інформаційної політики та цифрових технологій Національної академії державного управління при Президентові України

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ОСКАРЖЕННЯ СЕРВІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Розвиток в Україні еволюційного етапу класичної теорії публічного управління – належного урядування («good governance») після етапів публічного адміністрування, публічного управління та нового публічного управління потребує відповідного правового врегулювання та застосування цифрових інструментів під час її здійснення. Впровадження інформаційно-комунікативних технологій у діяльності органів публічної влади стрімкими темпами у світі прямує до цифрової трансформації публічного управління. Така діяльність має бути науково обґрунтована та законодавчо врегульована. Етапу

цифровізації передували етапи інформатизації державного управління та електронного урядування.

Взаємодія органів влади та громадянського суспільства й окремого громадянина зокрема безперервно змінюються і вдосконалюється, що, безумовно, являється складовою цивілізаційного сучасного розвитку. Сервісна державна політика у забезпеченні взаємодії держави і громадянина потребує технологічного забезпечення в бік осучаснення. Вплив громадянина на процес прийняття і реалізації управлінських рішень повинен набути не декларативного статусу, а реального правого і технологічного механізму оскарження прийнятого рішення або наданої адміністративної послуги органами публічної влади шляхом цифровізації публічного врядування.

Цифровізація – це процес впровадження цифрових технологій для вдосконалення життєдіяльності людини, суспільства та держави, а цифровізація публічного управління – сервісна діяльність органів влади, введення єдиних стандартів для зберігання і використання інформації, об'єднання баз даних органів влади на єдиних інформаційних платформах, інтероперабельність цих систем, забезпечення умов для широкого доступу до них, про що відомо з праць науковців, на яких посилається автор. Забезпечення швидкого користування інформацією, відкритості і прозорості даних сприятиме розвитку економіки за міжнародними стандартами Індустрії 4.0., реформуванню публічного управління, відкритості та прозорості прийняття і реалізації рішень, протидії корупції, надасть 9 березня 2021 року Європейською Комісією в Брюсселі прийнято нову Стратегію цифрової трансформації Європи до 2030 року та шляхи їх досягнення «Європейське цифрове десятиріччя» [1]. Європейська Комісія пропонує запровадити цифровий компас для Європи для втілення цифрових амбіцій ЄС до 2030 року в конкретні строки реалізації за чотирма напрямками: досягнення громадянами цифрових навиків; безпечні, продуктивні і стійкі цифрові інфраструктури; цифрова трансформація бізнесу; цифровізація державних послуг.

В даний час, на жаль, в Україні відсутній єдиний кодифікований документ з питання врегулювання механізмів оскарження сервісної діяльності органів публічної влади, тому

необхідно звертатися до міжнародних практик та прискорювати прийняття такого нормативно-правового акту, який би містив всі необхідні вимоги до вирішення подібних спорів, що спростить бюрократичні процедури та полегшить взаємодію влади і громадянина. Протягом двадцяти років подібний документ розроблявся науковцями, експертами, урядовцями та парламентарями у вигляді Кодексу про адміністративну процедуру та відповідного закону про адміністративну процедуру.

В даний час розроблений розроблено Міністерством юстиції України на виконання пункту 55 Плану заходів з реалізації Стратегії реформування державного управління України на 2016-2020 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 року № 474. Розробка цього проекту Закону здійснена на виконання низки інших актів, у тому числі міжнародних, зокрема Рекомендації XIV Третього додаткового звіту про виконання рекомендацій Україною (RC-I/II (2009) 1E), затвердженого Групою держав Ради Європи проти корупції (GRECO) на 59-му пленарному засіданні проект Закону «Про адміністративну процедуру» перебуває в парламенті (реєстр. №3475) [2].

Історія розробки, правок до нього та адвокатування прийняття даного нормативно-правового акту сягає майже двох десятиліть, однак необхідність впровадження нормативно-правового регулювання механізмів оскарження сервісної діяльності органів публічної влади досі знаходиться на невизначеному стані, що якнайшвидше має бути виправлено з урахуванням нагальної практичної потреби цифрової трансформації публічного управління.

Список використаних джерел:

1. Стратегія. Європейське цифрове десятиріччя. Міжнародний документ. Брюссель. 09.03.2021. – Режим доступу : https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_983.

2. Про адміністративну процедуру : проект Закону України // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68834.

ПОВАЖУК ОЛЕНА

*аспірантка кафедри управління та адміністрування
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»*

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Проблема територіальної організації влади останнім часом є досить актуальною, оскільки для створення ефективної системи державного управління на місцях і системи місцевого самоврядування, яка побудована відповідно до міжнародних стандартів, яка якісно змінить політичне життя українського суспільства, необхідним є вдосконалення та реформування адміністративно-територіального устрою в Україні. Однак успішне проведення заходів реформування адміністративно-територіального устрою країни неможливе без детального вивчення та аналізу як позитивного так і негативного досвіду зарубіжних країн.

Адміністративно-територіальна реформа, як частина процесу децентралізації багато разів була визнана однією з найуспішніших реформ, які впроваджувалися в Україні з 2014 року. Добровільний характер реформи, численні стимули, які отримали територіальні громади, заклали основу для забезпечення сталості ініційованих безпрецедентних змін.

У політичному плані адміністративно-територіальні реформи належать до найбільш складних, адже їм часто чинять опір. Незважаючи на це, вони активно відбувались в Європі. За останні два десятиліття щонайменше 20 європейських країн здійснили адміністративно-територіальну реформу.

Проведення повної адміністративно-територіальної реформи вимагає узгодження з іншими аспектами реорганізації місцевого самоврядування, такими як функціональна децентралізація та/або реформа міжмуніципальних фінансів. У практиці європейських країн ми знаходимо різні моделі такого «поєднання» територіальних реформ із іншими реформами. Іноді функціональна децентралізація є першочерговою й вимагає «коригування» територіальної організації, однак у

інших випадках саме адміністративно-територіальна реформа стимулює функціональну або фінансову децентралізацію.

Перша хвиля реформ територіальної консолідації в Європі відбулася в 1950-х, 1960-х та 1970-х роках. Вона зачепила кілька країн Західної Європи, а особливо її північну частину (Швецію, Норвегію, Данію, Фінляндію, Нідерланди, Великобританію). Цим реформам сприяли два основні фактори. Перший фактор був укорінений в парадигмі економіки масштабу: місцеві послуги можуть бути дешевшими та якіснішими в більших адміністративно-територіальних одиницях. Але, мабуть, ще важливішим фактором була логіка «пристосування» реформи. Після завершення Другої світової війни в Європі тривав знаменитий період «піднесення соціальної держави», під час якого державне надання певних послуг (зокрема пов'язаних із соціальною сферою, наприклад, освіта, охорона здоров'я та соціальний захист) набирало дедалі більшої популярності та ширшого висвітлення в ЗМІ. У кількох країнах, як очікувалося, місцеві органи влади мали відігравати ключову роль у цій моделі, а територіальна реструктуризація стала необхідною, оскільки малі за розміром громади не могли взяти на себе відповідальність за ці нові функції, пов'язані з новим баченням загального добробуту, що пропонувала держава.

Водночас розвиток подій у Центральній та Східній Європі був зовсім іншим. На початку 1970-х відбулася територіальна консолідація в усій Східно-Центральній Європі. Ця зміна стала можливою завдяки сильній та дуже поширеній вірі комуністичних лідерів у економіку масштабу. Польські громади об'єдналися в 1973 році, і їх кількість зменшилася з понад 4000 до 2400. В Угорщині кількість муніципалітетів зменшилася до 3021 в 1962 році та до 1364 в 1988 році. У Чеській Республіці кількість громад зменшилася з 11459 в 1950 році до 4104 у 1988 році. У Болгарії кількість громад зменшилася з 2178 в 1949 році до 255 в кінці 1980-х років. Подібні реформи відбулися також у Румунії та Югославії. Важливо пам'ятати, що східноєвропейські територіальні реформи відбувалися авторитарно, не демократично, без широких публічних дебатів чи консультацій.

У багатьох із цих країн початок 1990-х років ознаменувався територіальною роздробленістю, тобто

процесом, який можна було розглядати як реакцію на примусове об'єднання в 1970-х роках. Порівнявши кількість муніципальних урядів на початку та в кінці десятиліття, ми зрозуміємо, що кількість зросла більше ніж у чотири рази у Хорватії та Македонії, більше ніж утричі в Словенії, більше ніж удвічі в Угорщині, більше ніж на 50 % у Чехії й на 30 % у Боснії та Герцеговині. Поміркована територіальна роздробленість спостерігається також у Словаччині, Румунії, Україні та деяких інших країнах. Однак тут варто зазначити, що всі ці випадки були наслідком тиску знизу-вгору з боку місцевих громад. Територіальна роздробленість ніколи не була планованою діяльністю центральних урядів (мабуть, єдиним винятком із цього правила стала Румунія, де «атомізація» муніципалітетів заохочувався центральною владою наприкінці 20-го та на початку 21-го століть). Проте центральні уряди не дуже втручалися в цей процес, розглядаючи блокування муніципальних засідань як порушення демократії та місцевої автономії. Цей період територіальної роздробленості мав очевидний ендегенний (пов'язаний із посткомуністичним переходом) характер, але в той же час мав і підтримку, що проявлялася в загальноєвропейському масштабі. Ерлінгсон та інші (2015: 210) зазначають, що на початку 90-х років загальноприйнятою була думка про те, що ера великих структурних адміністративно-територіальних реформ закінчилася (див. також Марку, 1993), і ця тенденція була почасти зворотною. У Швеції правоцентристський уряд, який переміг на виборах в 1991 році, згодом висловив підтримку муніципальних відокремлень, тобто бажання повернутися до менших (і більшої кількості) географічних одиниць.

Проте домінуюча тенденція згодом знову змінилася на користь територіальних об'єднань. Якщо ми звернемо увагу на перші два десятиліття 2000-х років, то зауважимо, що територіальні реформи, які призвели до значного зменшення кількості муніципалітетів, були запроваджені приблизно в 20 європейських країнах. Згадаймо, в яких саме. Список країн, які впроваджували такі реформи за останні два десятиліття включає: Північну Македонію (2002); Грузію (2006); Данію

(2007); Латвію (2009); Грецію (2011); Албанію (2015); Ірландію (2015); Естонію (2017); Північну Ірландію (2017).

До цього списку слід додати реформи в частині федеральних країн, де межі муніципалітетів часто визначаються на регіональному, а не федеральному рівні. У розглянутий період реформи муніципального об'єднання були реалізовані у: 5 німецьких землях; 1 австрійській землі (Штирія); 5 швейцарських кантонах.

Більше того, є країни, в яких неможливо точно вказати конкретний рік реформи, але в яких кількість органів місцевого самоврядування поступово скорочується (через щорічне об'єднання кількох муніципалітетів), і, як результат, кількість муніципалітетів сьогодні значно менша, аніж 20 років тому. Список цих країн включає: Великобританію; Фінляндію; Нідерланди; Ісландію.

І насамкінець, не менш важливим є список країн, які нещодавно проходили через реформування муніципальних кордонів і в яких цей процес ще незавершений: Вірменія; Норвегія; Кіпр; Україна.

Список використаних джерел:

1. Івановська А. М. Адміністративно-територіальний устрій: європейський досвід реформування для України / А. М. Івановська // Правові засади організації та здійснення публічної влади : зб. тез II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Хмельницький, 2-8 травня 2019 року). – Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2019. – С. 65 – 69.

2. Свяневич П. Які переваги насправді може створити адміністративно-територіальна реформа / П. Свяневич. – Режим доступу : https://decentralization.gov.ua/news/13582?page=2#_ftn2.

ПОДДУБЕНКО ОЛЕНА

*слухачка 1 курсу магістратури факультету управління
Університету митної справи та фінансів*

**СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ ПУБЛІЧНОГО
АДМІНІСТРУВАННЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ
УСТАНОВИ: НА ОСНОВІ МЕНЕДЖЕМЕНТ-
ОРІЄНТОВАНИХ ПІДХОДІВ**

Ефективність діяльності будь-якої організації залежить від людського чинника, оскільки працівники, керівники здатні планувати, аналізувати та корегувати процес у напрямок поліпшення ситуації. Не останню роль у цьому процесі відіграє організаційна культура організації, наявність сформованих базових цінностей.

Для ефективної гармонізації процесу запланованих організаційних змін у державній установі доцільно створити «мультикультурну» команду, метою якої буде оперативне укріплення організаційної культури, а також координація дій по запуску усіх необхідних стратегічних механізмів. До основних напрямів діяльності, що сприяють гармонізації процесу організаційних змін, пов'язаних із ефективним функціонуванням державної установи відносять: підбір відповідних кандидатур на посади та групи добре обізнаних у життєдіяльності громади активістів; кореляція цінностей і моделей поведінки громадян; впровадження заходів, спрямованих на розвиток організаційної культури та лідерства; заохочення ініціативних громадян лідерів до просвітницької роботи серед населення тощо. «Саме лідерству властива здібність приймати рішення і діяти в умовах повної невизначеності, а також у середовищі, яке постійно змінюється. До того ж, відношення лідерства має місце тоді, коли всі учасники – і лідер, і послідовники – відчують наявність конкретних потреб, оптимальне задоволення яких можливе тільки завдяки підтримки взаємодії» [1, с. 160].

У процесі підготовки до організаційних змін керівник має регулярно спілкуватися з підлеглими з метою поширення практики «тотального лідерства» на підґрунті оновлених

організаційних цінностей і стратегічного бачення процесу створення ефективної державної установи. Така практика може значно прискорити формування та розвиток організаційної і масової культури і забезпечити очікувані від них результати. «Адже доведено, що саме лідерська модель поведінки співробітників сприяє креативності та інноваційності у професійній діяльності, гнучкості у прийнятті рішень, а також у спроможності дати оцінку діяльності самому керівнику, наприклад, за такими критеріями: – соціальна гнучкість, обумовлена навичками культурного діалогу;

– функціональна гнучкість, обумовлена лідерськими якостями особи;

– професіоналізм та результативність;

– здатність до мотивації та стимулювання підлеглих;

– здатність слухати і розуміти людей;

– рівень етичної характеристики лідерства тощо»

[1, с. 162 – 163].

Крім цього, співробітники мають бачити кінцевий результат діяльності організації і свій вклад у цей результат, що сприяє розвитку їхнього стратегічного мислення. Саме стратегічне мислення закладає в основу міркувань людей певну логіку, акцентуючи на призначенні діяльності, тим самим виховуючи належну ціннісну орієнтацію людини і соціальну відповідальність. Щоб попередити та подолати супротив організаційним змінам з боку учасників, керівники-лідери мають демонструвати свої переконання, рішучість та послідовність у запровадженні нових цінностей і досягненні поставлених цілей.

Якщо власними зусиллями керівнику не вдається подолати безпідставну критику та скептицизм учасників стосовно доцільності проведення організаційних змін, варто звернутися до фахівців-консультантів за відповідним тренінгом, в процесі якого будуть виявлені управлінські помилки та намічені заходи по їх виправленню. Головне при цьому – навчити керівників-лідерів визначати свої слабкі та сильні вади, дивлячись на себе ніби «збоку»; навичкам уважно та терпляче слухати інших і професійно та переконливо говорити самому; конструктивно сприймати критику та дипломатично вирішувати

колективні конфлікти тощо. Тільки після таких заходів керівник буде здатний організувати командну роботу, працювати із кожним учасником за індивідуальним планом у контексті гармонізації його особистої позиції, стосовно намічених організаційних змін; посприяти баченню власної місії кожним учасником у виконанні місії організації тощо [2, с. 198]. Актуалізація бачення, місії та цінностей державної установи завершують запланований процес формування її соціокультурного середовища і обумовлюють оновлений цикл, адже безперервний розвиток та удосконалення – ключ до стійкого й ефективного функціонування та розвитку громади. Очевидно, що в силу багатоаспектності впливу організаційної культури та її залежності від чинників внутрішнього та зовнішнього організаційного середовища, неможливо визначити єдино вірний для усіх умов алгоритм управління соціокультурним аспектом життєдіяльності державної установи.

На нашу думку, для поліпшення роботи державної установи, органу потрібно постійно удосконалювати організаційну культуру на підприємстві, сформувати цінності організації та сформувати команду однодумців, найвагомішу роль у якій відіграватиме керівник, як каталізатор розвитку. Важливу роль у цьому процесі відіграє керівник, оскільки дуже важливо, щоб

Список використаних джерел:

1. Витко Т. Окремі аспекти оцінки управлінсько-кадрового потенціалу як необхідна складова реалізації державної кадрової політики України / Т. Витко // Вісник НАДУ. – 2004. – № 2. – С. 159 – 164.

2. Практичні аспекти публічного управління в контексті сталого розвитку : монографія / В. М. Бабаєв, М. М. Новікова, С. І. Чернов [та ін.] ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : Друкарня Мадрид, 2019. – 238 с.

СОКОЛОВ МАКСИМ

*слушатель 1 курса магистратуры юридического факультета
Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС*

ЗИНЧЕНКО АНАСТАСИЯ

*студентка 4 курса юридического факультета
Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС*

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА В ОБЛАСТИ ЗАНЯТОСТИ НАСЕЛЕНИЯ: ПРОБЛЕМЫ РЕАЛИЗАЦИИ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ

Обеспечение занятости населения является одной из стратегических задач любого государства. Во многом этому способствует государственная политика занятости населения.

В научном дискурсе данная дефиниция рассматривается с различных методологических подходов.

В целом, государственная политика занятости населения – система мер прямого и косвенного государственного влияния на трудовую сферу (рынок труда) для достижения поставленных целей [4]. Такая политика осуществляется в двух основных формах: активной и пассивной. Активная форма политики предполагает как создание новых рабочих мест, так и сохранение старых, где безработица преодолевается путем подготовки и переподготовки кадров, повышения квалификации лиц, которые уже имеют работу [1]. Данная политика реализуется при разработке и реализации общегосударственных, т.е. федеральных и региональных программ в области занятости населения. Пассивная политика занятости ориентирована на выравнивание отрицательных последствий безработицы. К ней относят: выплату гарантированных страной пособий по безработице, социального пособия, дополнительных плат на иждивенцев, материальной поддержки безработным. В этом случае находит отражение процесс поиска места работы через государственные службы занятости населения [2; 3].

Акцентируем внимание на активной форме. Так, в Российской Федерации действует государственная программа «Содействие занятости населения», целью которой является создание правовых, экономических и институциональных

условий развития рынка труда. Основной задачей данной программы является обеспечение реализации права граждан на защиту от безработицы.

В данном контексте приведем статистические данные. Например, согласно официальным данным Росстата, численность рабочей силы в возрасте 15 лет и старше в январе 2020 г. составила 74,8 млн. человек, из них 71,4 млн. человек классифицировались как занятые экономической деятельностью и 3,5 млн. человек – как безработные, соответствующие критериям МОТ.

Уровень безработицы в январе 2020 г. составил 4,7 %. Уровень занятости населения в январе 2020 г. составил 59,1 %. В конце января 2020 г. в органах службы занятости населения (по данным Роструда) состояло на учете в качестве безработных 700 тыс. человек, что на 1,2 % больше по сравнению с декабрем 2019 г. и на 4,6 % меньше по сравнению с январем 2019 года.

В Орловской области численность безработных граждан начала резко повышаться с марта 2020 года. К концу октября 2020 года в государственных учреждениях службы занятости населения состояли на учете 10,4 тыс. не занятых трудовой деятельностью граждан, из них 9,3 тыс. человек имели статус безработного. Уровень регистрируемой безработицы составил 2,7 % численности рабочей силы.

Проблема снижения напряженности на рынке труда является очень важной, ее решение осуществляется в рамках реализации региональной программы «Содействие занятости населения Орловской области». Реализация данной программы преследует несколько основных целей, таких как: осуществление государственных гарантий для поддержки безработных граждан в Орловской области; снижение уровня профессиональной заболеваемости и производственного травматизма на предприятиях Орловской области; повышение уровня занятости инвалидов молодого возраста.

Также, чтобы решить проблемы в области политики занятости населения Орловской области, ежегодно проводятся ярмарки вакансий, то есть мероприятия, благодаря которым работодатели могут найти высококвалифицированных специалистов, а безработные граждане, соответственно,

вакантное рабочее место. Например, в 2020 году в Орловской области было организовано 27 таких ярмарок и в результате были трудоустроены более 200 человек, что является положительным аспектом.

Еще одним из важных направлений является проведение оплачиваемых общественных работ. Благодаря данному направлению осуществляется благоустройство общественных территорий, уборка парков, скверов, мест отдыха. Таким образом, небезразличные граждане, студенты, школьники, в свободное от учебы время могли временно трудоустроиться и получить за это соответствующую плату. С начала 2020 года в Орловской области в данных мероприятиях приняли участие 201 человек.

В рамках данной региональной программы предусмотрено и временное трудоустройство безработных граждан, которые испытывают трудности и не могут найти работу. Временное трудоустройство в 2020 году в Орловской области получили 93 безработных.

Также программа «Содействие занятости населения Орловской области» предусматривает единовременную финансовую помощь на организацию самозанятого производства. Благодаря чему безработные могут заняться предпринимательской деятельностью в различных сферах. За 2020 год 126 безработных граждан в Орловской области получили такую помощь. Наиболее популярными сферами предпринимательства являются такие сферы, как предоставление услуг салонами красоты, аренда легковых и грузовых автомобилей, производство изделий народных художественных промыслов и др.

В Орловской области также применяются и дополнительные мероприятия, которые способствуют снижению напряженности на рынке труда. В ходе реализации региональной программы занятости, ожидаемыми результатами к 2025 году становятся снижение уровня безработицы и коэффициента напряженности.

В заключение необходимо отметить, что, проанализировав государственную политику в области занятости населения, можно заметить, что ее осуществление происходит как на

федеральном, так и на региональном уровне. В первом случае определяются общие направления для регулирования рынка труда и поддержания стабильного уровня занятости, а во втором – государственная политика осуществляется по тем же направлениям, только в большей степени учитываются демографические особенности территории. Исходя из этого, можно сделать вывод, что государственная политика в области занятости населения является эффективным инструментом функционирования рынка труда.

Список использованной литературы:

1. Андреев С. Ю. Проблемы безработицы и занятости населения / С. Ю. Андреев, Д. А. Коноваленко // Современная наука: теоретический и практический взгляд : сб. статей Международной науч.-практ. конф. – Уфа, 2015. – С. 5 – 8.

2. Киященко Е. А. Социологическая оценка эффективности управления социальными службами / Е. А. Киященко, Н. В. Власова // Всероссийская научно-практическая конференция по итогам 2014 г. : материалы всероссийской заочной научно-практической конференции по экономике и гуманитарным наукам. – 2014. – С. 86 – 91.

3. Костин Л. А. Рынок труда и теория занятости : учеб. пособ. / Л. А. Костин. – М. : АТиСО, 2013. – 424 с.

4. Низова Л. М. Правовое регулирование занятости населения / Л. М. Низова // Трудовое право. – 2015. – № 1. – С. 40 – 41.

ТКАЧУК ДМИТРО

*аспірант кафедри соціальної і гуманітарної політики
Національної академії державного управління
при Президентіві України*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОБЛЕМАТИКИ ПРОВЕДЕННЯ ЕТНОПОЛІТИКИ В УГОРЩИНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНИХ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Розпочинаючи аналіз етапів реалізації етнічної політики угорської влади, слід звернути увагу на її головну мету: створити такі можливості для дій національних меншин, що існують в Угорщині, як очікують угорські громади сусідніх країн. Звідси, серед інших дуже широке та ліберальне законодавство, яке часто не потрібне в цій формі національностям, які проживають в Угорщині. Це часто призводить до зловживань, наприклад, лише в Будапешті органи місцевого самоврядування всіх 13 меншин зареєстровані практично в кожному районі. Це означає, що лише в столиці діє 366 органів місцевого самоврядування, і в національному масштабі це дає близько 3850 органів місцевого самоврядування, які можуть отримувати субсидії [6]. Однак це ціна, яку угорці готові заплатити за розробку та впровадження типових рішень, які вони вимагають від сусідніх країн для сотень тисяч угорців, які там проживають [1]. Тому абсолютним пріоритетом прем'єр-міністра Віктора Орбана є, перш за все, боротьба за права угорців, які проживають за кордоном. Ось чому нинішній уряд пропонує закони, створює установи та запускає програми та гранти для сприяння формуванню угорської ідентичності в діаспорі. Специфіка етнічної політики Угорщини полягає в тому, що вона прагне реалізувати рішення, яких очікують угорці в Румунії, Словаччині, Сербії та Україні. Практично неможливо визначити конкретну позицію меншини на основі досліджень етнічної політики Угорщини. Цей тип досліджень не проводиться, і виходячи з положень, що на сьогодні публікуються в Інституті досліджень меншин при Угорській академії наук, отримуємо інформацію про те, що

подібні дослідження надзвичайно складні та чутливі. Складно створити для них методологію, оскільки виникають принципові питання: Хто повинен бути включений до даного громадянства? Як побудувати питання? Як зібрати відповідний зразок? Як провести саме дослідження? Це правда, що члени даної національності добровільно реєструються перед виборами, але ці дані, зрозуміло, є закритими від публічного інтересу та не передаються дослідникам [4]. Як зазначалося раніше, етнічна політика Угорщини не є предметом суперечок та протестів національних меншин, які проживають у цій країні. За допомогою детального законодавства Угорщина намагається максимально пом'якшити всі напруження та прояви нетерпимості щодо національностей, що населяють її.

В етнічній політиці Угорщини особлива роль відводиться проблемам ромської громади. Досить сказати, що згадані дві стратегії були прийняті для поліпшення відносин між ромами та Угорщиною. Згідно з щорічними звітами про діяльність Управління, опублікованими Омбудсменом з питань меншин – Ерну Каллаї, ромського походження, що найбільша кількість скарг була зареєстрована представниками цієї громади. У 2010 р. Вони були авторами 694 скарг із усіх 853111 [4]. У 2008-2010 рр. Кількість випадків, повідомлених Омбудсмену, коливалась приблизно в цифрі близько 1050, з них переважна більшість (у 2008 р. – 53 %, 2009 р. – 63 % та 2010 р.) – 75 %) стосувалися скарг у приватних справах [6].

Сучасна етнічна політика Угорщини є типовим рішенням, яке очікує Угорщина від сусідніх країн, в яких проживає значна угорська меншина. Автори цього розділу неодноразово підкреслювали цей факт. А також його кореляція з «травмою Тріанона», яка все ще присутня в угорському дискурсі, пов'язана з неможливістю говорити про неї протягом усього комуністичного періоду. Турбота про угорців за кордоном є абсолютним пріоритетом для нинішнього уряду. Показово, що перед парламентом у Будапешті висить прапор Європейського Союзу, а прапор Трансільванії. Надзвичайно дипломатично це пояснюється тим, що це результат невжиття ЄС необхідних заходів для захисту угорської меншини в Румунії. Прапори Трансільванії також вивішені в багатьох офісах, як у Будапешті,

так і в менших містах. Цікавою є і поведінка Угорщини щодо можливого вступу Сербії до Європейського Союзу. Очевидно, що прем'єр-міністр Віктор Орбан рішуче лобіює приєднання Сербії до європейських структур, щоб збільшити можливість впливу на сербську владу. Прем'єр-міністр Віктор Орбан популярний завдяки рішенням, що відновлюють «повагу до угорців», а також суперечливим економічним рішенням, які, однак, приносять спад безробіття та економічне зростання. Однак можливе погіршення соціально-економічної ситуації може призвести до класичних відносин: економічна криза – етнічна криза, хоча в даний час «дискримінація національних меншин в основному не є суттєвою проблемою [1], вони становлять невелику частину населення країни» [2, с. 148].

Досі відносини між національностями в Угорщині були хорошими, але з несприятливими факторами, можливо, можна очікувати конфліктів у цій галузі. Вони можливі не лише в контексті присутності угорської меншини в сусідніх країнах, а й у внутрішньому вимірі, наприклад, у зв'язку з проблемою ромів або імміграцією із Сербії, Румунії чи Словаччини. Немає сумніву, що у відносинах між Угорщиною та сусідніми країнами можливі потенційні конфлікти в рамках етнічної політики. Як у Словаччині, так і в Україні, Румунії та Хорватії, де проживає багато угорських громад, багато заходів, вживаних урядом Орбана, викликають хвилю опозиції, головним чином у контексті надання угорського громадянства всім бажаним мадярам, які проживають у цих країнах. Це в основному видно в угорсько-румунських відносинах. У Румунії угорці становлять найбільшу національну меншину (6,1 %) [5], хоча її кількість систематично зменшується: 6,6 % у 2002 році та 7,1 % у 1992 році [3, с. 19].

Ризик конфронтації безумовно зростає у разі співіснування націоналістично орієнтованих урядів. Результати виборів у 1990-2014 рр. підтверджують еволюцію орієнтації угорської політичної сцени на праві партії, а у випадку з Йоббіком – національно-радикальну партію. Здається, це продиктовано складним процесом, в якому боротьба політичних партій, розчарування послідовними командами та результатами їхніх дій, а також зростаюча економічна нерівність спонукають

електорат підтримати ідеологію, представлену націоналістичними політичними групами з різних сторін політичної сцени, включаючи крайню праву руку.

Немає сумнівів, що невід'ємною частиною етнічних відносин в Угорщині є відносини з Європейським Союзом. Підхід Ганса Кона тут певною мірою проглядається – східний (етнічний) та західний (громадянський) націоналізм, або в більш широкому контексті: есенціалізм проти постмодернізму, партикуляризм проти універсалізму. Це цікаве питання через більш-менш наголошені посилення на історичні ідеї. Можливе повернення до етнічної політики, характерне для певного історичного періоду, може бути успішним, але воно залишиться лише заміною давно минулого періоду та супутніх обставин. Це означає, що Угорщина все ще перебуває на шляху до збалансованої етнічної політики, оскільки вона не дається раз і назавжди.

Список використаних джерел:

1. Az E. Ester / Este Az // 92. – 2014. – Access mode : <http://www.mediaklikk.hu/musor/azeste/>.
2. Bozoki A. Węgry po 1989 roku, Polityka Europy Środkowej i Południo-Wschodniej po 1989 roku / A. Bozoki, E. Simon. – Warszawa : Syrena, 2012. – 254 c.
3. Janusz G. Oficjalna statystyka. Mniejszości narodowe i etniczne w krajach Europy Środkowej i Wschodniej po przystąpieniu do Unii Europejskiej / G. Janusz. – Warszawa : Omega, 2012. – 92 c.
4. Kállai E. Beszámoló a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosának tevékenységéről / E. Kállai. – 2011. – Access mode : http://www.kallaierno.hu/data/files/beszamolo_2010_ZyIx+P.pdf.
5. Według spisu powszechnego z 2011 roku. – 2011. – Access mode : <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/>.
6. Wykaz samorządów narodowości, które otrzymały dofinansowanie na działalność w roku 2014. – 2014. – Access mode : [http://www.kormany.hu/download/f/38/31000/Telep %C3 % BC1 %C3 %A9si %20 %C3 %A9s %20ter %C3 %BCleti %20 %C3 % 9telre.pdf](http://www.kormany.hu/download/f/38/31000/Telep%20BCI%20A9si%20A9s%20ter%20BCleti%20A9telre.pdf).

ФІЛАРЕТ

*Митрополит Львівський і Галицький
слухач магістратури Національного університету
охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика*

КАПЕЛАНСТВО ЯК ОДИН З КЛЮЧОВИХ НАПРЯМІВ ДЕРЖАВНО-РЕЛІГІЙНОЇ СПІВПРАЦІ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ГРОМАДСЬКИМ ЗДОРОВ'ЯМ

Як відомо, капеланство бере свій початок із IV століття. Покровителем капеланів є святий Мартин Турський. Але капеланство – це далеко не тільки справа Церков і релігійних спільнот, а річ державної ваги.

Справи милосердя завжди були головним елементом релігійного життя. Як в християнстві так і в інших релігіях багато зусиль приділяється добрим справам до ближнього, до тої людини яка стикнулася з певними труднощами і випробуваннями. Розглядаючи християнську традицію ми можемо звернути увагу на Євангелії в якому Ісус Христос навчає своїх послідовників майбутніх апостолів любові до ближнього і справам милосердя: відвідати хворих, нагодувати голодних, відвідати тих хто перебуває в ув'язненні, тобто зробити все можливе щоби полегшити випробування людини.

Говорячи про любов, Христос також нагадує учням про важливість всього того що ми проявляємо до ближніх так само проявляти до Самого Творця як до самого образу який ми повинні побачити в кожній стражденній людині. Без всякого сумніву це ідеал взаємовідносин лікаря і хворої людини, коли один приходиться на допомогу стражденному і з допомогою Божою зцілює його.

В сучасних взаємовідносинах громадського суспільства зі сферою охорони здоров'я значну роль відграють священнослужителі, роль і діяльність яких направлена на те щоби допомогти людині знайти своє місце в розумінні Бога. Так чи інакше людина яка покликана звершувати справи добра і милосердя стає служителем не тільки як ми вже говорили ближньому, а навіть самому Богові.

Серед подібних служителів є і священнослужителі і міряне які своєю метою і цілеспрямованістю готові і хочуть служити ближньому. Служителів церкви і мирян за їх служіння стражденним називають «капеланами». Вікіпедія визначає капелана як: «служителя, священика або іншу людину, які здійснюють релігійне служіння у війську, у в'язниці, лікарні тощо».

Термін «капелан» виник за часів життя святого Мартина (архієпископ міста Тур 317-397), За легендою, в один із днів святий зустрів жебрака, і жебрак став благати його, щоб святий дав йому що-небудь зі свого одягу, щоб прикрити лахміття. Мартін розрізав свій плащ на дві частини і передав просив одну. На наступну ніч єпископу був сон, що в той день Ісус Христос постав перед ним у вигляді жебрака. Друга частина плаща св. Мартина Турського стала реліквією Меровингов і називалася «капа» (донині капа – частина облачення католицьких священиків). Для неї був створений похідний храм, який назвали «капелою», а священника, який служив у цьому храмі, почали називати «капеланус» лат. *capellanus* (капелан), священник який був служителем при війську і хранителем реліквії.

Вищевикладена історія не тільки пояснює походження терміну «капелан», але й вказує на сутність сучасного капеланського служіння священнослужителів і мирян.

Історично капелан був членом однієї інституції – церкви, а своє служіння ніс в іншій інституції – армії, в'язниці або лікарні. Визначення капеланства рідко враховує цю інституційну подвійність. Капелан є членом родини в якій звершує своє служіння. Так, капелани, які служать у закладах охорони здоров'я, унікальні тим, що є єдиними членами медичної команди, членами родини лікарів і часто цілої низки хворих.

Капелан військовий, лікарняний або тюремний священник відрізняється від звичайного священнослужителя, бо крім церковного душпастирського служіння, він ще має навантаження яке виходить за стіни церкви служіння, так би мовити він набуває нову форму і навіть якість свого вузькопрофесійного церковного послуху котрий направлений на важку роботу у соціально-медичній сфері.

Капелан розділяє своє життя між основними душпастирськими обов'язками і носієм нової форми відносин в яких передає духовні цінності та й сам стає прикладом християнського життя для морального виховання лікарів і медпрацівників. Своім зичливим серцем і власним прикладом вони мають на практиці показати як втілити в життя слова Євангелії: «Блаженні милостиві, бо вони помилені будуть» (Матв. 5:7)

Служити людині означає служити Богові. Саме цей девіз був основою життя священнослужителів попередніх поколінь. Саме ці слова були основою життя лікарів доби Київської Русі, які вийшли з духовних християнських осередків-монастирів і храмів, саме вони були головним місцем поширення медичних знань. Милосердя і служіння ближньому. Визначну роль в історії вітчизняної медицини відіграли монахи Києво-Печерської Лаври – преподобні Антоній і Феодосій, Даміан, Агапіт та інші Печерські цілебники, які прославилися даром зцілення та безкорисливим ставленням до хворих, які лікували не тільки травами і мазями а й своїм даром зцілення через молитву.

Варто звернути уваги на історично сформовані види капеланського служіння: домашнє капеланство; військове капеланство; корпоративнє капеланство; лікарнянє капеланство, інші види капеланства. Можна коротко, для порівняння, охарактеризувати всі типи капеланства.

Домашній (сімейний) капелан був священником, прикріпленим до дворянської родини, щоб забезпечувати релігійні потреби членів сім'ї. Капелан був звільнений від будь-яких інших зобов'язань, щоб мати змогу подорожувати з сім'єю, якщо це необхідно в міжнародному масштабі, і служити її духовним потребам. Крім того, сім'я могла обирати собі капелана, який би відповідав їх власним доктринальним поглядам.

Військовий капелан – священнослужитель який здійснює душпастирство над військовими та, в більшості випадків, їх сім'ям та цивільними особам, які працюють для військових. У деяких випадках вони також працюють з місцевими цивільними особами у військовій зоні операцій. Хоча термін капелан

спочатку мав християнські корені він загалом використовується у військових організаціях для опису всіх спеціалістів, спеціально підготовлених для обслуговування будь-яких духовних потреб, незалежно від релігійної приналежності.

Корпоративне капеланство. Дотепер деякі підприємства використовують капеланів для своїх співробітників та клієнтів. За даними The Economist (2007), лише у США існує 4000 корпоративних священика, більшість з яких – працівники спеціалізованих капеланських компаній, таких як Marketplace Chaplains USA. Капеланське служіння в корпораціях спрямоване на забезпечення справжньої «турботи на робочому місці», дотримуючись структурованого узгодженого з компанією плану, побудованого на принципах управління процесами.

Лікарняні капелани. У закладі охорони здоров'я капелан служить перш за все духовним потребам пацієнтів, членам їх сімей та медичного персоналу за підтримки місцевих релігійних громад. Капелан може бути волонтером або бути штатним працівником закладу охорони здоров'я.

Інші види капеланства. Капелани також можуть бути прикріплені до пенітенціарних установ, поліцейських і пожежних підрозділів, служб екстреної допомоги, кораблів, закладів освіти, муніципальних органів, спортивних команд, та інших. Сьогодні стає важливим роль священика в будь яких організаційних питаннях та системах управління процесами. З часом капелани стали присутніми в різних державних установах і громадських організаціях, капелани в цих структурах так само виконують душпастирську місію.

Як відомо, у США корпус військових капеланів створено 1775 року, можливість практикувати власну релігію в місці служіння належить до прав, окреслених Конституцією і це гарантовано у розвинених країнах. В Україні нарешті наблизилися до врегулювання на рівні закону статусу капелана-військовослужбовця.

ШИМКО ОКСАНА

*аспірантка кафедри соціальної і гуманітарної політики
Національної академії державного управління
при Президентові України*

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВИ

З прийняттям Основного закону Україна задекларувала своє прагнення «...розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу» [0], функціонування якої неможливе без формування громадянського суспільства, розвитку та посилення співпраці держави з інститутами громадянського суспільства.

Формування громадянського суспільства відбувається за умови усвідомлення кожним громадянином себе як особи наділеної правами і свободами людини й громадянина, невід'ємної частини суспільства, що є відповідальною за власний всебічний розвиток та відповідальним за свої дії чи бездіяльність перед суспільством.

Процес формування та розвитку інститутів громадянського суспільства відбувається нерівномірно, постійно знаходиться в полі зору науковців різних галузей науки, в тому числі державного управління. Також наукові дослідження спрямовані на вивчення питань взаємодії держави та інститутів громадянського суспільства.

У загальному сенсі держава є певним інструментом для побудови відкритого громадянського суспільства. Так, стаття 15 Конституції України закріплює вихідний принцип громадянського суспільства, згідно з яким суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності [0]. Наявність у громадян прав і обов'язків допомагає суспільству здійснювати контроль над державою в особі державних органів. Розглядаючи взаємовідносини між громадянським суспільством і державою, з огляду на роль держави, зазначимо, що суспільство повинне мати пріоритет над державою, бо саме держава існує як

регулятор суспільних відносин і гарант здійснення прав людини і громадянина.

Громадянське суспільство є соціальним фундаментом держави і водночас соціальним середовищем, в якому вона функціонує; держава – це форма, що організовує і впорядковує суспільство, гарантує його безпеку та є його зовнішньою політико-правовою оболонкою [2, с. 85].

Громадянське суспільство і держава мають взаємодоповнювати одна одну завдяки розподілу своїх функцій та повноважень. Співпраця держави та інститутів громадянського суспільства допомагає визначити та розв'язати актуальні суспільні проблеми, привернути увагу до них та змусити державу в особі органів влади формувати чи коригувати державну політику в потрібному для суспільства напрямі. Така співпраця породжує взаємну відповідальність держави та громадянського суспільства за розвиток власної країни.

Протягом останніх років питання ефективної взаємодії держави та інститутів громадянського суспільства все більше актуалізується, оскільки все більше громадян хочуть впливати на формування державної політики та життєдіяльність усього суспільства. Основними проблемами такої взаємодії є:

- недостатня відкритість та прозорість діяльності органів публічного управління;

- формальність громадського контролю за діяльністю органів публічного управління та малоефективність громадських рад при органах влади, формальний підхід до їх формування (за принципом лояльності до керівництва органу публічного управління);

- відсутність інформування громадськості щодо їх прав та можливостей участі у вирішенні питань державного та місцевого значення;

- формальність проведення консультацій з громадськістю у нормотворчих процесах з питань, що стосуються суспільно-соціально-економічного розвитку держави;

- відсутність стимулів щодо участі громадських організацій у спільних проєктах на основі механізмів соціального партнерства, державно-приватного партнерства тощо, особливо у соціальній сфері;

- заангажованість щодо надання переваг фінансування державним чи комунальним установам, ніж громадським організаціям, у разі участі у спільних проєктах;

- антагоністичне сприйняття держави і громадян одне одного, патерналістське ставлення до держави та ін.

У свою чергу з ратифікацією Угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом постала необхідність впровадження європейських принципів, правил та підходів, в тому числі і у питаннях взаємодії громадянського суспільства та держави [4].

У 2016 році указом Президента України була затверджена Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки. Метою якої є забезпечення сприятливих умов розвитку громадянського суспільства, налагодження ефективної взаємодії громадськості з органами публічного управління та адміністрування на засадах партнерства, забезпечення додаткових можливостей для реалізації та захисту прав і свобод людини і громадянина, задоволення суспільних інтересів з використанням різноманітних форм демократії участі, громадської ініціативи та самоорганізації [3].

Зазначена Стратегія до сьогодні є чинно, хоча частково втратила свою актуальність. Тож важливим є здійснення подальших кроків у розбудові взаємовідносин держави та громадянського суспільства, ініціатором яких має бути держава у вигляді відповідної нормативно-правової бази, забезпечення якісної співпраці з інститутами громадянського суспільства, забезпечення вчасної та ефективної комунікації усіх рівнів публічного управління з громадськістю.

Таким чином, констатуємо, що проблем на шляху розвитку громадянського суспільства в Україні ще є багато. І основними напрямками вирішення мають стати практичні дії держави та громадськості з вироблення певних правових норм

співіснування, створення діючих технологій взаємодії з інститутами громадянського суспільства на всіх рівнях публічного управління. Необхідно забезпечити умови для реальної інформаційної відкритості суспільства, вільної двосторонньої комунікації держави, всіх владних інститутів та управлінських структур з громадськістю.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254к/96-вр#Text>.

2. Тоні Оноре. Про право. Короткий вступ / Т. Оноре. – К. : Сфера, 1997. – 124 с.

3. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні : указ Президента України від 26.02.2016 р. № 68/2016. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016#Text>.

4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#top.

ЯРОШЕНКО МАРИНА

аспірантка 3 курсу Національної академії державного управління при Президентові України

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СЕРВІСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

В сучасному глобалізованому світі суспільство масового споживання та агресивного ставлення до навколишнього природного середовища поступово трансформується в екологічно свідоме, яке більш відповідально ставиться до питань ресурсо-екологічної безпеки. Однак, досягнення еколого-економічної рівноваги в умовах індустріалізації є досить складним процесом особливо для промислових агломерацій та окремих регіонів, що займаються інтенсивним видобутком й переробкою корисних копалин. Переконані, що розв'язання екологічних проблем для будь-якої держави має ряд

очевидних переваг, адже якість довкілля в цілому впливає на якість життя населення та формування трудового потенціалу, від чого напряму залежить рівень соціально-економічного розвитку.

На нашу думку, до основних напрямів підвищення ефективності сервісно-орієнтованої екологічної політики можна віднести зокрема:

- створення на національному рівні нормативно-правової бази, в якій імплементовані кращі світові екологічні практики;

- впровадження в сфері охорони навколишнього природного середовища цифрових та інших інноваційних технологій (наприклад, «зелені» технології) та їх якісна модифікація;

- екологізбалансоване природокористування та аналіз впливу структурних зрушень у сфері підприємництва на якість довкілля, навколишнє природне середовище і здоров'я людей;

- наявність антикорупційних запобіжників при проведенні екологічного контролю. Ефективність контролю над промисловими викидами в країнах Європейського Союзу оцінюють позитивно. З 1990 р. Німеччина зуміла скоротити викиди в повітря по оксиду азоту майже на 60 %, оксиду сірки – на 95 %, монооксиду вуглецю – на 78 % [2];

- загальнообов'язковий безперервний моніторинг та оцінка впливу на якість довкілля роботи промислових підприємств з фіксацією даних в електронних реєстрах, типу PRTR [2], впровадження прозорої системи штрафів та адміністративних покарань за порушення екологічних нормативів, стандартів (дозволів) чи, наприклад, перевищення граничних норм викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, природні води чи ґрунти;

- модернізація методів управління сферою навколишнього природного середовища та сприяння модернізації виробництв;

- відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму й санітарного стану річок, очищення стічних вод та систем водовідведення;

- охорона й збереження природно-заповідного фонду, відновлення лісів та лісополос;
- екологічно-просвітницька діяльність, в тому числі серед учнівської молоді;
- впровадження серії превентивних екологічних заходів, що полягають у розробці програм з енергоефективності та енергозбереження, плануванні та раціональному використанні природних ресурсів та енергоносіїв;
- застосування моделей, що прораховують тиск промисловості на екологічне середовище (активно використовують сьогодні в Євросоюзі), що мінімізує екологічні ризики, не руйнуючи промисловий потенціал [2]: 1) модель ENV-Linkages (для аналізу впливу забруднення повітря індустриальними об'єктами на здоров'я людей та на економіку в цілому); 2) модель RAINS (моделювання регіонального забруднення повітря, враховує викиди CO₂, оксидів азоту, аміаку, летких органічних сполук); 3) модель GAINS (співставляє забруднення повітря з кліматичними змінами, демонструє вплив факторів на середню очікувану тривалість життя людини).

Даний перелік не є вичерпним та може бути доповнений іншими ефективними напрямками та заходами з огляду на особливості національної екологічної політики та стан довкілля окремої країни. Наприклад, для України, яка входить до числа лідерів за обсягами утворення промислових відходів (щороку утворюється 420 млн. т), актуальним буде впровадження серії превентивних екологічних заходів, що полягають у мінімізації промислових відходів (особливо на видобувних підприємствах), впровадження системи рециклінгу. Це підтверджує проведення 25 травня 2021 року чергового засідання комітету управління промисловими відходами ПАЕУ (Професійної асоціації екологів України), на якій були обговорені деякі зауваження до драфту проєкту Закону України «Про управління відходами видобувних підприємств» [1].

Переконані, що ключова ідея будь-яких змін в екологічній сфері полягає в системній роботі щодо сприяння збалансованому розвитку країни, зміни формату публічної політики в бік сервісу та орієнтації на екологічні потреби та

очікування громадян; потребує партнерських стосунків держави з бізнесом, представниками інститутів громадянського суспільства, що працюють у сфері охорони навколишнього природного середовища, для підвищення ефективності процесів формування та реалізації сервісно-орієнтованої державної екологічної політики.

Список використаних джерел:

1. Екобізнес. (Екологія підприємства. 2021). – Режим доступу : <https://ecolog-ua.com>.
2. Мальований А. Чи можливий баланс і як його знаходять в світі / Новини Інтерфакс (рубрика «Промисловість vs екологія»). – 25.01.2021. – Режим доступу : <https://ua.interfax.com.ua/news/blog/718834.html>.

ЯРУЛІНА НАТАЛІЯ

аспірантка 3 курсу Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ СЛУЖБОВЦІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

У сучасному глобальному світі інформація та знання набувають особливої цінності. Усе більша кількість організацій, у тому числі публічного сектору, вважають знання їх нематеріальними активами. Управління знаннями часто є непомітним, але вкрай важливим інструментом, необхідним для збереження та підвищення працездатності організації, адаптації її до умов динамічного середовища.

Поняття «управління знаннями» виникло в середині 90-х рр. ХХ ст. у бізнес-середовищі. Вже тоді проблеми обробки інформації, особливо знань, накопичених фахівцями компанії, стали критичними. В організаціях, де не застосовуються методики управління знаннями, вирішення завдань здійснюється в умовах недостатньої поінформованості працівників, які використовують тільки власний досвід і знання,

що не завжди відповідає необхідній для вирішення завдання компетенції [2, с. 479]. У публічному управлінні, така ситуація може призвести до прийняття необґрунтованих або невірних управлінських рішень, неефективній реалізації державних реформ, зниження швидкості та якості надання послуг, зниження рівня довіри до органів влади тощо. Саме тому виникає необхідність, особливо у публічному секторі, формувати, акумулювати, систематизувати і розвивати організаційні знання, а також створювати широкий набір інститутів, які сприяють підвищенню ефективності використання людських ресурсів, нагромадженого досвіду та знань.

Забезпечення процесу безперервної освіти державних службовців і посадовців органів місцевого самоврядування на сьогодні є головним і стратегічним напрямом в системі публічного управління. З 1996 року цим питанням опікується мережа регіональних центрів підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівників державних підприємств, установ і організацій, в тому числі і система регіональних інститутів Національної академії державного управління при Президенті України. Курує цю діяльність Національне агентство України з питань державної служби (НАДС).

Підвищення кваліфікації здійснюється за програмами, які за змістом навчання поділяються на загальні і спеціальні. Метою загальних програм є підвищення рівня професійної компетентності учасників навчання на основі раніше набутого професійного та життєвого досвіду та відповідно до загальних потреб органів публічної влади. Метою спеціальних програм є те саме, що і загальних та врахування спеціальних потреб замовників освітніх послуг [4].

Важливе місце в управлінні знаннями займають інтерактивні методи навчання, які можна поділити на очні, дистанційні (e-learning), змішані (очні та дистанційні з використанням спеціальних інтернет-платформ, веб-сайтів тощо).

Перевагами очних методів навчання є безпосередній контакт з викладачем (тренером), обговорення актуальних тем у галузі публічного управління, обмін досвідом з представниками

органів публічної влади різних ланок із різних регіонів країни, позанавчальні неформальні комунікації з учасниками заходу, можливість виїзду до місцевих органів влади (наприклад, візцевих територіальних громад) для ознайомлення та набуття практичного досвіду щодо вирішення управлінських завдань.

Карантинні обмеження, спричинені пандемією COVID-19 змусили центри підвищення кваліфікації перейти на дистанційний формат роботи. Перевагами такого формату є доступність отримання знань на робочому місці, економія часу та коштів на відрядження, проживання та проїзд, можливість спілкування в чаті, проведення тестування онлайн тощо. Недоліками є застаріла комп'ютерна техніка в учасників освітнього процесу, низька швидкість інтернет-з'єднання, що створює серйозні бар'єри під час прослуховування навчальних матеріалів, відволікання на робочі процеси, низький рівень комп'ютерної грамотності тощо.

Важливим є те, що підвищення кваліфікації за загальними та/або спеціальними професійними (сертифікатними) програмами є обов'язковим: для державних службовців категорій А та Б та посадових осіб місцевого самоврядування вперше призначених на посаду – протягом року після призначення, вперше обраних на виборну посаду – протягом року після набуття повноважень [4].

Першочерговим завданням у сфері реалізації управління організаційним знанням є створення єдиного центру на базі існуючого урядового органу, який забезпечуватиме взаємодію між відомствами, регіональними та муніципальними органами влади, впровадження системи колективного використання знань, яка буде ініціатором нагромадження досвіду і кращих практик на різних рівнях публічного управління. Це частково знайшло відображення у створенні Порталу управління знаннями на базі інформаційного ресурсу НАДС, який почав працювати з лютого 2020 р. Відповідно до Положення про вебпортал управління знаннями у сфері професійного навчання, портал – державна спеціалізована інформаційно-телекомунікаційна система, що забезпечує доступ до безоплатних інформаційних послуг у сфері професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників,

посадових осіб місцевого самоврядування через мережу Інтернет [3].

Завдяки Порталу, зареєстровані користувачі можуть здійснювати пошук інформації щодо освітніх послуг у сфері професійного навчання за регіонами, напрямками (темою), рейтингом та формами, датами проведення навчання тощо; здійснювати особисте планування профнавчання; формувати запити на участь у навчанні, переглядати здобуті результати, брати участь у формуванні рейтингу провайдерів (суб'єктів надання освітніх послуг), програм підвищення кваліфікації, викладачів (тренерів) шляхом оцінювання програм підвищення кваліфікації та залучених до проведення відповідного навчання викладачів (тренерів).

Портал довів свою ефективність та актуальність. За даними сайту НАДС, станом на 2 лютого 2021 року зареєстровано 108 провайдерів освітніх послуг та 207 викладачів. Близько 45 тисяч зареєстрованих користувачів мають змогу обирати теми та напрями підвищення кваліфікації з майже 1000 загальних та спеціалізованих програм різноманітного тематичного спрямування. У свою чергу, для забезпечення безперервності профнавчання та задоволення потреб публічних службовців у підвищенні кваліфікації, НАДС у 2020 році погодила 510 програм підвищення кваліфікації 61 суб'єкта надання освітніх послуг, за якими підвищило кваліфікацію – 64884 публічних службовця [1].

Таким чином, впровадження концепції управління знаннями в сфері професіоналізації посадовців органів публічної влади здійснюється в Україні давно, на високому рівні, є досить гнучкою системою, здатною постійно удосконалюватися та адаптуватися до змін. Завдяки центрам підвищення кваліфікації, посадовці органів публічної влади мають можливість безперервного навчання, обміну знаннями та практичним досвідом, що в свою чергу підсилює інституційну спроможність публічної служби, а посадовці мають змогу стати сучасними висококваліфікованими професіоналами, здатними ефективно вирішувати управлінські завдання на благо України.

Список використаних джерел:

1. Звіт про проведення навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування за програмами підвищення кваліфікації, розробленими суб'єктами надання освітніх послуг у сфері професійного навчання та погодженими НАДС у 2020 році. – Режим доступу : <https://drive.google.com/file/d/1IhiW6jVOjI6X370KvzCqI3o9kgx9jiPv/view>.

2. Олійник П. О. Управління знаннями як інструмент створення і використання нових знань в організації / П. О. Олійник // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – Вип. 20. – С. 478 – 482.

3. Про затвердження Положення про вебпортал управління знаннями у сфері професійного навчання «Портал управління знаннями» : наказ Національного агентства України з питань державної служби від 26.11.2019 р. № 209-19. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1234-19#Text>.

4. Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад : постанова Кабінету Міністрів України від 06.02.2019 р. № 106. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2019-п#Text>.

Наукове видання

СТАНОВЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Матеріали

XII Конференції студентів та молодих учених за міжнародною участю
(м. Дніпро, 11 червня 2021 р.)

За зміст та мовностилістичне редагування
відповідальність несуть автори

Комп'ютерний оригінал-макет О. Б. Кіревої

Ум. друк. арк. 12,96

Обл.-вид. арк. 10,26

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України
Україна, 49044, Дніпропетровськ, вул. Гоголя, 29
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 1743 від 06.04.2004